

דין וחשבון של הדירקטוריון וההנהלה 30.06.2017

הדוח על הסיכונים ותאור המאפיינים העיקריים של מכשירי הון פיקוחיים שהונפקו נכללים באתר האינטרנט של הבנק בכתובת: www.leumi.co.il < אודות < מידע כספי < גילוי לפי נדבך 3 של באזל ומידע נוסף על סיכונים ובאתר מגנ"א של רשות ניירות ערך: www.magna.isa.gov.il

בנק לאומי לישראל בע"מ וחברות מוחזקות שלו
תמצית דוח כספי ליום 30 ביוני 2017
תוכן העניינים

עמוד

דין וחשבון של הדירקטוריון והנהלה

א. סקירה כללית, יעדים ואסטרטגיה

5	תמצית המצב הכספי
8	מידע צופה פני עתיד בדוח הדירקטוריון והנהלה

ב. הסבר וניתוח לתוצאות ולמצב העסקי

9	מגמות, תופעות, התפתחויות ושינויים מהותיים
12	התפתחויות מהותיות בהכנסות, בהוצאות וברווח כולל אחר
20	המבנה וההתפתחות של הנכסים, ההתחייבויות, ההון והלימות ההון
29	מגזרי פעילות
34	חברות מוחזקות עיקריות

ג. סקירת הסיכונים

35	החשיפה לסיכונים ודרכי ניהולם
35	סיכוני אשראי
58	סיכוני שוק
67	סיכוני נזילות
68	סיכונים תפעוליים
68	סיכונים אחרים

ד. מדיניות ואומדנים חשבונאיים קריטיים, בקרות ונהלים

70	מדיניות חשבונאית ואומדנים בנושאים קריטיים
71	בקרות ונהלים לגבי הגילוי בדוח הכספי
72	דירקטוריון

הצהרה Certification

73

דוחות כספיים

76	דוח סקירת רואי החשבון המבקרים המשותפים
77	דוח רווח והפסד - מאוחד
78	דוח על הרווח הכולל - מאוחד
79	מאזן - מאוחד
80	דוח על השינויים בהון העצמי - מאוחד
84	דוח על תזרימי מזומנים - מאוחד
87	פירוט הביאורים לדוחות הכספיים - מאוחדים

ממשל תאגידי, פרטים נוספים ונספחים

א. ממשל תאגידי

206	שינויים בדירקטוריון
206	המבקר הפנימי

ב. פרטים נוספים

206	השליטה בבנק
207	מינויים ופרישות ומבנה ארגוני
207	חקיקה ורגולציה הנוגעת למערכת הבנקאית
209	דירוג אשראי

ג. נספחים

210	שיעורי הכנסה והוצאה

דין וחשבון של הדיסקטוריון וההנהלה

דוח הדיסקטוריון נערך בהתאם להוראות הדיווח לציבור של המפקח על הבנקים. הכללים שישומו בעריכת דוחות הביניים הינם עקביים לכללים ששימשו בעריכת הדוח השנתי ליום 31 בדצמבר 2016. יש לעיין בדוחות אלה ביחד עם [הדוח השנתי של 2016](#).

תמצית המצב הכספי

להלן דוח רווח והפסד מאוחד:

לשנה שנסתיימה ביום 31 בדצמבר 2016	לשישה חודשים שהסתיימו ביום 30 ביוני 2016	2017	לשלושה חודשים שהסתיימו ביום 30 ביוני 2016	2017	
					בלתי מבוקר
					במיליוני ש"ח
9,552	4,629	5,206	2,704	2,887	הכנסות ריבית
2,026	940	1,168	670	722	הוצאות ריבית
7,526	3,689	4,038	2,034	2,165	הכנסות ריבית, נטו
(125)	(277)	143	(154)	42	הוצאות (הכנסות) בגין הפסדי אשראי
7,651	3,966	3,895	2,188	2,123	הכנסות ריבית, נטו לאחר הוצאות בגין הפסדי אשראי
					הכנסות שאינן מריבית
1,282	558	452	534	197	הכנסות מימון שאינן מריבית
3,967	1,977	2,025	989	1,007	עמלות
159	35	30	15	16	הכנסות אחרות
5,408	2,570	2,507	1,538	1,220	סך כל ההכנסות שאינן מריבית
					הוצאות תפעוליות ואחרות
5,422	2,788	2,567	1,546	1,276	משכורות והוצאות נלוות
1,697	819	833	425	398	אחזקה ופחת בניינים וציוד
1,461	738	670	384	346	הוצאות אחרות
8,580	4,345	4,070	2,355	2,020	סך כל ההוצאות התפעוליות והאחרות
4,479	2,191	2,332	1,371	1,323	רווח לפני מסים
1,717	778	844	407	456	הפרשה למסים על הרווח
2,762	1,413	1,488	964	867	רווח לאחר מסים
66	35	25	16	15	חלקו של הבנק ברווחים של חברות כלולות לאחר מס
					רווח נקי
2,828	1,448	1,513	980	882	לפני ייחוס לבעלי זכויות שאינן מקנות שליטה
(37)	(19)	(15)	(10)	(6)	המיוחס לבעלי זכויות שאינן מקנות שליטה
2,791	1,429	1,498	970	876	המיוחס לבעלי מניות הבנק
					רווח נקי למניה המיוחס לבעלי מניות הבנק (בש"ח):
1.85	0.95	0.98	0.64	0.57	רווח נקי בסיסי
1.84	0.95	0.98	0.64	0.57	רווח נקי מדולל

סך כל הנכסים בניהול הקבוצה (מאזניים וחוף מאזניים*) הסתכם ליום 30 ביוני 2017 בסך של 1,337 מיליארד ש"ח בהשוואה ל-1,262 מיליארד ש"ח בסוף שנת 2016, גידול בשיעור של 5.9%.

* סך כל המאזן וכן תיקי ניירות ערך של הלקוחות, שווי ניירות ערך שבמשמרת (custody) של קרנות נאמנות, קופות גמל וקרנות השתלמות לגביהם ניתנים שרתי ניהול תפעולי, משמרת ויעוץ פנסיוני.

להלן מאזן מאוחד ליום:

31 בדצמבר		30 ביוני	
2016	2016	2017	
מבוקר		בלתי מבוקר	
		במיליוני ש"ח	
נכסים			
74,757	57,881	69,352	
מזומנים ופיקדונות בבנקים			
77,201	84,872	78,470	
ניירות ערך			
1,284	1,476	1,031	
ניירות ערך שנשאלו או נרכשו במסגרת הסכמי מכר חוזר			
265,450	269,602	267,786	
אשראי לציבור			
(3,537)	(3,554)	(3,302)	
הפרשה להפסדי אשראי			
261,913	266,048	264,484	
אשראי לציבור, נטו			
642	480	619	
אשראי לממשלות			
901	923	883	
השקעות בחברות כלולות			
3,147	3,042	2,954	
בניינים וציוד			
17	17	16	
נכסים בלתי מוחשיים ומוניטין			
10,654	12,999	11,361	
נכסים בגין מכשירים נגזרים			
8,087	8,662	7,797	
נכסים אחרים			
438,603	436,400	436,967	
סך כל הנכסים			
התחייבויות והון			
346,854	339,998	342,766	
פיקדונות הציבור			
3,394	4,165	4,330	
פיקדונות מבנקים			
900	686	625	
פיקדונות מממשלות			
539	789	244	
ניירות ערך שהושאלו או נמכרו במסגרת הסכמי רכש חוזר			
22,640	24,151	22,337	
אגרות חוב, שטרי התחייבות וכתבי התחייבות נדחים			
10,677	13,743	12,078	
התחייבויות בגין מכשירים נגזרים			
21,885	22,455	21,694	
התחייבויות אחרות			
406,889	405,987	404,074	
סך כל ההתחייבויות			
367	349	372	
זכויות שאינן מקנות שליטה			
31,347	30,064	32,521	
הון המיוחס לבעלי מניות הבנק			
31,714	30,413	32,893	
סך כל ההון			
438,603	436,400	436,967	
סך כל ההתחייבויות וההון			

להלן יחסים פיננסיים עיקריים (ב-%):

	30 ביוני		31 בדצמבר
	2016	2017	2016
אשראי לציבור, נטו לסך המאזן	61.0	60.5	59.7
ניירות ערך לסך המאזן	19.4	18.0	17.6
פיקדונות הציבור לסך המאזן	77.9	78.4	79.1
פיקדונות הציבור לסך האשראי לציבור, נטו	127.8	129.6	132.4
ההון הכולל לנכסי סיכון ^(א)	14.68	14.99	15.21
הון רובד 1 לנכסי סיכון	10.40	11.21	11.15
יחס מינוף	6.51	6.93	6.77
יחס כיסוי נזילות	127	127	132
הון (לא כולל זכויות שאינן מקנות שליטה) למאזן	6.9	7.4	7.1
רווח נקי להון ממוצע (לא כולל זכויות שאינן מקנות שליטה) ^(א)	10.1	9.6	9.3
שיעור הפרשה למס מהרווח לפני מיסים	35.5	36.2	38.3
הוצאות (הכנסות) בגין הפסדי אשראי מתוך האשראי לציבור, נטו ^(א)	(0.21)	0.11	(0.05)
מזה: הוצאות בגין הפרשה קבוצתית מתוך האשראי לציבור, נטו ^(א)	0.19	0.16	0.24
הוצאות (הכנסות) בגין הפסדי אשראי מתוך כלל סיכון האשראי לציבור ^(א)	(0.14)	0.07	(0.03)
הכנסות ריבית, נטו לסך המאזן ^(א)	1.70	1.86	1.72
סך כל ההכנסות לסך המאזן ^{(ב)(א)}	2.89	3.02	2.95
סך כל ההכנסות לסך כל הנכסים בניהול הקבוצה ^{(ב)(ג)(ד)}	1.03	0.98	1.02
סך כל ההוצאות התפעוליות והאחרות לסך המאזן ^(א)	2.00	1.87	1.96
סך כל ההוצאות התפעוליות והאחרות לסך כל הנכסים בניהול הקבוצה ^{(ג)(ד)}	0.71	0.61	0.68
רווח נקי לסך כל הנכסים הממוצעים ^{(ג)(ה)}	0.67	0.69	0.64
פער הריבית	1.77	1.84	1.75
ההוצאות התפעוליות והאחרות מסך כל ההכנסות ^(ב)	69.4	62.2	66.3
הכנסות שאינן מריבית להוצאות התפעוליות והאחרות	59.1	61.6	63.0
הכנסות שאינן מריבית מסך כל ההכנסות ^(ב)	41.1	38.3	41.8

- (א) הון - בתוספת זכויות שאינן מקנות שליטה והתאמות שונות.
 (ב) סך כל ההכנסות - הכנסות ריבית נטו והכנסות שאינן מריבית.
 (ג) על בסיס שנתי.
 (ד) כולל פעילות חוץ מאזנית.
 (ה) הנכסים הממוצעים הינם סך הנכסים המאזניים המניבים והאחרים.

מידע צופה פני עתיד בדוח הדירקטוריון וההנהלה

דוח הדירקטוריון וההנהלה כולל, בנוסף לנתונים המתייחסים לעבר, גם מידע והערכות המתייחסים לעתיד, המוגדרים בחוק ניירות ערך, התשכ"ח-1968 (להלן - החוק) כ"מידע צופה פני עתיד". מידע צופה פני עתיד מתייחס לאירוע או לעניין עתידיים שהתממשותם אינה ודאית ואינה בשליטתו של הבנק בלבד.

מידע צופה פני עתיד מנוסח בדרך כלל באמצעות מילים או ביטויים כגון "הבנק מאמין", "הבנק צופה", "הבנק מצפה", "הבנק מתכוון", "הבנק מתכנן", "הבנק מעריך", "מדיניות הבנק", "תכניות הבנק", "תחזית הבנק", "צפוי", "אסטרטגיה", "יעדים", "עלול להשיע", "תרחישים", "תרחישי קיצון", "הערכה" וביטויים נוספים המעידים על כך שמדובר בתחזית לעתיד ולא בעובדות עבר.

מידע צופה פני עתיד הנכלל בדוח הדירקטוריון וההנהלה נסמך, בין השאר, על תחזיות לעתיד בנושאים שונים הקשורים להתפתחות הכלכלית בארץ ובעולם ובמיוחד לשוקי המטבע ושוקי ההון, לחקיקה, להוראות גורמי פיקוח, להתנהגות המתחרים, להתפתחויות טכנולוגיות ולנושאי כח אדם.

כתוצאה מאי היכולת לחזות בוודאות שאמנם תחזיות אלה תתממשנה ומכך שבפועל האירועים יכולים להיות שונים מאלו שנחזו, קוראי הדוח צריכים להתייחס בזהירות למידע המוגדר כ"צופה פני עתיד", שכן הסתמכות על מידע כאמור כרוכה בסיכונים ובאי ודאות והתוצאות הכספיות והעסקיות העתידיות של קבוצת לאומי עשויות להיות שונות באופן מהותי.

הבנק אינו מתחייב לפרסם עדכון למידע צופה פני עתיד הכלול בדוחות אלה. האמור אינו גורע מחובות הדיווח של הבנק על פי כל דין.

שינויים עיקריים בתקופה החולפת

תכנית פרישה מרצון

ביום 11 ביולי 2017 אישר דירקטוריון הבנק תכנית פרישה מרצון חדשה.

להלן עיקרי תכנית הפרישה מרצון שאישר הדירקטוריון (להלן: "התכנית"):

1. בהתאם לתכנית יתאפשר לכ-600-500 עובדים לפרוש מהבנק בפרישה מוקדמת.
 2. ההטבות המוצעות, כתלות בגיל וותק העובדים, הינן בעיקרן: (א) הסדר פנסיה מוקדמת עד לגיל הפרישה על פי דין, וזאת לזכאים לפנסיה תקציבית מהבנק אשר עומדים בפרמטרים שמוגדרים בתכנית או (ב) פיצויים מוגדלים בשיעור של כ-245% עד 265%, בכפוף לפרמטרים שהוגדרו בתכנית.
 3. הפרישה המוקדמת תבוצע, ככל הניתן, עד סוף 2017.
 4. העלות הכוללת של התכנית מוערכת על ידי הבנק בכ-600-500 מיליון ש"ח (להלן: "עלות ההתייעלות").
- להלן עיקרי הטיפול החשבונאי:

1. עלות ההתייעלות מהווה הפסד אקטוארי שנזקף לרווח כולל אחר ברבעון שני 2017.
 2. בתקופות עוקבות יופחתו לרווח והפסד עלויות התכנית כחלק מיתרת "רווחים והפסדים אקטואריים" בשיטת הקו הישר על פני תקופת השירות הממוצעת הנותרת של העובדים הפעילים בתכנית.
- השפעת תכנית ההתייעלות על הלימות ההון מוערכת בכ-0.2%, אשר תיגרע בהדרגה מהלימות ההון על פני חמש שנים.
- חלק מהמידע המובא בפרק זה הינו "מידע צופה פני עתיד". למשמעות מושג זה ראה לעיל.

נסקת מכירת נכס

ביום 18 ביוני 2017 אישר דירקטוריון הבנק את התקשרות הבנק בהסכם עם קנדה אקרו בסיטי שותפות מוגבלת למכירת נכס המצוי ברח' יהודה הלוי פינת רח' הרצל בתל אביב, המשמש כיום כסניף המרכזי של הבנק בתל אביב. תמורת המכירה הינה כ-277 מיליון ש"ח והרווח הצפוי עם השלמת העסקה ברבעון רביעי 2017 הינו כ-260 מיליון ש"ח לפני השפעת המס.

PEPPER

בחודש יוני 2017 לאומי השיק לקהל הרחב את PEPPER, בנקאות דיגיטלית שכולה במובייל. וזאת לאחר שבמהלך רבעון ראשון 2017, הושק PEPPER PAY המשמש כפתרון תשלומים ללקוחות כל הבנקים.

זוהי קפיצת מדרגה חשובה בייסודה של הבנקאות הדיגיטלית בישראל שתנוהל רובה ככולה באמצעות המובייל. האפליקציות החדשות מאפשרות למשתמשים ליהנות מחוויית לקוח פרסונלית, פשוטה ונוחה, כזו המושתתת על מענה לצרכיהם, באופן ידידותי, בעיצוב ייחודי, ללא עמלות עו"ש, מותאמת אישית, "בכל זמן ומכל מקום".

מגמות, תופעות, התפתחויות ושינויים מהותיים התפתחויות עיקריות במשק¹

צמיחת המשק הישראלי והסקטור העסקי בפרט נמשכה במחצית הראשונה של שנת 2017. המדד המשולב לביחית מצב המשק המתפרסם על ידי בנק ישראל, עלה במחצית הראשונה של השנה בכ-1.9%, במונחים ריאליים (כ-3.9%, בקצב שנתי) ואילו ב-12 החודשים שהסתיימו בחודש יוני 2017 הסתכמה עלייתו בכ-4.4%.

המשק העולמי

בחודש יולי 2017, עדכנה קרן המטבע הבינלאומית (IMF), את התחזית להתפתחות הצמיחה בעולם בשנת 2017 לפיה המשק העולמי צפוי להתרחב בשנת 2017 בכ-3.5%, בדומה לתחזיתה מחודש אפריל, לעומת כ-3.2% בשנת 2016. לעומת זאת, הצמיחה בארה"ב בשנת 2017 עודכנה כלפי מטה (מ-2.3% ל-2.1%) על רקע הערכות הקרן כי המדיניות התקציבית תהיה מרחיבה פחות בהשוואה להערכה קודמת. באזור גוש האירו נרשם עדכון כלפי מעלה בתחזית הצמיחה ל-2017 (מ-1.7% ל-1.9%) על רקע נתונים חיוביים באשר לפעילות הכלכלית, שפורסמו בשלהי 2016 וראשית 2017.

תקציב המדינה ומימון

במחצית הראשונה של השנה הסתכם הגירעון בתקציב המדינה בכ-9.0 מיליארד ש"ח בהשוואה לכ-3.1 מיליארד ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד. זאת, כאשר בתקציב לשנת 2017 כולה מתוכנן גירעון שנתי בסך של כ-36.6 מיליארד ש"ח שהם כ-2.9% תוצר. לעומת זאת, הגירעון המצטבר ב-12 החודשים האחרונים המסתיימים ביוני 2017 הסתכם על פי אומדני משרד האוצר בכ-2.5% תוצר. עם זאת, כאשר מנטרלים את השינוי בהתפלגות הוצאות משרד הביטחון במהלך השנה, אשר הביאה לגידול משמעותי בביצוע התקציב בחודשים ינואר-יוני, הרי שאומדן הגירעון המצטבר בשנה האחרונה הסתכם בכ-2.3% תוצר.

ב-18 באפריל 2017, הודיע משרד האוצר על תכנית "נטו משפחה" הכוללת הטבות במיסוי למשפחות עובדות, סבסוד צהרונים והפחתת מכסים. עלות התכנית נאמדת בכ-4 מיליארד ש"ח לשנה והיא שומרת, על פי הודעת האוצר, על מסגרות התקציב מבלי להגדיל את הגירעון.

סחר חוץ ותנועות הון

הגירעון המסחרי של ישראל הסתכם במחצית הראשונה של 2017, בכ-5.3 מיליארד דולר, ירידה של כ-0.5 מיליארד דולר בהשוואה לגרעון שהיה במחצית הראשונה אשתקד. הצמצום בגירעון המסחרי מקורו בעליה גדולה יותר ביצוא ביחס ליבוא.

בחודשים ינואר-מאי 2017, הסתכמו ההשקעות הישירות בישראל של תושבי חוץ, דרך המערכת הבנקאית, בכ-2.7 מיליארד דולר ואילו ההשקעות הפיננסיות של תושבי חוץ הסתכמו בכ-3.2 מיליארד דולר. לעומת זאת, היקף ההשקעות של תושבי ישראל בחו"ל (ההשקעות הישירות באמצעות הבנקים בישראל וההשקעות הפיננסיות) הסתכם בכ-5.7 מיליארד דולר, כך שקיים פער קטן בלבד בין היקף ההשקעות הנכנסות לישראל להיקף ההשקעות היוצאות במט"ח.

שער החליפין ויתרות המט"ח

בששת החודשים הראשונים של השנה, יוסף השקל ביחס לדולר בשיעור של כ-9.1%, ביחס לליש"ט בשיעור של 3.9% וביחס לאירו בשיעור של כ-1.4%.

יתרות מטבע החוץ בבנק ישראל עמדו בסוף חודש יוני 2017, על כ-108.7 מיליארד דולר, בהשוואה לכ-98.4 מיליארד דולר בסוף חודש דצמבר 2016.

במחצית הראשונה של שנת 2017 הסתכמו רכישות המט"ח על ידי בנק ישראל, במסגרת תכנית הרכישות לקיזוז השפעת הפקת הגז על שער החליפין, בכ-0.89 מיליארד דולר. בסך הכל, בנק ישראל רכש מט"ח בהיקף של כ-5.89 מיליארד דולר במהלך תקופה זו.

אינפלציה ומדיניות מוניטרית

מדד המחירים לצרכן ("בגין") בחודש יוני 2017 עמד על רמה הזזה לזו שהייתה בחודש דצמבר 2016 ואילו ב-12 החודשים האחרונים אשר הסתיימו בחודש יוני 2017 ירד המדד בכ-0.2%. שיעור זה מצוי מתחת לגבול התחתון של יעד יציבות המחירים של הממשלה, 1% עד 3%, ומשקף סביבת אינפלציה נמוכה מאד.

מדד המחירים לצרכן ("הידוע") עלה ב-0.7% במחצית הראשונה של השנה.

¹ מקורות הנתונים: פרסומי הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, בנק ישראל, משרד האוצר, הבורסה לניירות ערך.

במחצית הראשונה של השנה, לא חל שינוי בריבית בנק ישראל והיא עומדת על 0.1%, רמה שנשמרה גם בהודעת הריבית אשר פורסמה בראשית חודש יולי 2017. הועדה המוניתרית ציינה כי בכוונתה להותיר את המדיניות המרחיבה על כנה, כל עוד הדבר יידרש כדי לבסס את סביבת האינפלציה בתוך תחום היעד.

שוק ההון הישראלי

מדד המניות וניירות הערך הניתנים להמרה עלה במחצית הראשונה של השנה בכ-0.5%, כתוצאה מעליות שערים ברבעון השני לאחר ירידות שערים ברבעון הראשון.

מחזור המסחר היומי הממוצע של המניות וניירות הערך הניתנים להמרה עלה במחצית הראשונה של שנת 2017 בשיעור של כ-21.0% בהשוואה לממוצע 2016 והסתכם בכ-1.54 מיליארד ש"ח.

שוק אגרות החוב הממשלתיות התאפיין בששת החודשים הראשונים של שנת 2017, בעליות שערים. מדד אגרות החוב הממשלתיות צמודות המדד עלה בשיעור של כ-0.2% ואילו מדד אגרות החוב הממשלתיות הלא-צמודות עלה בשיעור של כ-1.3% (מדד האגרות בריבית קבועה עלה בכ-1.5% ואילו במדד האגרות בריבית משתנה, "גילון", נרשמה עליה קלה של 0.4%).

במדד אגרות החוב הלא-ממשלתיות (אג"ח חברות) צמודות המדד, נרשמו בחודשים ינואר-יוני עליות שערים של כ-3.1%. זאת, בהמשך לעליות שערים של כ-4.1% בשנת 2016.

הנכסים הכספיים שבידי הציבור

שווי תיק הנכסים הכספיים שבידי הציבור הסתכם בסוף חודש מאי 2017, בכ-3,498 מיליארד ש"ח, עליה של כ-1.6% מאז ראשית השנה. העלייה הקיפה את מרבית רכיבי תיק הנכסים (למעט צמודי המט"ח). משקל המניות (בארץ ובחו"ל) בתיק הנכסים הכספיים של הציבור הישראלי הגיע בסוף חודש מאי 2017 לכ-22.5%, לעומת כ-22.4% בסוף חודש דצמבר 2016.

שינויים מהותיים בסעיפים בדוחות הכספיים

הרווח הנקי המיוחס לבעלי המניות (להלן "הרווח הנקי") במחצית ראשונה של שנת 2017 (להלן - "התקופה המדווחת") הסתכם לסך של כ-1,498 מיליון ש"ח בהשוואה לסך של כ-1,429 מיליון ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד. יצוין כי הרווח הנקי אשתקד הושפע בסך כולל נטו ממש של כ-235 מיליון ש"ח ממספר סעיפים חד פעמיים מהותיים - הכנסה ממכירת ויזה אירופה, הוצאות שך חד פעמיות, הכנסת מס בשל תהליכי פירוק ומכירה של חברות בנות וקיסון במס הנדחה בשל ירידת שיעור מס החברות.

התשואה להון בתקופה המדווחת עמדה על שיעור של כ-9.6% בהשוואה לכ-10.1% במחצית ראשונה אשתקד. התשואה להון בתקופה המקבילה אשתקד, בניכוי הסעיפים החד פעמיים כמפורט לעיל, עמדה על שיעור של 8.4%. השיפור בתשואה בניכוי הסעיפים החד פעמיים אשתקד מקורו בגידול בהכנסות ריבית, בגידול בהכנסות מימון שאינן מריבית, בגידול בעמלות ובירידה בהוצאות בעיקר בהוצאות השכר.

התשואה להון ברבעון השני של השנה הסתכמה לשיעור של 11.3%, בהשוואה לשיעור של 8.1% ברבעון הראשון של השנה. התשואה להון ברבעון המקביל אשתקד עמדה על שיעור של 13.7%. התשואה להון ברבעון המקביל אשתקד בניכוי הסעיפים החד פעמיים כמפורט לעיל (למעט ירידת שיעור המס שהשפעתה נרשמה ברבעון הראשון אשתקד) עמדה על שיעור של 9.1%.

יחס הון עצמי רובד 1 לרכיבי סיכון עמד ליום 30 ביוני 2017 על שיעור של 11.21% בהשוואה לשיעור של 11.15% ליום 31 בדצמבר 2016. לפרטים נוספים ראה [ביאור 9](#).

ביום 14 באוגוסט 2017 אישר דירקטוריון הבנק חלוקת דיבידנד בגובה של 20% מהרווח הנקי של הרבעון, כ-175 מיליון ש"ח. הדיבידנד המצטבר למחצית הראשונה של השנה הסתכם בכ-300 מיליון ש"ח.

הכנסות הריבית נטו במחצית הראשונה של השנה עלו בכ-349 מיליון ש"ח, גידול בשיעור של כ-9.5% בהשוואה למחצית המקבילה אשתקד. הגידול בהכנסות הריבית נטו נובע מגידול של כ-2.4% ביתרה הממוצעת של הנכסים הכספיים נושאי הריבית (אשראי לציבור, ניירות ערך ופיקדונות בבנקים) ומעליה מתונה בפערי הריבית. הגידול גם הושפע מכך שעליית המדד למחצית הראשונה של השנה היתה בשיעור של כ-0.7% בהשוואה למדד שלילי של 0.4% במחצית המקבילה אשתקד.

ההוצאות בגין הפסדי אשראי למחצית הראשונה של השנה משקפת שיעור הוצאה של כ-0.11% מהאשראי לציבור נטו בהשוואה להכנסה בשיעור של כ-0.21% במחצית המקבילה אשתקד. ההכנסה מהפסדי אשראי במחצית המקבילה אשתקד נבעה בעיקרה מגביות גדולות.

שיעור ההוצאה בגין הפסדי אשראי ברבעון השני 2017 עמד על 0.06%.

הכנסות מימון שאינן מריבית הסתכמו לסך של כ-452 מיליון ש"ח בהשוואה לסך 558 מיליון ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד. בתקופה המקבילה אשתקד כוללות הכנסות המימון שאינן מריבית הכנסה ממכירת ויזה אירופה בסך של כ-378 מיליון ש"ח. בנטרול ההכנסות ממכירת ויזה אירופה, גדלו הכנסות המימון שאינן מריבית בכ-272 מיליון ש"ח, בעיקר מפעילות בנגזרים והפרשי שער.

העמלות התפעוליות עלו במחצית הראשונה של השנה בכ-48 מיליון ש"ח בהשוואה לתקופה המקבילה אשתקד, בעיקר לאור גידול במחזורי הפעילות בכרטיסי אשראי ובניירות ערך.

ההוצאות התפעוליות ירדו במחצית הראשונה של השנה בכ-275 מיליון ש"ח בהשוואה למחצית המקבילה אשתקד, ירידה בשיעור של כ-6.3%. עיקר הירידה הינה בהוצאות השכר אשר ירדו בכ-221 מיליון ש"ח, ירידה בשיעור של כ-7.9%. בנטרול הוצאות שך חד פעמיות, כמפורט להלן, ירדו הוצאות השכר בשיעור של כ-6.3%. עיקר הירידה מקורה בירידה במצבת העובדים על רקע תהליכי ההתייעלות בבנק. בנוסף הוצאות האחרות ירדו בכ-68 מיליון ש"ח בהשוואה למחצית המקבילה אשתקד, ירידה בשיעור של כ-9.2%.

הוצאות המס הסתכמו לסך של כ-844 מיליון ש"ח בהשוואה לסך של כ-778 מיליון ש"ח אשתקד. הוצאות המס אשתקד הושפעו מרישום הכנסה בסך של כ-174 מיליון ש"ח בגין תהליכי פירוק ומכירה של חברות בנות ומהוצאת מס בסך של 122 מיליון ש"ח בשל הקיסון ביתרת המסים הנדחים אשתקד כתוצאה מירידת שיעור מס החברות.

הרווח הבסיסי הנקי למניה המיוחס לבעלי המניות בתקופה המדווחת הסתכם לכ-0.98 ש"ח לעומת 0.95 ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד.

התפתחויות מהותיות בהכנסות, בהוצאות וברווח כולל אחר

להלן השינוי ברווח הנקי ברבעון שני 2017 לעומת התקופה המקבילה אשתקד:

		לשלושה חודשים שהסתיימו ביום 30 ביוני		
השינוי		2016	2017	
באחוזים	במיליוני ש"ח		במיליוני ש"ח	
		2,034	2,165	הכנסות ריבית, נטו
		(154)	42	הוצאות (הכנסות) בגין הפסדי אשראי
(20.7)	(318)	1,538	1,220	הכנסות שאינן מריבית
(14.2)	(335)	2,355	2,020	הוצאות תפעוליות ואחרות
(3.5)	(48)	1,371	1,323	רווח לפני מיסים
		407	456	הפרשה למס
(10.1)	(97)	964	867	רווח לאחר מס
(6.3)	(1)	16	15	חלק הבנק ברווחי חברות כלולות
		(10)	(6)	רווח נקי המיוחס לבעלי זכויות שאינן מקנות שליטה
(9.7)	(94)	970	876	רווח נקי המיוחס לבעלי מניות התאגיד הבנקאי
		13.7	11.3	תשואה להון (באחוזים)
		0.64	0.57	רווח בסיסי למניה (ש"ח)

להלן השינוי ברווח הנקי במחצית ראשונה של 2017 לעומת התקופה המקבילה אשתקד:

		לשישה חודשים שהסתיימו ביום 30 ביוני		
השינוי		2016	2017	
באחוזים	במיליוני ש"ח		במיליוני ש"ח	
		3,689	4,038	הכנסות ריבית, נטו
		(277)	143	הוצאות (הכנסות) בגין הפסדי אשראי
(2.5)	(63)	2,570	2,507	הכנסות שאינן מריבית
(6.3)	(275)	4,345	4,070	הוצאות תפעוליות ואחרות
		2,191	2,332	רווח לפני מיסים
		778	844	הפרשה למס
		1,413	1,488	רווח לאחר מס
(28.6)	(10)	35	25	חלק הבנק ברווחי חברות כלולות
		(19)	(15)	רווח נקי המיוחס לבעלי זכויות שאינן מקנות שליטה
		1,429	1,498	רווח נקי המיוחס לבעלי מניות הבנק
		10.1	9.6	תשואה להון (באחוזים)
		0.95	0.98	רווח בסיסי למניה (ש"ח)

להלן התפתחות הרווח הנקי לפי רבעונים:

		2016			2017	
	רבעון ראשון	רבעון שני	רבעון שלישי	רבעון רביעי	רבעון ראשון	רבעון שני
במיליוני ש"ח						
הכנסות ריבית, נטו	1,655	2,034	1,970	1,867	1,873	2,165
הוצאות (הכנסות) בגין הפסדי אשראי	(123)	(154)	106	46	101	42
הכנסות שאינן מריבית	1,032	1,538	1,514	1,324	1,287	1,220
הוצאות תפעוליות ואחרות	1,990	2,355	1,955	2,280	2,050	2,020
רווח לפני מיסים	820	1,371	1,423	865	1,009	1,323
הפרשה למס	371	407	514	425	388	456
רווח לאחר מס	449	964	909	440	621	867
חלק הבנק ברווחי חברות כלולות	19	16	21	10	10	15
רווח נקי המיוחס לבעלי זכויות שאינן מקנות שליטה	(9)	(10)	(11)	(7)	(9)	(6)
רווח נקי המיוחס לבעלי מניות הבנק	459	970	919	443	622	876
תשואה להון (באחוזים)	6.6	13.7	12.7	5.8	8.1	11.3
רווח בסיסי למניה (ש"ח)	0.31	0.64	0.60	0.29	0.41	0.57

הכנסות ריבית, נטו

הכנסות הריבית, נטו של קבוצת לאומי הסתכמו במחצית הראשונה של השנה ב-4,038 מיליון ש"ח, בהשוואה ל-3,689 מיליון ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד, גידול בשיעור של 9.5%.

הגידול בהכנסות ריבית נטו נובע מגידול בנכסים נושאי ריבית וכן מעליה מתונה בפער הריבית. הגידול גם הושפע מכך שעליית המדד למחצית הראשונה של השנה היתה בשיעור של כ-0.7% בהשוואה למדד שלילי של 0.4% בתקופה המקבילה אשתקד.

ברבעון השני של 2017 הסתכמו הכנסות הריבית נטו בסך 2,165 מיליון ש"ח לעומת 2,034 מיליון ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד, גידול בשיעור של 6.4%. הגידול בהכנסות ריבית נטו נובע מגידול בנכסים נושאי ריבית, וכן מעליה מתונה בפער הריבית. הגידול גם הושפע מכך שעליית המדד לרבעון השני של השנה היתה בשיעור של כ-0.9% בהשוואה לעליה בשיעור של כ-0.5% ברבעון המקביל אשתקד.

היחס של הכנסות ריבית, נטו לבין היתרה הממוצעת של נכסים נושאי ריבית (התשואה נטו על נכסים נושאי ריבית) במחצית הראשונה של השנה הינו 2.06% לעומת 1.93% בתקופה המקבילה אשתקד.

פער הריבית הכולל בתקופה המדווחת הינו 1.84% לעומת פער של 1.77% בתקופה המקבילה אשתקד.

להלן נתונים על פערי הריבית בחלוקה למגזרים:

במגזר המדדי פער הריבית בתקופה המדווחת עמד על שיעור של 1.03% לעומת 0.51% בתקופה המקבילה אשתקד. במגזר המט"ח פער הריבית 1.07% לעומת 1.19% בתקופה המקבילה אשתקד. במגזר השקלי הלא צמוד פער הריבית 2.08% לעומת 2.10% בתקופה המקבילה אשתקד.

למידע נוסף בנוגע להכנסות והוצאות ריבית ראה נספח 1 - [שיעורי הכנסות והוצאות וניתוח השינויים בהכנסות והוצאות ריבית](#).

הוצאות בגין הפסדי אשראי

		לשישה חודשים שהסתיימו ביום 30 ביוני		
		2016	2017	
השני				
באחוזים	במיליוני ש"ח	במיליוני ש"ח		
86.6	458	(529)	(71)	הכנסה פרטנית בגין הפסדי אשראי
(15.1)	(38)	252	214	הוצאה קבוצתית בגין הפסדי אשראי
+	420	(277)	143	סך כל ההוצאה (ההכנסה) בגין הפסדי אשראי
יחסים באחוזים:				
		(0.40)	(0.05)	שיעור ההכנסה הפרטנית בגין הפסדי אשראי מסך האשראי לציבור, נטו
		0.19	0.16	שיעור ההוצאה הקבוצתית בגין הפסדי אשראי מסך האשראי לציבור, נטו
		(0.21)	0.11	שיעור ההוצאה (ההכנסה) הכולל בגין הפסדי אשראי מסך האשראי לציבור, נטו

		2016		2017		
		רבעון ראשון	רבעון שני	רבעון ראשון	רבעון שני	
במיליוני ש"ח						
(275)	(254)	(111)	(117)	(31)	(40)	הכנסה פרטנית בגין הפסדי אשראי
152	100	217	163	132	82	הוצאה קבוצתית בגין הפסדי אשראי
(123)	(154)	106	46	101	42	סך כל ההוצאה (ההכנסה) בגין הפסדי אשראי
יחסים באחוזים:						
(0.42)	(0.38)	(0.17)	(0.18)	(0.05)	(0.06)	שיעור ההכנסה הפרטנית בגין הפסדי אשראי מסך האשראי לציבור, נטו
0.23	0.15	0.33	0.25	0.20	0.12	שיעור ההוצאה הקבוצתית בגין הפסדי אשראי מסך האשראי לציבור, נטו
(0.19)	(0.23)	0.16	0.07	0.15	0.06	שיעור ההוצאה (ההכנסה) הכולל בגין הפסדי אשראי מסך האשראי לציבור, נטו

למידע נוסף בנוגע להוצאות הפסדי אשראי ראה [ביאור 6](#) ו**ביאור 13**.

הכנסות שאינן מריבית

		לשישה חודשים שהסתיימו ביום 30 ביוני		
		2016	2017	
השני				
באחוזים	במיליוני ש"ח	במיליוני ש"ח		
(19.0)	(106)	558	452	הכנסות מימון שאינן מריבית
2.4	48	1,977	2,025	עמלות
(14.3)	(5)	35	30	הכנסות אחרות
(2.5)	(63)	2,570	2,507	סך הכל

		2016			2017	
רבעון ראשון	רבעון שני	רבעון שלישי	רבעון רביעי	רבעון ראשון	רבעון שני	
במיליוני ש"ח						
24	534	499	225	255	197	הכנסות מימון שאינן מריבית
988	989	996	994	1,018	1,007	עמלות
20	15	19	105	14	16	הכנסות אחרות
1,032	1,538	1,514	1,324	1,287	1,220	סך הכל

משקל ההכנסות שאינן מריבית מסך כל ההכנסות (קרי, הכנסות מריבית, נטו והכנסות שאינן מריבית) היה בשיעור של 38.3% לעומת 41.1% בתקופה המקבילה אשתקד ו-41.8% בכל שנת 2016.

להלן פירוט הכנסות מימון שאינן מריבית:

		לשישה חודשים שהסתיימו ביום 30 ביוני			
	השינוי	2016	2017	במיליוני ש"ח	באחוזים
				במיליוני ש"ח	
הכנסות (הוצאות) נטו בגין מכשירים נגזרים והפרשי שער, נטו	657	(146)	511		+
רווחים ממכירת אג"ח זמינות למכירה, נטו	(24)	59	35		(40.7)
רווחים מהשקעות במניות כולל דיבידנדים	(422)	510	88		(82.7)
רווחים נטו בגין הלוואות שנמכרו	(14)	14	-		(100.0)
רווחים (הפסדים) שמומשו ושטרם מומשו מהתאמות לשווי הוגן של אג"ח ומניות למסחר, נטו ^(א)	(303)	121	(182)		-
סך הכל	(106)	558	452		(19.0)

(א) רווחים (הפסדים) שמומשו ושטרם מומשו מהתאמות לשווי הוגן של אג"ח ומניות למסחר, נטו כוללים גם השפעת הפרשי שער.

ברבעון השני של שנת 2016 נרשמה הכנסה ממכירת ויזה אירופה בסך של כ-378 מיליון ש"ח.

בנטרול ההכנסות ממכירת ויזה אירופה, גדלו הכנסות המימון שאינן מריבית בכ-272 מיליון ש"ח, בעיקר מפעילות בנגזרים והפרשי שער.

		2016			2017	
רבעון ראשון	רבעון שני	רבעון שלישי	רבעון רביעי	רבעון ראשון	רבעון שני	
במיליוני ש"ח						
(54)	(92)	261	372	390	121	הכנסות (הוצאות) נטו בגין מכשירים נגזרים והפרשי שער, נטו
9	50	286	12	5	30	רווחים ממכירת אג"ח זמינות למכירה, נטו
83	427	28	(28)	46	42	רווחים (הפסדים) מהשקעות במניות כולל דיבידנדים
-	14	31	(1)	-	-	רווחים (הפסדים) נטו בגין הלוואות שנמכרו
(14)	135	(107)	(130)	(186)	4	רווחים (הפסדים) שמומשו ושטרם מומשו מהתאמות לשווי הוגן של אג"ח ומניות למסחר, נטו ^(א)
24	534	499	225	255	197	סך הכל

(א) רווחים (הפסדים) שמומשו ושטרם מומשו מהתאמות לשווי הוגן של אג"ח ומניות למסחר, נטו כוללים גם השפעת הפרשי שער.

להלן פירוט העמלות:

		לשישה חודשים שהסתיימו ביום 30 ביוני	
		2016	2017
השינוי	במיליוני ש"ח		
באחוזים	במיליוני ש"ח		במיליוני ש"ח
(2.2)	(8)	357	349
8.5	26	306	332
4.4	22	498	520
(2.2)	(2)	93	91
6.5	9	138	147
(1.8)	(3)	164	161
-	-	268	268
2.6	4	153	157
2.4	48	1,977	2,025

הגידול בעמלות במחצית הראשונה של שנת 2017 בשיעור של כ-2.4% בהשוואה למחצית המקבילה אשתקד, נובע בעיקר מגידול במחזורי הפעילות בכרטיסי אשראי, בניירות ערך ובקרנות נאמנות.

		2016		2017	
רבעון ראשון	רבעון שני	רבעון שלישי	רבעון רביעי	רבעון ראשון	רבעון שני
במיליוני ש"ח					
179	178	180	178	178	171
162	144	143	143	169	163
240	258	268	257	255	265
48	45	42	42	49	42
68	70	72	77	73	74
82	82	82	81	84	77
132	136	130	136	135	133
77	76	79	80	75	82
988	989	996	994	1,018	1,007

להלן פירוט הכנסות האחרות:

		לשישה חודשים שהסתיימו ביום 30 ביוני	
		2016	2017
השינוי	במיליוני ש"ח		
באחוזים	במיליוני ש"ח		במיליוני ש"ח
+	14	5	19
(63.3)	(19)	30	11
(14.3)	(5)	35	30

		2016			2017	
רבעון ראשון	רבעון שני	רבעון שלישי	רבעון רביעי	רבעון ראשון	רבעון שני	
במיליוני ש"ח						
-	5	15	7	7	12	רווחים מעודה לפיצויים
20	10	4	98	7	4	הכנסות אחרות כולל מכירת בניינים וציוד
20	15	19	105	14	16	סך הכל

הוצאות תפעוליות ואחרות

		לשישה חודשים שהסתיימו ביום 30 ביוני		
		2016	2017	
באחוזים	השינוי במיליוני ש"ח		במיליוני ש"ח	
(7.9)	(221)	2,788	2,567	
6.9	22	320	342	
(1.6)	(8)	499	491	
(9.2)	(68)	738	670	
(6.3)	(275)	4,345	4,070	

		2016			2017	
רבעון ראשון	רבעון שני	רבעון שלישי	רבעון רביעי	רבעון ראשון	רבעון שני	
במיליוני ש"ח						
1,242	1,546	1,354	1,280	1,291	1,276	משכורות והוצאות נלוות
145	175	172	171	183	159	פחת והפחתות
249	250	263	272	252	239	הוצאות אחזקת בניינים וציוד
354	384	166	557	324	346	הוצאות אחרות
1,990	2,355	1,955	2,280	2,050	2,020	סך כל הוצאות התפעוליות והאחרות

הוצאות שכר

		לשישה חודשים שהסתיימו ביום 30 ביוני		
		2016	2017	
באחוזים	השינוי במיליוני ש"ח		במיליוני ש"ח	
(8.1)	(179)	2,217	2,038	
1.7	8	478	486	
(6.3)	(171)	2,695	2,524	
(53.8)	(50)	93	43	
(7.9)	(221)	2,788	2,567	

סך כל הוצאות השכר השוטפות ירדו בכ-171 מיליון ש"ח, המשקפים ירידה בשיעור של כ-6.3%. הירידה מקורה בירידה במצבת כח אדם.

		2016			2017	
רבעון ראשון	רבעון שני	רבעון שלישי	רבעון רביעי	רבעון ראשון	רבעון שני	
במיליוני ש"ח						
1,077	1,140	1,105	1,052	1,002	1,036	שכר ונלוות
227	251	249	228	246	240	הוצאות פנסיה, פיצויים ופרישה מרצון בניכוי רווחי קופות
1,304	1,391	1,354	1,280	1,248	1,276	סך כל הוצאות שכר שוטפות
(62)	155	-	-	43	-	מענקים שאינם במהלך העסקים הרגיל וביטול מענקי יובל אשתקד
1,242	1,546	1,354	1,280	1,291	1,276	סך הכל הוצאות שכר

הוצאות שכר ונלוות מהוות כ-63.1% מסך כל ההוצאות התפעוליות לעומת 64.2% בתקופה המקבילה אשתקד ו-63.2% בכל שנת 2016.

הוצאות תפעוליות ואחרות (למעט שכר)

ההוצאות התפעוליות והאחרות למעט שכר הסתכמו בתקופה המדווחת בסך של 1,503 מיליון ש"ח לעומת 1,557 מיליון ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד, קיטון בשיעור של 3.5%.

ההוצאות התפעוליות מהוות 62.2% מסך כל ההכנסות לעומת 69.4% בתקופה המקבילה אשתקד ו-66.3% בכל שנת 2016.

סך כל ההוצאות התפעוליות והאחרות (במונחים שנתיים) מהווה 1.87% מסך כל המאזן, לעומת 2.00% בתקופה המקבילה אשתקד ולעומת 1.96% בכל שנת 2016.

הוצאות מס

ההפרשה למס על הרווח של קבוצת לאומי הסתכמה בתקופה המדווחת ב-844 מיליון ש"ח, בהשוואה ל-778 מיליון ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד. שיעור ההפרשה למס בתקופה המדווחת הינו כ-36.2% מהרווח לפני מס לעומת 35.5% בתקופה המקבילה אשתקד, גידול של כ-0.7 נקודות האחוז. שיעור המס בתקופה המדווחת גבוה משיעור המס הסטטוטורי (35.0%) בעיקר בשל רישום הוצאות מס בשל הוצאות לא מוכרות לצרכי מס. שיעור המס בתקופה המקבילה אשתקד היה נמוך משיעור המס הסטטוטורי (35.9%) בעיקר עקב רישום הכנסת מס (נטו) בסך של 174 מיליון ש"ח בשל תהליכי פירוק ומכירה של חברות בנות, ומנגד רישום הוצאת מס בסך של 122 מיליון ש"ח בשל הקיטון ביתרת המסים הנדחים נטו כתוצאה מירידת שיעור מס החברות מ-26.5% ל-25% החל מ-1 בינואר 2016.

להלן תמצית דוח על הרווח הכולל:

רווח כולל אחר לפני ייחוס לבעלי זכויות שאינן מקנות שליטה						
		חלק התאגיד הבנקאי ברווח כולל אחר של			התאמות	
הפסד כולל אחר	הפסד כולל אחר המיוחס לבעלי זכויות שאינן מקנות שליטה	התאמות בגין הטבות לעובדים ⁽¹⁾	חברות מוחזקות בגין לפי שיטת השווי המאזני	התאמות מתרגום ⁽²⁾ נטו לאחר השפעת גידורים ⁽²⁾	בגין הצגת ניירות ערך זמינים למכירה לפי שווי הוגן	
הפסד כולל אחר המיוחס לבעלי מניות הבנק	הפסד כולל אחר המיוחס לבעלי זכויות שאינן מקנות שליטה	סך הכל	התאמות בגין הטבות לעובדים ⁽¹⁾	חברות מוחזקות בגין לפי שיטת השווי המאזני	התאמות מתרגום ⁽²⁾ נטו לאחר השפעת גידורים ⁽²⁾	בגין הצגת ניירות ערך זמינים למכירה לפי שווי הוגן
במיליוני ש"ח						
(1,448)	(4)	(1,452)	(1,490)	38	(67)	67
(768)	-	(768)	(1,126)	(1)	(12)	371
(2,216)	(4)	(2,220)	(2,616)	37	(79)	438
יתרה ליום 31 בדצמבר 2015 (מבוקר)						
(2,312)	(4)	(2,316)	(2,169)	18	(79)	(86)
(210)	-	(210)	(85)	(7)	(113)	(5)
(2,522)	(4)	(2,526)	(2,254)	11	(192)	(91)
יתרה ליום 30 ביוני 2016						
יתרה ליום 31 בדצמבר 2016 (מבוקר)						
שינוי נטו במהלך התקופה						
יתרה ליום 30 ביוני 2017						

רווח כולל אחר לפני ייחוס לבעלי זכויות שאינן מקנות שליטה						
		חלק התאגיד הבנקאי ברווח כולל אחר של			התאמות	
הפסד כולל אחר	הפסד כולל אחר המיוחס לבעלי זכויות שאינן מקנות שליטה	התאמות בגין הטבות לעובדים ⁽¹⁾	חברות מוחזקות בגין לפי שיטת השווי המאזני	התאמות מתרגום ⁽²⁾ נטו לאחר השפעת גידורים ⁽²⁾	בגין הצגת ניירות ערך זמינים למכירה לפי שווי הוגן	
הפסד כולל אחר המיוחס לבעלי מניות הבנק	הפסד כולל אחר המיוחס לבעלי זכויות שאינן מקנות שליטה	סך הכל	התאמות בגין הטבות לעובדים ⁽¹⁾	חברות מוחזקות בגין לפי שיטת השווי המאזני	התאמות מתרגום ⁽²⁾ נטו לאחר השפעת גידורים ⁽²⁾	בגין הצגת ניירות ערך זמינים למכירה לפי שווי הוגן
במיליוני ש"ח						
(1,997)	(4)	(2,001)	(2,082)	29	(111)	163
(219)	-	(219)	(534)	8	32	275
(2,216)	(4)	(2,220)	(2,616)	37	(79)	438
(2,026)	(4)	(2,030)	(1,837)	10	(128)	(75)
(496)	-	(496)	(417)	1	(64)	(16)
(2,522)	(4)	(2,526)	(2,254)	11	(192)	(91)
יתרה ליום 31 במרס 2016						
שינוי נטו במהלך התקופה						
יתרה ליום 30 ביוני 2016						
יתרה ליום 31 במרס 2017						
שינוי נטו במהלך התקופה						
יתרה ליום 30 ביוני 2017						

רווח כולל אחר לפני ייחוס לבעלי זכויות שאינן מקנות שליטה						
		חלק התאגיד הבנקאי ברווח כולל אחר של			התאמות	
הפסד כולל אחר	הפסד כולל אחר המיוחס לבעלי זכויות שאינן מקנות שליטה	התאמות בגין הטבות לעובדים ⁽¹⁾	חברות מוחזקות בגין לפי שיטת השווי המאזני	התאמות מתרגום ⁽²⁾ נטו לאחר השפעת גידורים ⁽²⁾	בגין הצגת ניירות ערך זמינים למכירה לפי שווי הוגן	
הפסד כולל אחר המיוחס לבעלי מניות הבנק	הפסד כולל אחר המיוחס לבעלי זכויות שאינן מקנות שליטה	סך הכל	התאמות בגין הטבות לעובדים ⁽¹⁾	חברות מוחזקות בגין לפי שיטת השווי המאזני	התאמות מתרגום ⁽²⁾ נטו לאחר השפעת גידורים ⁽²⁾	בגין הצגת ניירות ערך זמינים למכירה לפי שווי הוגן
במיליוני ש"ח						
(1,448)	(4)	(1,452)	(1,490)	38	(67)	67
(864)	-	(864)	(679)	(20)	(12)	(153)
(2,312)	(4)	(2,316)	(2,169)	18	(79)	(86)
יתרה ליום 31 בדצמבר 2015						
שינוי נטו במהלך השנה						
יתרה ליום 31 בדצמבר 2016						

(א) התאמות מתרגום דוחות כספיים של פעילויות חוץ שמטבע הפעילות שלהן שונה ממטבע הפעילות של התאגיד הבנקאי.

(ב) רווחים (הפסדים) נטו בגין גידור השקעה נטו במטבע חוץ.

(ג) ההתאמות בגין הטבות לעובדים ברבעון השני של שנת 2017 כוללות את אומדן עלות תכנית הפרישה מרצון (600 מיליון ש"ח לפני מס) שפורסמה בחדש יולי 2017.

המבנה וההתפתחות של הנכסים, ההתחייבויות, ההון והלימות ההון

המאזן של קבוצת לאומי הסתכם ב-30 ביוני 2017 ב-437.0 מיליארד ש"ח בהשוואה ל-438.6 מיליארד ש"ח בסוף 2016 - קיטון של 0.4%, ובהשוואה ליוני 2016 גידול של 0.1%.

ערך הנכסים הנקובים במטבע חוץ והצמודים למטבע חוץ מסך מאזן הקבוצה הינו כ-81.2 מיליארד ש"ח, כ-18.6% מסך הנכסים. במחצית ראשונה של 2017 יוסף השקל ביחס לדולר של ארה"ב ב-9.1% וביחס לאירו ב-1.4%. השינוי בשערי החליפין של השקל מול כלל מטבעות החוץ תרם לירידה בשיעור של כ-1.6% בסך כל המאזן של הקבוצה, כך שבנטרו השפעת ייסוף השקל סך המאזן גדל לכ-443.9 מיליארד ש"ח.

סך כל הנכסים בניהול הקבוצה - סך כל המאזן וכן תיקי ניירות ערך של הלקוחות וקופות גמל וקרנות השתלמות לגביהם ניתנים שירותי ניהול תפעולי וניהול פיקדון, מסתכמים בכ-1,337 מיליארד ש"ח, בהשוואה לסך של כ-1,262 מיליארד ש"ח בסוף 2016 (כ-382 מיליארד דולר וכ-328 מיליארד דולר בהתאמה).

1. להלן ההתפתחות בסעיפי המאזן העיקריים:

	30 ביוני		31 בדצמבר	
	2017	2016	2016	2016
	במיליוני ש"ח		באחוזים	
סך כל המאזן	436,967	438,603	(0.4)	0.1
מזומנים ופיקדונות בבנקים	69,352	74,757	(7.2)	19.8
ניירות ערך	78,470	77,201	1.6	(7.5)
אשראי לציבור, נטו	264,484	261,913	1.0	(0.6)
בניינים וציוד	2,954	3,147	(6.1)	(2.9)
פיקדונות הציבור	342,766	346,854	(1.2)	0.8
פיקדונות מבנקים	4,330	3,394	27.6	4.0
אגרות חוב, שטרי התחייבות וכתבי התחייבות נדחים	22,337	22,640	(1.3)	(7.5)
הון המיוחס לבעלי המניות הבנק	32,521	31,347	3.7	8.2

2. להלן התפתחות בסעיפים חוץ מאזניים עיקריים:

	30 ביוני		31 בדצמבר	
	2017	2016	2016	2016
	במיליוני ש"ח		באחוזים	
אשראי תעודות, נטו	1,066	1,418	(24.8)	(39.7)
ערביות להבטחת אשראי, נטו	5,217	5,730	(9.0)	(10.4)
ערביות לרוכשי דירות, נטו	19,461	19,538	(0.4)	(0.1)
ערביות והתחייבויות אחרות, נטו	15,214	15,623	(2.6)	(7.4)
מכשירים נגזרים ^(א)	621,938	644,454	(3.5)	(6.7)
אופציות מכל הסוגים	126,275	91,986	37.3	(1.6)

(א) כולל עסקאות "פורוורד", חוזי החלפות פיננסיות, swaps, futures ונגזרי אשראי. למידע נוסף ראה [ביאור 11](#).

3. להלן התפתחות ביתרות הנכסים הכספיים החוץ מאזניים של הלקוחות בקבוצת לאומי:

	31 בדצמבר		30 ביוני
	השני	2016	2017
	במיליוני ש"ח		במיליוני ש"ח
תיקי ניירות ערך ^(א)	4.6	613,213	641,398
נכסים בגינם ניתנים שירותי תפעול: ^{(א)(ב)(ג)}			
קרנות נאמנות	1.6	47,636	48,403
קופות גמל ופנסיה	39.0	78,189	108,666
קרנות השתלמות	19.9	84,774	101,630

- (א) לרבות שינוי בשווי השוק של ניירות ערך ושווי הניירות שבמשמרת (custody) של קרנות נאמנות וקופות גמל, לגביהם ניתנים שירותי ניהול תפעולי ומשמורת.
 (ב) הקבוצה בארץ אינה מנהלת קרנות נאמנות, קופות גמל וקרנות השתלמות.
 (ג) נכסי לקוחות לגביהם מעניקה הקבוצה שרותי ניהול תפעולי, כולל יתרות הקופות של לקוחות מיועצים בלאומי.

האשראי לציבור, נטו

האשראי לציבור נטו בקבוצת לאומי הסתכם ב-30 ביוני 2017 ב-264.5 מיליארד ש"ח לעומת 261.9 מיליארד ש"ח בסוף 2016, גידול של 1.0%.

השינוי בשערי החליפין של השקל מול כלל מטבעות החוץ תרם לירידה בשיעור של 1.1% בסך האשראי לציבור. בנטרול השפעת השינוי חלה עלייה בשיעור של 2.1% בסך האשראי לציבור.

בנוסף לאשראי לציבור משקיעה הקבוצה בניירות ערך של חברות המסתכמים ב-30 ביוני 2017 ב-13,187 מיליון ש"ח בהשוואה ל-13,488 מיליון ש"ח בסוף 2016, והמגלמים גם כן סיכוני אשראי.

האשראי לציבור בשקלים לא צמודים מהווה ליום 30 ביוני 2017 כ-69.7% מסך האשראי, כאשר ליום 31 בדצמבר 2016 הוא היווה 68.6% מסך האשראי. כנגד העלייה במשקל האשראי הלא צמוד, חלה ירידה בעיקר באשראי צמוד מדד שהיווה ליום 30 ביוני 2017 16.4% מסך האשראי, בהשוואה לכ-16.9% ביום 31 בדצמבר 2016.

להלן התפתחות האשראי לציבור, לאחר הפרשה להפסדי אשראי לפי ענפי משק עיקריים:

	31 בדצמבר		30 ביוני
	השני	2016	2017
	באחוזים		במיליוני ש"ח
אנשים פרטיים - הלוואות לדיור	(0.8)	(620)	78,038
אנשים פרטיים - אחר	2.2	733	37,768
בינוי ונדל"ן	5.2	1,754	48,300
מסחרי	1.0	(103)	26,974
תעשייה	4.4	308	18,356
אחר	0.2	500	52,665
סך הכל	2.1	2,571	264,484

למידע נוסף בנוגע להתפתחות האשראי וסיכוני האשראי לפי ענפי משק ראה פרק [סיכון אשראי](#).

חובות בעייתיים

להלן סיכון אשראי בעייתי לאחר הפרשות פרטניות וקבוצתיות:

31 בדצמבר			30 ביוני			
2016			2017			
סך הכל	חוץ מאזני	מאזני	סך הכל	חוץ מאזני	מאזני	
במיליוני ש"ח						
3,118	176	2,942	2,974	149	2,825	חובות פגומים
1,087	74	1,013	873	81	792	חובות נחותים
3,423	1,190	2,233	3,586	1,229	2,357	חובות בהשגחה מיוחדת
7,628	1,440	6,188	7,433	1,459	5,974	סך הכל

סיכון אשראי בעייתי:

31 בדצמבר		30 ביוני		
2016		2017		
במיליוני ש"ח				
7,984	7,623			סיכון אשראי בעייתי מסחרי
1,427	1,337			סיכון אשראי בעייתי קמעונאי
9,411	8,960			סך הכל
1,783	1,527			יתרת ההפרשה להפסדי אשראי
7,628	7,433			אשראי בעייתי לאחר הפרשה להפסדי אשראי

למידע נוסף בנוגע לאשראי בעייתי ראה פרק [סיכון אשראי וכיבוד](#) 13.

ניירות ערך

השקעות הקבוצה בניירות ערך ב-30 ביוני 2017 הסתכמו ב-78.5 מיליארד ש"ח, בהשוואה ל-77.2 מיליארד ש"ח בסוף 2016, גידול של 1.6%.

ניירות הערך בקבוצה מסווגים לשלוש קטגוריות: ניירות ערך למסחר, ניירות ערך זמינים למכירה וניירות ערך מוחזקים לפדיון.

סיווג נייר ערך הנרכש על ידי הבנק לתיק ניירות ערך למסחר, לתיק ניירות ערך זמינים למכירה או לתיק ניירות ערך מוחזקים לפדיון מתבצע במועד רכישתו ונעשה בהתאם לכוונת הבנק לשימוש בנייר. ניירות שנרכשים לצורכי מסחר (או במטרה לגדר רכיבים אחרים של התיק למסחר), לצורכי עשיית שוק או במסגרת חדר עסקאות מסווגים לתיק ניירות ערך למסחר, ניירות הנרכשים במסגרת ניהול הנכסים והתחייבויות של הבנק מסווגים בתיק הזמין למכירה ואילו ניירות ערך הנרכשים על מנת להחזיקם עד לפדיונם מסווגים בתיק המוחזק לפדיון.

ניירות ערך למסחר מוצגים במאזן לפי שווי הוגן, וההפרש בין השווי ההוגן לעלות המופחתת נזקף לדוח רווח והפסד. ניירות ערך זמינים למכירה מוצגים במאזן לפי שווי הוגן, וההפרש בין השווי ההוגן לעלות המופחתת מוצג בסעיף נפרד בהון ברווח כולל אחר שנקרא "התאמות בגין הצגת ניירות ערך זמינים למכירה לפי שווי הוגן" בניכוי המס המתייחס. בכל מקרה שבו קיימת ירידת ערך שהינה בעלת אופי אחר מזמני ההפרש נזקף לחשבון רווח והפסד. ניירות ערך מוחזקים לפדיון מוצגים במאזן לפי עלותם.

ביום 1 בינואר 2017 סווגה יתרה של 957 מיליון ש"ח מתיק ניירות ערך זמינים למכירה לתיק ניירות ערך מוחזקים לפדיון.

למידע נוסף בנוגע לסיווג מחדש בתיק המוחזק לפדיון ראה [כבוד 3.א.1](#).

להלן סיווג סעיף ניירות הערך במאזן המאוחד:

		31 בדצמבר 2016			30 ביוני 2017				
		ניירות ערך	ניירות ערך	ניירות ערך	ניירות ערך	ניירות ערך	ניירות ערך	ניירות ערך	ניירות ערך
		זמינים למכירה ^(א)	מוחזקים לפדיון	סך הכל	זמינים למכירה ^(א)	מוחזקים לפדיון	סך הכל	זמינים למסחר ^(ב)	סך הכל
		במיליוני ש"ח							
		אגרות חוב							
של ממשלת ישראל	35	36,893	7,093	44,021	-	35,409	5,091	40,500	
של ממשלות זרות	340	8,648	759	9,747	-	11,929	2,458	14,387	
של מוסדות פיננסיים בישראל	-	24	254	278	-	23	159	182	
של מוסדות פיננסיים זרים ^(ג)	-	8,657	435	9,092	-	7,460	104	7,564	
מגובי נכסים (ABS) או מגובי משכנתאות (MBS)	424	8,105	275	8,804	-	9,749	280	10,029	
של אחרים בישראל	-	282	194	476	-	296	132	428	
של אחרים זרים	-	2,429	429	2,858	-	1,882	286	2,168	
מניות וקרנות נאמנות	-	2,671	523	3,194	-	1,942	1	1,943	
סך כל ניירות הערך	799	67,709	9,962	78,470	-	68,690	8,511	77,201	

(א) כולל רווחים (הפסדים) שטרם מומשו מהתאמות לשווי הוגן בסך (121) מיליון ש"ח שנרשמו ברווח כולל אחר (31 בדצמבר 2016 - (92) מיליון ש"ח).
 (ב) כולל רווחים (הפסדים) שטרם מומשו מהתאמות לשווי הוגן בסך 2 מיליון ש"ח שנרשמו ברווח והפסד (31 בדצמבר 2016 - 9 מיליון ש"ח).
 (ג) מרבית אגרת החוב של מוסדות פיננסיים זרים הינם מסוג supranational או עם גיבוי מדינות.

ליום 30 ביוני 2017 כ-86.3% מתיק הנוסטרו של הקבוצה סווג כזמין למכירה וכ-12.7% כתיק למסחר. כ-4.1% משווי ניירות הערך הינן השקעות במניות של חברות שאינן מוצגות על בסיס השווי המאזני, אלא לפי עלות או שווי שוק של המניות הנסחרות בבורסה.

למידע בנוגע לשווי ניירות ערך לפי אופן המדידה ראה [ביאור 15.א](#).

התיק הזמין למכירה

1. במחצית ראשונה של 2017 היה קיטון ברווח כולל אחר בגין ניירות ערך זמינים למכירה בסך 3 מיליון ש"ח (לפני השפעת המס) בהשוואה לגידול בסך של 556 מיליון ש"ח (לפני השפעת המס) בתקופה המקבילה אשתקד.
2. לרווח והפסד נזקפו רווחים נטו ממכירת אגרות חוב זמינות למכירה בסך של 35 מיליון ש"ח בהשוואה לרווחים בסך 59 מיליון ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד, ורווחים נטו מהשקעות במניות בסך 78 מיליון ש"ח בהשוואה לסך של 505 מיליון ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד.

היתרה המצטברת נטו של התאמות לשווי הוגן של ניירות ערך המוחזקים בתיק הזמין למכירה ליום 30 ביוני 2017 מסתכמת בסכום שלילי של 91 מיליון ש"ח (לאחר השפעת המס), לעומת סכום שלילי של 86 מיליון ש"ח בסוף 2016. סכומים אלה מייצגים הפסדים נטו שטרם מומשו לתאריכי הדוחות.

למידע בנוגע להתאמות לשווי הוגן של ניירות זמינים למכירה שנזקפו להון ראה [ביאור 5](#).

התיק למסחר

ב-30 ביוני 2017, בתיק למסחר יש כ-9.4 מיליארד ש"ח אגרות חוב, לעומת 8.5 מיליארד ש"ח אגרות חוב ב-31 בדצמבר 2016. נכון ל-30 ביוני 2017 התיק למסחר מהווה כ-12.7% מסך תיק הנוסטרו של הקבוצה לעומת 11.0% ב-31 בדצמבר 2016.

בגין אגרות חוב למסחר נרשמו בדוח רווח והפסד הפסדים שמומשו וטרם מומשו בסך של 174 מיליון ש"ח לעומת רווחים בסך 153 מיליון ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד. ההפסדים במחצית ראשונה 2017 נובעים מהפרשי שער שנזקפו לניירות הערך בתיק למסחר, והם מתקזזים אל מול רווחים מהפרשי שער.

למידע נוסף בנוגע להרכב התיק ראה [ביאור 5](#).

השקעות בניירות ערך שהונפקו בחו"ל

א. השקעות בניירות ערך מגובי נכסים שהונפקו בחו"ל

תיק ניירות ערך מגובי נכסים של הקבוצה (משכנתאות ושאנים משכנתאות), שכולו מדורג בדרוג השקעה (Investment Grade), מסתכם בכ-8.4 מיליארד ש"ח (כ-2.4 מיליארד דולר) ל-30 ביוני 2017 לעומת 10.0 מיליארד ש"ח בסוף 2016. מתוך התיק הנ"ל ל-30 ביוני 2017 כ-8.1 מיליארד ש"ח (כ-2.3 מיליארד דולר) מסווג בתיק הזמין למכירה והיתרה בתיק למסחר.

התיק הזמין למכירה של השקעות בניירות ערך מגובי נכסים בחו"ל ליום 30 ביוני 2017 כולל השקעה באגרות חוב מגובות משכנתאות בסכום של כ-6.5 מיליארד ש"ח. 93% מסך אגרות החוב המגובות משכנתאות שבתיק הזמין הונפקו על ידי סוכנויות פדראליות בארה"ב (FNMA, FHLMC, GNMA) ומדורגות, נכון למועד הדוח, בדירוג AAA.

נכון ליום 30 ביוני 2017 הסתכמה ירידת הערך המצטברת נטו שנזקפה להון עצמי הנובעת מתיק אגרות החוב המגובות משכנתאות בכ-65 מיליון ש"ח.

סך אגרות החוב המגובות משכנתאות שאינן בערבות מדינה (ארה"ב) ואינן בחסות מוסדות פדרליים אמריקאים, מסתכם בכ-1,371 מיליון ש"ח.

התקופה החזויה לפדיון של כל תיק אגרות החוב המגובות משכנתאות היא כ-5.03 שנים בממוצע (מח"מ). בנוסף לאגרות החוב המגובות משכנתאות, כולל התיק הזמין למכירה של הקבוצה גם אגרות חוב אחרות מגובות נכסים שאינם משכנתאות (אגרות חוב מסוג CLO) בסך של כ-1.6 מיליארד ש"ח. התקופה החזויה לפדיון של תיק אגרות החוב המגובות נכסים שאינם משכנתאות היא כ-3.5 שנים בממוצע.

למידע נוסף בנוגע להשקעות באגרות חוב מגובות נכסים ראה [ביאור 5](#).

ב. השקעות בניירות ערך שאינם מגובי נכסים שהונפקו בחו"ל

בתיק ניירות הערך של הקבוצה ב-30 ביוני 2017 כ-26.1 מיליארד ש"ח (7.5 מיליארד דולר) ניירות ערך שאינם מגובי נכסים שהונפקו בחו"ל. 23.5 מיליארד ש"ח (6.7 מיליארד דולר) מניירות הערך הללו מסווגים בתיק הזמין למכירה והיתרה בתיק למסחר ובתיק לפדיון. 99.2% מסך ניירות הערך הינם בדירוג השקעה והם כוללים בעיקר ניירות ערך של ממשלת ארה"ב, בנקים ומוסדות פיננסיים, אגרות חוב של חברות בדרוג השקעה והיתר בעיקר ניירות ערך של ממשלת ישראל.

למידע נוסף בנוגע לחשיפה מוסדות פיננסיים זרים ראה פרק [סיכון אשראי](#).

ליום 30 ביוני 2017 הסתכמה יתרת עלית הערך המצטברת בהון העצמי בגין ניירות ערך שאינם מגובי נכסים שהונפקו בחו"ל, ושהם בתיק הזמין למכירה ב-12 מיליון ש"ח (שהם 8 מיליון ש"ח לאחר מס).

כאמור, בנוסף לתיק הזמין למכירה קיימים ניירות ערך שאינם מגובים בנכסים גם בתיק למסחר ובתיק לפדיון. התיק למסחר כולל בעיקר ניירות ערך של מדינות, בנקים ומוסדות פיננסיים, וקרנות של ניירות ערך. 98.8% מניירות הערך שבתיק למסחר הינם בדירוג השקעה (Investment Grade).

שווי התיק למסחר שאינו מגובה בנכסים ב-30 ביוני 2017 הסתכם ב-2.2 מיליארד ש"ח (0.6 מיליארד דולר). ההפרש בין השווי ההוגן לעלות המופחתת, במידה שיש הפרש כזה, נזקף לחשבון הרווח והפסד.

השקעות באגרות חוב - שהונפקו בישראל

ההשקעות באגרות חוב שהונפקו בישראל הסתכמו ב-30 ביוני 2017 ב-43.1 מיליארד ש"ח, מזה סך של 42.4 מיליארד ש"ח אגרות חוב שהונפקו על ידי ממשלת ישראל בשקלים, והיתר אגרות חוב של ממשלת ישראל במט"ח ואגרות חוב שהונפקו על ידי חברות. כ-40.6% מההשקעות באגרות חוב חברות שהם כ-0.3 מיליארד ש"ח נכללו בתיק הזמין למכירה, והיתר בתיק למסחר.

תיק אגרות החוב של חברות, שבתיק הזמין למכירה בהיקף של 0.3 מיליארד ש"ח כולל קרן הון בסך של 24 מיליון ש"ח.

כל אגרות החוב של החברות שבתיק למסחר ומרבית אגרות החוב של החברות שבתיק הזמין למכירה רשומות למסחר וסחירות בבורסה.

השקעות במניות ובקרנות

סך כל ההשקעות במניות ובקרנות מסתכמות ליום 30 ביוני 2017 בכ-3,194 מיליון ש"ח, מזה מניות סחירות 2,288 מיליון ש"ח ושאנים סחירות 906 מיליון ש"ח. מסך כל ההשקעה 2,671 מיליון ש"ח מסווגים בתיק הזמין למכירה ו-523 מיליון ש"ח מסווגים בתיק למסחר.

ההון הנדרש בגין השקעות אלה עומד ליום 30 ביוני 2017 על סך של 399 מיליון ש"ח.

למידע נוסף ראה [ביאור 5](#).

השינויים העיקריים בהשקעה במניות

במהלך הרבעון הראשון של שנת 2017 מכר הבנק את יתרת החזקותיו בחברת Kenon Holdings Ltd, כ-3.7 מיליון מניות, שמהוות כ-7.0% מהונה המונפק והנפרע של קנון. הרווח לפני מס שרשם הבנק בגין מכירת המניות הינו כ-13.5 מיליון ש"ח.

פיקדונות הציבור

פיקדונות הציבור בקבוצה הסתכמו ב-30 ביוני 2017 ב-342.8 מיליארד ש"ח בהשוואה ל-346.9 מיליארד ש"ח בסוף 2016, קיטון בשיעור של 1.2% ובהשוואה ליוני 2016 גידול של 0.8%.

השינוי בשערי החליפין של השקל מול כלל מטבעות החוץ הקטין בשיעור של 2.4% את סך כל פיקדונות הציבור כך שבנטרול השפעת השינוי היה גידול בפיקדונות הציבור בשיעור של 1.2%.

אגרות חוב, שטרי הון וכתבי התחייבות נדחים

אגרות חוב, שטרי הון וכתבי התחייבויות נדחים הסתכמו ב-30 ביוני 2017 ב-22.3 מיליארד ש"ח בהשוואה ל-22.6 מיליארד ש"ח בסוף 2016, קיטון בשיעור של 1.3%.

פדיון מוקדם של פיקדונות/שטרי הון נדחים

ביום 26 בינואר 2017 החליט דירקטוריון הבנק לפדות במהלך יוני-יולי 2017 בפדיון מוקדם מלא 400,000,000 ש"ח ע.נ. פקדונות/שטרי הון נדחים (לא סחירים) צמודים למדד אשר הוצעו בשנת 2002. בהתאם לכך, במהלך החודשים יוני ויולי 2017 נפרעו שטרי הון בסכום כולל של כ-534 מיליון ש"ח.

הון והלימות ההון

ההון המיוחס לבעלי מניות הבנק הסתכמו ב-30 ביוני 2017 ב-32,521 מיליון ש"ח, לעומת 31,347 מיליון ש"ח בסוף 2016, גידול של 3.7%. העלייה נובעת בעיקרה מהרווח הנקי לתקופה.

הון זה מהווה בסיס לחישוב ההון הפיקוחי המשמש לחישוב יחס הלימות ההון של הבנק בתוספת מכשירים הוניים והתאמות פיקוחיות כפי שנקבע בהוראת ניהול בנקאי תקין מספר 202 של הפיקוח על הבנקים.

יחס הון למאזן ב-30 ביוני 2017 הגיע ל-7.4% בהשוואה ל-7.1% ב-31 בדצמבר 2016.

מבנה הלימות ההון

31 בדצמבר		30 ביוני	
2016		2017	
מבוקר		בלתי מבוקר	
		במיליוני ש"ח	
הון לצורך חישוב יחס ההון			
32,586	31,187	33,527	הון עצמי רובד 1, לאחר התאמות פיקוחיות וניכויים
11,850	12,838	11,305	הון רובד 2, לאחר ניכויים
44,436	44,025	44,832	סך הכל הון כולל
יתרות משוקללות של נכסי סיכון			
266,534	273,129	271,671	סיכון אשראי
4,788	6,369	6,308	סיכונים שוק
20,843	20,433	21,129	סיכון תפעולי
292,165	299,931	299,108	סך הכל יתרות משוקללות של נכסי סיכון
יחס ההון לרכיבי סיכון			
11.15%	10.40%	11.21%	יחס הון עצמי רובד 1 לרכיבי סיכון
15.21%	14.68%	14.99%	יחס ההון הכולל לרכיבי סיכון

יישום הוראות באזל 3 בישראל

במאי 2013 פרסם הפיקוח על הבנקים את ההוראות הסופיות ליישום באזל 3 בישראל, וזאת על ידי תיקון הוראות ניהול בנקאי תקין 201-211. הוראות אלה נכנסו לתוקף ביום 1 בינואר 2014 בכפוף להוראות המעבר שנכללו בהוראת ניהול בנקאי תקין מספר 299 של הפיקוח על הבנקים.

על פי הוראות אלו, רכיבי ההון בקבוצה לצורך חישוב הלימות ההון משויכים לשני רבדים:

1. הון רובד 1, הכולל הון עצמי רובד 1 והון רובד 1 נוסף.

2. הון רובד 2.

סיכום הרבדים האלו מכונה "בסיס ההון לצורך הלימות ההון" או "ההון הפיקוחי" או "ההון הכולל".

הון רובד 1 כולל הון עצמי רובד 1 והון רובד 1 נוסף:

הון עצמי רובד 1 כולל את ההון המיוחס לבעלי מניות התאגיד הבנקאי בתוספת חלק מזכויות המיעוט (זכויות שאינן מקנות שליטה בהון של חברות בת שאוחדו) ובניכוי מוניטין, נכסים בלתי מוחשיים אחרים, והתאמות פיקוחיות וניכויים נוספים, והכל כמפורט בהוראת ניהול בנקאי תקין 202 "מדידה והלימות הון - ההון הפיקוחי", ובכפוף להוראות המעבר שבהוראת ניהול בנקאי תקין 299 "מדידה והלימות הון - ההון הפיקוחי - הוראות מעבר".

בנוסף לאלו, נכללות התאמות להון עצמי רובד 1, אשר נובעות מיישום תכנית התייעלות תפעולית וכן מאופן חישוב ריבית ההיוון שמשמשת לחישוב ההתייבות לזכויות עובדים, כמפורט בהמשך.

הון רובד 1 נוסף, מורכב ממכשירי הון העומדים בקריטריונים שנקבעו בהוראת ניהול בנקאי תקין 202. בקבוצת לאומי לא קיימים מכשירי הון ברובד זה. ככל שיונפקו בעתיד מכשירי הון רובד 1 נוסף, הם יידרשו לעמוד בכל הקריטריונים המפורטים בהוראת ניהול בנקאי תקין 202.

הון רובד 2:

הון רובד 2 כולל בעיקר מכשירי הון ויתרת הפרשה קבוצתית להפסדי אשראי לפני השפעת המס המתייחס עד לתקרה של 1.25% מסך נכסי סיכון האשראי.

לגבי מכשירי ההון שהיו כלולים בהון רובד 2 בתאריך 31 בדצמבר 2013 נקבעו הוראות מעבר ותקרת הכרה, כך שהסכום המוכר בגנים בפועל הינו הנמוך מבין סכומם המופחת של המכשירים עצמם ותקרת הכרה המתבססת על יתרת מכשירי ההון שהיו כלולים בהון רובד 2 ביום 31 בדצמבר 2013 אשר מופחתת בתחילת כל שנה ב-10% עד ליום 1 ינואר 2022. בשנת 2017 תקרת ההכרה הינה 50%.

מתחילת שנת 2014 מכשירי הון שיונפקו לצורך הכללתם בהון נדרשים לעמוד בקריטריונים המפורטים בהוראת ניהול בנקאי תקין 202. הקריטריונים העיקריים שעל המכשיר לכלול: (1) מנגנון לספיגת הפסדי קרן על ידי המרה למניות רגילות או הפחתת המכשיר כאשר יחס הון עצמי רובד 1 של התאגיד הבנקאי יורד מ-5%; (2) סעיף הקובע שבהתרחש האירוע המכונן לאי-קיימות (כמוגדר בנספח ה' להוראת ניהול בנקאי תקין 202), יומר המכשיר באופן מיידי למניות רגילות או יימחק.

תיאור המאפיינים העיקריים של מכשירי הון פיקוחי שהונפקו מוצג באתר האינטרנט של הבנק בכתובת: <http://leumi.co.il> כפרק אודות < מידע כספי > גילוי לפי נדבך 3 של באזל ומידע נוסף על סיכונים.

מגבלות על מבנה ההון

בהוראת ניהול בנקאי תקין מספר 202 נקבעו מגבלות על מבנה ההון:

- הון רובד 2 לא יעלה על 100% מהון רובד 1, לאחר הניכויים הנדרשים מהון זה.
- מכשירי הון הכשירים להיכלל בהון רובד 2 לא יעלו על 50% מהון רובד 1 לאחר הניכויים הנדרשים מהון רובד 1. מגבלה זו אינה כוללת את מכשירי ההון שנכללו קודם לתחילת הוראה זו בהון רובד 2 עליו, וזאת בגובה יתרת אותם מכשירים ליום 31 בדצמבר 2013 ובהתאם להוראות המעבר שנקבעו בהוראת ניהול בנקאי תקין מספר 299 "מדידה והלימות הון - ההון הפיקוחי - הוראות מעבר".

יעדי הלימות ההון

יחסי ההון מחושבים כיחס שבין ההון לנכסי הסיכון המשוקללים. יחס הון עצמי רובד 1 מחושב כיחס שבין סכום הון עצמי רובד 1 לנכסי הסיכון המשוקללים, ויחס ההון הכולל מחושב כיחס שבין סכום ההון הכולל לנכסי הסיכון המשוקללים.

יעדי הלימות ההון שנקבעו על ידי בנק ישראל:

לפי הוראת ניהול בנקאי תקין 201 "מדידה והלימות הון - מבוא, תחולה וחישוב דרישות", תאגיד בנקאי גדול, שסך נכסיו המאזניים על בסיס מאוחד מהווה לפחות 20% מסך הנכסים המאזניים במערכת הבנקאית בישראל, נדרש לעמוד ביחס הון עצמי רובד 1 מזערי בשיעור של 10%, וביחס הון כולל מזערי של 13.5% וזאת החל מיום 1 בינואר 2017. דרישה זו חלה על לאומי.

כמו כן, על פי תיקון הוראת ניהול בנקאי תקין מספר 329 "מגבלות למתן הלוואות לדיר" התאגיד הבנקאי נדרש להגדיל את יעד הון עצמי רובד 1 ויעד הון כולל, בשיעור המבטא 1% מיתרת הלוואות לדיר. דרישה זו יושמה בהדרגה על פני שמונה רבעונים עד ליום 1 בינואר 2017 והשפעתה כ-0.26% ביחס ההון.

לאור זאת, דרישות ההון המינימליות שחלות על הבנק ליום 30 ביוני 2017 הינן 10.26% ליחס הון עצמי רובד 1 ו-13.76% ליחס ההון הכולל.

יעדי הלימות ההון שנקבעו על ידי הבנק:

תכנון ההון בקבוצת לאומי משקף ראייה צופה פני עתיד של תיאבון ופרופיל הסיכון, האסטרטגיה העסקית ושל הלימות ההון הנדרשת כתוצאה מכך. תכנון ההון לוקח בחשבון את הצמיחה בפעילות של מרכזי הרווח השונים בקבוצה וגורמים נוספים המשפיעים על עמידת הבנק בדרישות ההון, כגון: תחזיות רווח, שינויים הכלולים ברווח כולל אחר, התאמות פיקוחיות והשפעת הוראות המעבר, ושיעור הגידול בנכסי הסיכון.

למידע נוסף בנוגע לתהליך תכנון ההון בקבוצה ראה [דוח על הסיכונים לשנת 2016](#).

מדיניות הקבוצה שאושרה על ידי הדירקטוריון, הינה להחזיק רמת הלימות הון הגבוהה מהסף המזערי שיוגדר מעת לעת על ידי בנק ישראל ואשר לא תפחת משיעור ההון הנדרש לכיסוי הסיכונים כפי שהם מוערכים בתהליך ה-ICAAP. בנוסף, הוגדרו יעדים שהקבוצה תרצה לעמוד בהם בעת אירוע תרחיש קיצוני.

במסגרת הליך הסקירה הפיקוחי, הנחה הפיקוח על קביעת יעדי הון פנימיים אשר יהלמו את פרופיל הסיכון של הבנק. בהמשך לכך, דירקטוריון הבנק אישר להגדיל את יעד ההון העצמי רובד 1 הפנימי של הבנק באופן שמיום 31 בדצמבר 2017 יעמוד על 10.5%.

התאמות להון עצמי רובד 1:

מדידת ההתייבבות בגין זכויות עובדים

התקינה בדבר זכויות עובדים אשר יושמה לראשונה בינואר 2015, הינה גורם המשפיע באופן מהותי על הון עצמי רובד 1 של לאומי, בעיקר בשל העובדה שמדידת ההתייבבות הינה בהתאם לריביות שוק שהינן ברמות נמוכות היסטוריות וכן בשל התנודתיות הרבה שמדידה מעין זו יוצרת בהון הפיקוחי של הבנק.

ביולי 2016 קיבל הבנק אישור פרטני מאת בנק ישראל לענין אופן חישוב ריבית ההיוון שתשמש לחישוב ההתייבבות לזכויות עובדים לצורך מדידת ההון הפיקוחי. בהתאם לאישור, ריבית ההיוון מחושבת על פי ממוצע נע של תשואות השוק, לתקופה של שמונה רבעונים שהסתיימה במועד הדיווח. השינוי מיושם החל מהדוחות הכספיים לתקופה שהסתיימה ביום 30 ביוני 2016 ועד לדוחות הכספיים ליום 31 בדצמבר 2020 (כולל). שינוי השיטה ממתן באופן משמעותי את התנודתיות בהון הפיקוחי של הבנק הנובעת משינויים בריבית להיוון.

למידע נוסף בנוגע למתודולוגית ההיוון ראה פרק [מדיניות חשבונאית ואומדנים בנושאים קריטיים](#).

הקלה בגין תכנית התייעלות תפעולית

בינואר 2016 פרסם הפיקוח על הבנקים מכתב בנושא "התייעלות תפעולית של המערכת הבנקאית בישראל". על פי מכתב זה, תאגיד בנקאי שיעמוד בתנאים שהוגדרו, יקבל הקלה לפיה יוכל לפרוס את השפעת התכנית על יחסי ההון ויחס המינוף על פני חמש שנים בקו ישר.

ביוני 2016 אישר דירקטוריון הבנק תכנית התייעלות שעלותה הסתכמה בכ-438 מיליון ש"ח (לאחר מס). ביוני 2017 מיוחסים להון הפיקוחי 20% מעלויות תכנית זו.

ביוני 2017 פרסם הפיקוח על הבנקים מכתב נוסף בנושא "התייעלות תפעולית של המערכת הבנקאית בישראל- התייעלות בתחום הנדל"ן". המכתב האריך את תוקף ההקלה בגין התייעלות בכח אדם עד לסוף יוני 2018. ביולי 2017, אישר דירקטוריון הבנק תכנית התייעלות נוספת שעלותה מוערכת בכ-394 מיליון ש"ח (לאחר מס) והשפעתה על יחסי ההון ויחס המינוף תיפרס על פני חמש שנים בקו ישר, מדי רבעון.

• שינויים רגולטוריים נוספים:

דרישות הון בגין חשיפות לצדדים נגדיים מרכזיים

באוקטובר 2015 פרסם הפיקוח על הבנקים חוזר בנושא "דרישות הון בגין חשיפות לצדדים נגדיים מרכזיים". חוזר זה מפרט את ההנחיות החדשות, אשר יחולו על חשיפות לצדדים נגדיים מרכזיים הנגרמות מנגזרי OTC, עסקות נגזרים סחירים בבורסה ועסקות מימון ניירות ערך.

ביוני 2017 אישר הפיקוח על הבנקים את מסלוקת הבורסה ומסלוקת המעוף כצדדים נגדיים מרכזיים כשירים לצרכי חישוב דרישות הון בגין חשיפות לצדדים נגדיים מרכזיים, כאמור בנספח ג' להוראה 203.

למידע נוסף ראה [ביאור 9](#).

להלן ניתוח רגישות לגורמים העיקריים המשפיעים על הלימות ההון של קבוצת לאומי:

- שינוי היקף נכסי סיכון - נכסי הסיכון של לאומי מסתכמים לסוף יוני 2017 בכ-299.1 מיליארד ש"ח. כל גידול של 1% בנכסי הסיכון (כ-3 מיליארד ש"ח), יקטין את יחס הון עצמי רוברד 1 ב-0.11% ואת יחס ההון הכולל ב-0.15%.
- רווח שייצבר או שינוי בקרן ההון - הון עצמי רוברד 1 של לאומי לסוף יוני 2017 מסתכם ב-33.5 מיליארד ש"ח. ההון הכולל מסתכם ב-44.8 מיליארד ש"ח. כל צבירת רווח נקי ו/או תנועה חיובית בקרן ההון בהיקף של 1 מיליארד ש"ח, תשפר את יחס הון עצמי רוברד 1 ואת יחס ההון הכולל ב-0.33%.
- התחייבויות בדבר זכויות עובדים - ההתחייבות האקטוארית לעובדים מהוונת על פי ממוצע נע של שמונה רבעונים של תשואות השוק המושפעות מעקום אג"ח ממשלת ישראל ומרווח אג"ח קונצרני AA בארה"ב. שינוי של 0.1% לאורך עקום הריבית להיוון, בהנחה שהעקום עולה ויורד בצורה אחידה, משמעותה השפעה מצטברת של 0.07% ביחס הון עצמי רוברד 1 וביחס ההון הכולל. מזה על פי חישוב ממוצע נע לשמונה רבעונים, עליה של כ-0.01% ביחס הון עצמי רוברד 1 וביחס ההון הכולל, לרבעון השוטף.

המידע הנ"ל לגבי הלימות ההון וניהולה מתייחס לפעולות עתידיות של הבנק, והוא בגדר "מידע צופה פני עתיד". למשמעות מושג זה ראה פרק [מידע צופה פני עתיד](#).

מדיניות חלוקת דיבידנד

ביום 29 במרס 2017 אישר דירקטוריון הבנק מדיניות חלוקת דיבידנד, החל ממועד פרסום הדוחות הכספיים לרבעון הראשון של שנת 2017. בהתאם למדיניות זו, הבנק יחלק מדי רבעון, דיבידנד בגובה 20% מהרווח הנקי של הבנק בהתאם לדוחות הכספיים של הבנק לרבעון שחלף ובכפוף, בין היתר, לכך שהבנק יעמוד ביעדי הלימות ההון שלו, גם לאחר חלוקת הדיבידנד. חלוקת הדיבידנד בפועל כפופה להחלטות פרטניות של הדירקטוריון בטרם כל חלוקה, ובכפוף להוראות הדין שחלות על חלוקת דיבידנד ובכלל זה הוראות חוק החברות והוראות בנק ישראל.

ביום 14 באוגוסט 2017 אישר הדירקטוריון חלוקת דיבידנד בסך של כ-175 מיליון ש"ח, בהתאם למדיניות האמורה.

פרטים בדבר דיבידנד ששולם

מועד ההכרזה	מועד תשלום	דיבידנד למניה	דיבידנד ששולם במזומן
25 במאי 2017	22 ביוני 2017	באגורות	במיליוני ש"ח
		8.168	124

למידע נוסף ראה [ביאור 9](#).

מגזרי פעילות - גישת הנהלה

דיווח מגזרי פעילות על פי גישת הנהלה מציג את תוצאות הבנק בחלוקה לקווי עסקים, בהתאם למבנה הארגוני של הבנק.

קווי העסקים מתמחים במתן שירות למגזרי לקוחות בעלי מאפיינים וצרכים דומים.

למידע נוסף בדבר קווי עסקים בגישת הנהלה ראה פרק [מגזרי פעילות בדוחות הכספיים לשנת 2016](#).

להלן תמצית תוצאות הפעילות לפי גישת הנהלה:

לשלושה חודשים שהסתיימו ביום 30 ביוני 2017									
במיליוני ש"ח									
בנק	מסחרית	עסקית ^(א)	נדל"ן ^(א)	שוקי הון	אחר והתאמות	חברות	חברות	סך הכל	
						בנות בארץ	בנות בחו"ל		
הכנסות ריבית נטו	248	143	112	309	2	68	244	2,165	1,039
הכנסות שאינן מריבית	104	50	81	116	25	309	89	1,220	446
סך כל ההכנסות	352	193	193	425	27	377	333	3,385	1,485
הוצאות (הכנסות) בגין הפסדי אשראי	5	(58)	(50)	(1)	(1)	14	17	42	116
סך כל ההוצאות התפעוליות והאחרות	171	70	31	75	189	259	202	2,020	1,023
רווח (הפסד) לפני מס	176	181	212	351	(161)	104	114	1,323	346
הוצאות מס (הטבה) רווח נקי (הפסד) המיוחס לבעלי מניות התאגיד הבנקאי	62	63	74	123	(40)	25	28	456	121
	114	118	138	227	(121)	89	86	876	225

לשלושה חודשים שהסתיימו ביום 30 ביוני 2016									
במיליוני ש"ח									
בנק	מסחרית	עסקית ^(א)	נדל"ן ^(א)	שוקי הון	אחר והתאמות	חברות	חברות	סך הכל	
						בנות בארץ	בנות בחו"ל		
הכנסות ריבית נטו	217	146	126	300	27	57	236	2,034	925
הכנסות (הוצאות) שאינן מריבית	95	59	91	153	466	246	(7)	1,538	435
סך כל ההכנסות	312	205	217	453	493	303	229	3,572	1,360
הוצאות (הכנסות) בגין הפסדי אשראי	10	(221)	(55)	(25)	(11)	13	(6)	(154)	141
סך כל ההוצאות התפעוליות והאחרות	176	90	47	77	382	228	219	2,355	1,136
רווח לפני מס	126	336	225	401	122	62	16	1,371	83
הוצאות מס (הטבה) רווח נקי (הפסד) המיוחס לבעלי מניות התאגיד הבנקאי	45	120	80	144	(145)	113	20	407	30
	81	216	145	257	267	(45)	(4)	970	53

(א) בשנת 2017 בוצעה סגמנטציה של לקוחות ממגזר הנדל"ן למגזר העסקי.

לשישה חודשים שהסתיימו ביום 30 ביוני 2017

במיליוני ש"ח

בנק	מסחרית	עסקית	נדל"ן	שוקי הון	אחר והתאמות	חברות	חברות	סך הכל	
						בנות בארץ	בנות בחו"ל		
הכנסות ריבית נטו	483	284	220	415	1	129	487	4,038	
הכנסות שאינן מריבית	206	109	165	380	104	602	44	2,507	
סך כל ההכנסות	689	393	385	795	105	731	531	6,545	
הוצאות (הכנסות) בגין הפסדי אשראי	9	(65)	(35)	(16)	(8)	31	18	143	
סך כל ההוצאות התפעוליות והאחרות	332	137	65	144	421	491	401	4,070	
רווח (הפסד) לפני מס	348	321	355	667	(308)	209	112	2,332	
הוצאות מס (הטבה)	122	112	124	234	(78)	54	56	844	
רווח נקי (הפסד) המיוחס לבעלי מניות התאגיד הבנקאי	226	209	231	432	(230)	166	56	1,498	

יתרות ליום 30 ביוני 2017

אשראי לציבור, נטו	35,367	32,716	19,732	4,417	3,149	8,221	22,228	264,484	
פיקדונות הציבור	41,234	19,704	5,393	62,337	71	70	24,336	342,766	
נכסים בניהול	24,682	20,414	1,400	387,811	26,206	235,885	18,639	900,097	

לשישה חודשים שהסתיימו ביום 30 ביוני 2016

במיליוני ש"ח

בנק	מסחרית	עסקית ^(א)	נדל"ן ^(א)	שוקי הון	אחר והתאמות	חברות	חברות	סך הכל	
						בנות בארץ	בנות בחו"ל		
הכנסות ריבית נטו	438	261	268	318	-	106	462	3,689	
הכנסות שאינן מריבית	202	111	176	97	534	561	14	2,570	
סך כל ההכנסות	640	372	444	415	534	667	476	6,259	
הוצאות (הכנסות) בגין הפסדי אשראי	(1)	(303)	(231)	(29)	(6)	15	(17)	(277)	
סך כל ההוצאות התפעוליות והאחרות	339	177	89	148	532	445	428	4,345	
רווח לפני מס	302	498	586	296	8	207	65	2,191	
הוצאות מס (הטבה)	108	178	210	106	(102)	158	38	778	
רווח נקי המיוחס לבעלי מניות התאגיד הבנקאי	194	320	376	191	110	64	27	1,429	

יתרות ליום 30 ביוני 2016

אשראי לציבור, נטו	34,049	31,166	24,243	3,540	2,853	6,914	22,840	266,048	
פיקדונות הציבור	39,823	17,607	6,480	61,808	98	78	26,786	339,998	
נכסים בניהול	25,404	16,062	1,855	335,683	23,770	183,701	20,433	786,529	

(א) בשנת 2017 בוצעה סגמנטציה של לקוחות ממגזר הנדל"ן למגזר העסקי.

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2016									
במיליוני ש"ח									
בנק	מסחרית	עסקית ^(א)	נדל"ן ^(א)	שוקי הון	אחר והתאמות	חברות	חברות	סך	
						בנות בארץ	בנות בחו"ל	הכל	
הכנסות (הוצאות) ריבית נטו	3,761	895	521	526	650	(1)	237	937	7,526
הכנסות שאינן מריבית	1,768	401	209	343	863	686	1,130	8	5,408
סך כל ההכנסות	5,529	1,296	730	869	1,513	685	1,367	945	12,934
הוצאות (הכנסות) בגין הפסדי אשראי	755	(72)	(376)	(392)	(55)	(20)	37	(2)	(125)
סך כל ההוצאות התפעוליות והאחרות	4,505	701	356	176	368	625	905	944	8,580
רווח לפני מס	269	667	750	1,085	1,200	80	425	3	4,479
הוצאות מס	96	240	269	389	431	5	218	69	1,717
רווח נקי (הפסד) המיוחס לבעלי מניות התאגיד הבנקאי	173	427	481	696	774	75	231	(66)	2,791
יתרות ליום 31 בדצמבר 2016									
אשראי לציבור, נטו	138,638	34,089	30,238	21,229	3,779	2,966	7,407	23,567	261,913
פיקדונות הציבור	191,156	41,698	19,772	7,702	59,696	40	68	26,722	346,854
נכסים בניהול	176,638	26,781	18,607	1,814	365,544	25,503	189,681	19,244	823,812

(א) בשנת 2017 בוצעה סגמנטציה של לקוחות ממגזר הנדל"ן למגזר העסקי.

מגזרי פעילות פיקוחיים

לגבי תיאור מגזרי הפעילות העיקריים ראה פרק [מגזרי פעילות פיקוחיים בדוחות הכספיים לשנת 2016](#).

לשלושה חודשים שהסתיימו ביום 30 ביוני 2017										
במיליוני ש"ח										
פעילות בארץ	פעילות בחו"ל	סך הכל	עסקים							
			משקי בית	בנקאות פרטית	קטנים וזעירים	עסקים בינוניים	עסקים גדולים	גופים מוסדיים	ניהול פיננסי	אחר
הכנסות ריבית נטו	704	27	454	162	290	18	272	-	238	2,165
הכנסות שאינן מריבית	452	42	172	78	157	44	181	21	73	1,220
סך כל ההכנסות	1,156	69	626	240	447	62	453	21	311	3,385
הוצאות (הכנסות) בגין הפסדי אשראי	51	1	66	(23)	(73)	2	3	-	15	42
סך כל ההוצאות התפעוליות והאחרות	918	33	342	124	132	69	26	173	203	2,020
רווח (הפסד) לפני מס	187	35	218	139	388	(9)	424	(152)	93	1,323
הוצאות מס (הטבה)	60	13	77	49	135	(4)	141	(43)	28	456
רווח נקי (הפסד) המיוחס לבעלי מניות הבנק	118	22	141	90	253	(5)	298	(106)	65	876

לשלושה חודשים שהסתיימו ביום 30 ביוני 2016

סך פעילות בחו"ל		במיליוני ש"ח								
הכל	הכל	פעילות בארץ								
		משקי בית	בנקאות פרטית	עסקים קטנים וזעירים	עסקים בינוניים	עסקים גדולים	גופים מוסדיים	ניהול פיננסי	אחר	
2,034	229	634	23	389	138	333	15	273	-	הכנסות ריבית נטו
1,538	58	428	41	172	80	167	41	540	11	הכנסות שאינן מריבית
3,572	287	1,062	64	561	218	500	56	813	11	סך כל ההכנסות
(154)	1	110	-	36	(39)	(215)	(18)	(29)	-	הוצאות (הכנסות) בגין הפסדי אשראי
2,355	220	1,033	32	345	120	154	72	36	343	סך כל ההוצאות התפעוליות והאחרות
1,371	66	(81)	32	180	137	561	2	806	(332)	רווח (הפסד) לפני מס
407	21	(37)	12	62	48	200	1	309	(209)	הוצאות מס (הטבה) רווח נקי (הפסד) המיוחס לבעלי מניות הבנק
970	45	(53)	20	117	88	361	1	513	(122)	

לשישה חודשים שהסתיימו ביום 30 ביוני 2017

סך פעילות בחו"ל		במיליוני ש"ח								
הכל	הכל	פעילות בארץ								
		משקי בית	בנקאות פרטית	עסקים קטנים וזעירים	עסקים בינוניים	עסקים גדולים	גופים מוסדיים	ניהול פיננסי	אחר	
4,038	475	1,360	46	901	318	566	34	338	-	הכנסות ריבית נטו
2,507	133	882	85	356	157	328	88	442	36	הכנסות שאינן מריבית
6,545	608	2,242	131	1,257	475	894	122	780	36	סך כל ההכנסות
143	22	72	2	152	(29)	(68)	2	(10)	-	הוצאות (הכנסות) בגין הפסדי אשראי
4,070	403	1,835	65	682	240	262	136	55	392	סך כל ההוצאות התפעוליות והאחרות
2,332	183	335	64	423	264	700	(16)	735	(356)	רווח (הפסד) לפני מס
844	56	104	23	148	94	244	(6)	258	(77)	הוצאות מס (הטבה) רווח נקי (הפסד) המיוחס לבעלי מניות הבנק
1,498	127	212	41	274	170	455	(10)	502	(273)	

יתרה ליום 30 ביוני 2017

267,786	22,578	-	-	2,090	53,930	24,911	53,740	457	110,080	אשראי לציבור, ברוטו
342,766	24,335	-	-	59,142	43,190	32,509	41,050	27,878	114,662	פיקדונות הציבור
900,097	18,639	-	36,636	589,481	75,465	18,301	30,502	48,933	82,140	נכסים בנייהול

לשישה חודשים שהסתיימו ביום 30 ביוני 2016										
במיליוני ש"ח										
סך הכל	פעילות בחו"ל	פעילות בארץ								
		אחר	ניהול פיננסי	גופים מוסדיים	עסקים גדולים	עסקים בינוניים	עסקים קטנים וזעירים	בנקאות פרטית	משקי בית	מסקי בית
3,689	446	-	275	26	585	280	784	42	1,251	הכנסות ריבית נטו
2,570	147	18	562	84	329	158	343	81	848	הכנסות שאינן מריבית
6,259	593	18	837	110	914	438	1,127	123	2,099	סך כל ההכנסות הוצאות (הכנסות) בגין הפסדי אשראי
(277)	1	-	(54)	(11)	(472)	(40)	92	1	206	סך כל ההוצאות התפעוליות והאחרות
4,345	429	484	64	135	316	241	647	65	1,964	רווח (הפסד) לפני מס
2,191	163	(466)	827	(14)	1,070	237	388	57	(71)	הוצאות מס (הטבה)
778	39	(163)	325	(5)	382	84	137	21	(42)	רווח נקי (הפסד) המיוחס לבעלי מניות הבנק
1,429	124	(301)	537	(9)	688	152	249	36	(47)	
יתרה ליום 30 ביוני 2016										
269,602	23,239	-	-	917	58,638	23,573	49,764	454	113,017	אשראי לציבור, כרוטו
339,998	26,785	-	-	58,770	45,220	31,145	33,932	28,975	115,171	פיקדונות הציבור
786,529	20,433	-	37,415	488,438	64,872	19,740	26,610	50,163	78,858	נכסים בניהול
לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2016										
במיליוני ש"ח										
סך הכל	פעילות בחו"ל	פעילות בארץ								
		אחר	ניהול פיננסי	גופים מוסדיים	עסקים גדולים	עסקים בינוניים	עסקים קטנים וזעירים	בנקאות פרטית	משקי בית	מסקי בית
7,526	906	-	566	57	1,162	571	1,600	86	2,578	הכנסות ריבית נטו
5,408	243	139	1,308	163	657	318	682	161	1,737	הכנסות שאינן מריבית
12,934	1,149	129	1,884	220	1,819	889	2,282	247	4,315	סך כל ההכנסות הוצאות (הכנסות) בגין הפסדי אשראי
(125)	35	-	(64)	(33)	(687)	(120)	222	1	521	סך כל ההוצאות התפעוליות והאחרות
8,580	946	448	178	285	646	501	1,333	131	4,112	רווח (הפסד) לפני מס
4,479	168	(309)	1,760	(32)	1,860	508	727	115	(318)	הוצאות מס (הטבה)
1,717	70	(11)	675	(11)	662	179	257	42	(146)	רווח נקי (הפסד) המיוחס לבעלי מניות הבנק
2,791	98	(284)	1,152	(21)	1,194	327	466	73	(214)	
יתרה ליום 31 בדצמבר 2016										
265,450	23,946	-	-	1,486	53,766	24,171	50,763	424	110,894	אשראי לציבור, כרוטו
346,854	26,721	-	-	55,862	48,151	33,026	36,535	28,696	117,863	פיקדונות הציבור
823,812	19,244	-	33,663	528,324	65,588	20,484	27,223	49,663	79,623	נכסים בניהול

חברות מוחזקות עיקריות

קבוצת לאומי פועלת בארץ ובחו"ל באמצעות חברות בנות שהינן: בנקים, חברות לסימון וחברות לשירותים פיננסיים. כמו כן משקיעה הקבוצה בתאגידים ריאליים העוסקים בפעילות לא בנקאית.

סך כל השקעות הבנק בחברות מוחזקות (כולל השקעות בשטרי הון) הסתכם ב-30 ביוני 2017 בכ-11.4 מיליארד ש"ח בדומה להשקעה ב-31 בדצמבר 2016 והתרומה של החברות המוחזקות לרווח הנקי של הקבוצה הסתכמה ברווח בסך 242 מיליון ש"ח לעומת רווח בסך 111 מיליון ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד.

חברות מאוחדות בארץ

סך כל השקעות הבנק בחברות המאוחדות בארץ הסתכם ב-30 ביוני 2017 בכ-5,938 מיליון ש"ח, לעומת 5,783 מיליון ש"ח ב-31 בדצמבר 2016. התרומה שלהן לרווח הנקי של הקבוצה הסתכמה במחצית ראשונה של 2017 בכ-160 מיליון ש"ח, בהשוואה ל-75 מיליון ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד, גידול של 112.8%. תשואת הקבוצה על ההשקעה בחברות מאוחדות בארץ היתה במחצית ראשונה של 2017 5.5% לעומת 2.5% בתקופה המקבילה אשתקד.

לאומי פרטנרס

ביום 7 במאי 2017 התקשרה לאומי פרטנרס במזכר הבנות לא מחייב¹ (להלן: "מזכר הבנות") עם ביטוח ישיר השקעות פיננסיות בע"מ (להלן: "השקעות פיננסיות"), לפיו, בכפוף להשלמת הפיכתה של השקעות פיננסיות לחברה פרטית, ירכשו לאומי פרטנרס ומשקיעים נוספים מניות רגילות של השקעות פיננסיות בסכום של 480 מיליון ש"ח בדרך של הקצאה פרטית, כאשר חלקה של לאומי פרטנרס יהיה עד 10% מהונה המונפק והנפרע של השקעות פיננסיות, בתמורה לכ-150 מיליון ש"ח.

בנוסף יוקצו למשקיעים אופציות לא רשומות למסחר, הניתנות למימוש ממועד השלמת העסקה ועד לחלוף 3 שנים ממועד הקצאתן, לרכישת כ-5% מהונה המונפק והנפרע של השקעות פיננסיות בדילול מלא. למשקיעים תינתן הזכות לבקש המרה או פדיון מניותיו עד לתום השנה השביעית ממועד השלמת העסקה והשקעות פיננסיות תעשה מאמצים לפעול בהתאם לבקשה כאמור. אולם ככל שלא תצליח לבצע את הפדיון ו/או ההמרה כאמור, לא יהא בכך כדי להוות עילה לתביעה כנגדה.

ביצועה של העסקה מותנה בתנאים מתלים וסכום העסקה יותאם לדיבידנדים ותנועות הון בהשקעות פיננסיות לאחר 31 במרס 2017. כמו כן נקבע, כי אם שווי השקעות פיננסיות יפחת מ-1.43 מיליארד ש"ח (מותאם לדיבידנדים ותנועות הון), ניתן יהיה לבטל את ההסכם.

חברות מאוחדות בחו"ל

סך כל ההשקעות של הבנק בשלוחות בחו"ל ב-30 ביוני 2017 הסתכם ב-3,959 מיליון ש"ח בהשוואה ל-4,108 מיליון ש"ח בסוף 2016.

התרומה של השלוחות בחו"ל לרווח הנקי בשקלים של הקבוצה במחצית ראשונה של 2017 הסתכמה ברווח בסך 81 מיליון ש"ח לעומת רווח בסך 34 מיליון ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד. תשואת הקבוצה על ההשקעה בחברות מאוחדות בחו"ל היתה במחצית ראשונה של 2017 4.0% לעומת 1.6% בתקופה המקבילה אשתקד.

בקשר לתביעות משפטיות ונושאים אחרים הקשורים לחברות מאוחדות ראה [ביאור 10](#) לדוחות הכספיים.

¹ חתימת הסכם השקעה מחייב כפופה לגיוס המשקיעים כאמור לעיל ולהשלמת בדיקת נאותות של המשקיעים בהשקעות פיננסיות

החשיפה לסיכונים ודרכי ניהולם

פרק זה נכתב בפירוט רב [בדוח הדירקטוריון וההנהלה לשנת 2016](#) ו**בדוח על הסיכונים השנתי 2016** על כן יש לקרוא את הפרק בהמשך לכתוב בדוחות אלו.

ניהול סיכונים והשאת תשואה הולמת כנגדם עומדים בבסיס הפעילות העסקית של הבנק. הסיכונים המרכזיים אותם מנהל הבנק הינם סיכונים פיננסיים: ניהול סיכונים אשראי הינו עיסוק הליכה של הבנק ולצדו ניהול סיכונים הנזילות וניהול סיכונים השוק. לצד ניהול הסיכונים העסקיים, פעילות הבנק מייצרת סיכונים נלווים נוספים אשר ניהולם הנו תנאי הכרחי לעמידה במטרות השוטפות ובמטרות ארוכות הטווח של הקבוצה. בין סיכונים אלה נכללים סיכונים תפעוליים, לרבות סיכונים טכנולוגיים וסייבר, סיכונים משפטיים, סיכונים רגולציה, סיכונים מוניטין, סיכונים ציות, סיכונים conduct (התנהלות הוגנת מול לקוחות) וסיכונים אסטרטגיה. המטרות העיקריות של ניהול הסיכונים בלאומי הינן שמירה על יציבות הקבוצה ותמיכה בהשגת היעדים העסקיים. מטרות אלו מושגות תוך עמידה בתיאבון הסיכון שהוגדר, במדיניות ובמגבלות הנגזרות מהם, אשר יוצרים גבולות גזרה לפעילות העסקית. מסגרת זו מנוהלת תחת מנגנוני בקרה ודיווח נאותים. בבנק מתבצעת פעילות מתמדת לשדרוג תשתית ניהול הסיכונים וניתוח תמונת הסיכון, דבר המאפשר קבלת החלטות באופן מושכל.

הבנק הגדיר את הסיכונים הבאים כסיכונים עיקריים: סיכונים אשראי, סיכון שוק, סיכון נזילות וסיכונים תפעוליים. למידע בנוגע לכלל הסיכונים של הבנק לרבות פירוט והרחבה לגבי כל סוג סיכון ורמת המהותיות שלהם ראה [פרק סקירת הסיכונים בדוח הדירקטוריון וההנהלה לשנת 2016](#).

חומרת גורמי הסיכון

לא חלו שינויים בחומרת גורמי הסיכון ביחס [לטבלה שפורסמה בדוח השנתי לשנת 2016](#).

סיכונים אשראי

סיכון האשראי הינו סיכון של הבנק להפסד כתוצאה מהאפשרות שצד נגדי לא יעמוד בהחייביותו כלפי התאגיד הבנקאי, כפי שסוכמו. הבנק מיישם מדיניות כוללת לניהול סיכון האשראי בהתאם לנדרש בהוראת ניהול בנקאי תקין מספר 311.

מתן אשראי הינו פעילות הליכה המרכזית של הבנק והקבוצה, וסיכון האשראי מנוהל בהתאמה באמצעות שלושת קווי ההגנה. העקרונות המרכזיים בניהול הסיכון ערוכים במסמך "מדיניות האשראי וסיכונים האשראי" הנסקר מידי שנה ומתעדכן בהתאם לצורך באישור הנהלת הבנק.

במסגרת ניהול סיכונים אשראי מנטר הבנק את איכות תיק האשראי, לרבות נאותות כוללת של הפרשה להפסדי אשראי לכיסוי ההפסדים הגלומים בתיק האשראי, ריכוזיות תיק האשראי ופעילות לפי מוצרים עיקריים, כגון: אשראי לענף בינוי ונדל"ן, אשראי צרכני, הלוואות לדירור ואשראי ממונף.

מתחילת השנה לא חל שינוי מהותי בפרופיל הסיכון של תיק האשראי.

לפירוט נוסף לגבי התפתחויות שחלו בתיק האשראי ומדדים איכותיים המאפיינים את התיק ניתן לראות בהמשך לפרק זה וכן [בדוח על הסיכונים](#).

סיכון אשראי בעייתי

30 ביוני 2017			
מאזני	חוץ מאזני	כולל	
במיליוני ש"ח			
1. סיכון אשראי בעייתי: ^(א)			
סיכון אשראי פגום	3,445	306	3,751
סיכון אשראי נחות	953	88	1,041
סיכון אשראי בהשגחה מיוחדת ^(ב)	2,838	1,330	4,168
סך הכל אשראי בעייתי	7,236	1,724	8,960
מזה: חובות שאינם פגומים, בפיגור של 90 ימים או יותר ^(ב)	857	-	-
2. נכסים שאינם מבצעים:			
חובות פגומים	3,007	-	-
נכסים שהתקבלו בגין אשראים שסולקו	9	-	-
סך הכל נכסים שאינם מבצעים	3,016	-	-

הערה: סיכון אשראי מאזני וחוץ מאזני מוצג לפני השפעת הפרשה להפסדי אשראי ולפני השפעת ביטחונות המותרים לניכוי לצורך חבות של לווה ושל קבוצת לווים.

(א) סיכון אשראי פגום, נחות או בהשגחה מיוחדת.

(ב) לרבות בגין הלוואות לדירור שבגינן קיימת הפרשה לפי עומק הפיגור ובגין הלוואות לדירור שבגינן לא קיימת הפרשה לפי עומק הפיגור הנמצאות בפיגור של 90 ימים או יותר.

סיכון אשראי בעייתי (המשך)

30 ביוני 2016		
מאזני	חוץ מאזני	כולל
במיליוני ש"ח		
1. סיכון אשראי בעייתי:^(א)		
3,539	274	3,813
1,213	229	1,442
3,156	1,288	4,444
סך הכל אשראי בעייתי		
925	1,791	9,699
מזה: חובות שאינם פגומים, בפיגור של 90 ימים או יותר ^(ב)		
2. נכסים שאינם מבצעים:		
2,914	-	-
12	-	-
2,926	-	-
סך הכל נכסים שאינם מבצעים		

31 בדצמבר 2016		
מאזני	חוץ מאזני	כולל
במיליוני ש"ח		
1. סיכון אשראי בעייתי:^(א)		
3,657	331	3,988
1,271	81	1,352
2,787	1,284	4,071
סך הכל אשראי בעייתי		
1,003	1,696	9,411
מזה: חובות שאינם פגומים, בפיגור של 90 ימים או יותר ^(ב)		
2. נכסים שאינם מבצעים:		
3,223	-	-
14	-	-
3,237	-	-
סך הכל נכסים שאינם מבצעים		

הערה: סיכון אשראי מאזני וחץ מאזני מוצג לפני השפעת הפרשה להפסדי אשראי ולפני השפעת ביטחונות המותרים לניכוי לצורך חבות של לווה ושל קבוצת לווים.

(א) סיכון אשראי פגום, נחות או בהשגחה מיוחדת.

(ב) לרבות בגין הלוואות לדיור שבגינן קיימת הפרשה לפי עומק הפיגור ובגין הלוואות לדיור שבגינן לא קיימת הפרשה לפי עומק הפיגור הנמצאות בפיגור של 90 ימים או יותר.

להלן פירוט מדדי סיכון האשראי

31 בדצמבר		30 ביוני	
2016	2016	2017	
באחוזים			
1.38	1.30	1.28	
0.38	0.34	0.32	
2.90	2.92	2.70	
(0.05)	(0.10)	0.05	
-	0.05	(0.12)	

להלן פירוט מדדי סיכון הפרשה להפסדי אשראי:

31 בדצמבר		30 ביוני	
2016	2016	2017	
באחוזים			
1.5	1.5	1.4	
110.2	114.2	111.2	
86.4	90.4	89.0	
(0.1)	3.4	(8.5)	

ריכוזיות האשראי

סיכון הריכוזיות מוגדר כחשיפה בודדת או קבוצה של חשיפות בעלות מכנה משותף ופוטנציאל לגרימת הפסדים משמעותיים. ניהול סיכונים הריכוזיות מתבצע בעיקר על ידי קביעת מגבלות ומעקב ובקרה אחרי עמידה בהן. היבט הריכוזיות בא לידי ביטוי גם בתמחור האשראי שמשקף את הסיכון.

פיזור תיק האשראי בין ענפי המשק השונים

תיק האשראי של הבנק מפוצל בין ענפי המשק השונים במטרה לפזר את הסיכון הגלום במצב של ריכוז גבוה בענף אחד. בענפי משק המאופיינים ברמת סיכון נמוכה יחסית, אנו שואפים להגיע לשיעור מימון גבוה מחלקנו במערכת.

מדיניות האשראי של הבנק לגבי מגזרי פעילות שונים ולגבי ענפי משק שונים משתנה מעת לעת בהתאם לסביבה העסקית, למיקוד העסקי של הבנק, לתיאבון הסיכון של הבנק ולהנחיות כלליות וספציפיות של בנק ישראל.

בנוסף למגבלת הפיזור הענפי שהוטלה על ידי בנק ישראל לגבי 20 ענפי המשק הראשיים מגדיר הבנק כחלק ממדיניות הסיכון שלו מגבלות פנימיות לפיזור תיק האשראי על בסיס ענפי משק ותת הענפים, הן כאחוז מההון הרגולטורי והן כאחוז מסיכון האשראי.

סיכון האשראי הכולל לציבור לפי ענפי משק

30 ביוני 2017										
סיכון אשראי כולל ^(א)			חובות ^(ב) וסיכון אשראי חוץ מאזני (למעט נגזרים) ^(ג)			הפסדי אשראי ^(ד)				
סך הכל	דירוג ביצוע אשראי ^(ה)	בעייתיות ^(ה)	סך הכל ¹	מזה:			פגום	הוצאות (הכנסות) בגין הפסדי אשראי	מחיקות חשבונאיות נטו	יתרת הפרשה להפסדי אשראי
				חובות ^(ב)	בעייתיות ^(ה)	פגום				
בנין פעילות לווים בישראל										
ציבור-מסחרי										
2,185	2,041	144	2,183	1,875	144	76	4	5	(57)	חקלאות
933	924	9	907	423	9	1	1	-	(1)	כרייה וחציבה
21,844	20,658	1,186	21,560	14,457	1,182	611	85	133	(465)	תעשייה
47,803	46,262	1,541	47,675	16,751	1,541	346	42	26	(344)	בינוי ונדל"ן - בינוי ^(ו)
27,390	26,418	972	27,288	24,141	967	757	(54)	(27)	(413)	בינוי ונדל"ן - פעילות בנדל"ן
4,795	4,435	360	4,349	3,242	360	253	2	1	(68)	אספקת חשמל ומים
28,452	27,455	997	28,277	23,350	986	225	25	49	(297)	מסחר
2,866	2,684	182	2,841	2,634	182	68	(6)	(7)	(28)	בתי מלון, שרותי הארחה ואוכל
8,386	8,133	253	8,293	6,976	253	162	8	7	(46)	תחבורה ואחסנה
5,295	5,197	98	5,077	3,646	97	86	(3)	(2)	(70)	תקשורת ושרותי מחשב
20,765	20,423	342	14,793	10,767	338	334	(63)	(54)	(195)	שרותים פיננסיים
9,335	9,200	135	9,312	6,652	135	52	13	20	(144)	שרותים עסקיים ואחרים
8,452	8,391	61	8,429	7,254	61	19	6	7	(53)	שרותים ציבוריים וקהילתיים
188,501	182,221	6,280	180,984	122,168	6,255	2,990	60	158	(2,181)	סך הכל מסחרי^(ח)
79,715	79,015	700	79,714	77,996	700	-	(11)	3	(450)	אנשים פרטיים - הלוואות לדיר
68,825	68,233	592	68,815	38,774	591	120	72	123	(772)	אנשים פרטיים - אחר
337,041	329,469	7,572	329,513	238,938	7,546	3,110	121	284	(3,403)	סך הכל ציבור - פעילות בישראל
4,032	4,032	-	1,216	1,156	-	-	-	-	(1)	בנקים בישראל
45,204	45,204	-	154	154	-	-	-	-	-	ממשלת ישראל
386,277	378,705	7,572	330,883	240,248	7,546	3,110	121	284	(3,404)	סך הכל פעילות בישראל

- (א) סיכון אשראי מאזני וסיכון אשראי חוץ מאזני, לרבות בגין מכשירים נגזרים. כולל: חובות, אג"ח, ניירות ערך שנשאלו או נרכשו במסגרת הסכמי מכר חוזר, נכסים בגין מכשירים נגזרים וסיכון אשראי במכשירים פיננסיים חוץ מאזניים כפי שחושב לצורך מגבלות חבות של לווה בסך 240,247,447,171, 1,031,436,921 מיליון ש"ח בהתאמה.
- (ב) אשראי לציבור, אשראי לממשלות, פיקדונות בבנקים וחובות אחרים, למעט אג"ח וניירות ערך שנשאלו או נרכשו במסגרת הסכמי מכר חוזר.
- (ג) סיכון אשראי במכשירים פיננסיים חוץ מאזניים כפי שחושב לצורך מגבלות חבות של לווה, למעט בגין מכשירים נגזרים.
- (ד) כולל בגין מכשירי אשראי חוץ מאזניים (מוצגים במאזן בסעיף "התחייבויות אחרות").
- (ה) סיכון אשראי מאזני וחוץ מאזני פגום, נחות או בהשגחה מיוחדת, לרבות בגין הלוואות לדיר שבגינן קיימת הפרשה לפי עומק הפיגור והלוואות לדיר שבגינן לא קיימת הפרשה לפי עומק הפיגור הנמצאות בפיגור של 90 ימים או יותר.
- (ו) סיכון אשראי אשר דירוג האשראי שלו במועד הדוח תואם את דירוג האשראי לביצוע אשראי חדש בהתאם למדיניות הבנק.
- (ז) כולל הלוואות לדיר, שהועמדו לקבוצות רכישת מסוימות הנמצאות בהליכי בניה.
- (ח) יתרת החובות המסחריים כוללת יתרת הלוואות לדיר, בסך 945 מיליון ש"ח שהועמדו לקבוצות רכישת הנמצאות בהליכי בנייה.

סיכון האשראי הכולל לציבור לפי ענפי משק (המשך)

30 ביוני 2017										
הפסדי אשראי ^(ד)			חובות ^(ב) וסיכון אשראי חוץ מאזני (למעט נגזרים) ^(א)				סיכון אשראי כולל ^(א)			
יתרת הפרשה להפסדי אשראי	מחיקות חשבונאיות נטו	הוצאות (הכנסות) בגין הפסדי אשראי	מזה:				סך הכל ¹	דירוג ביצוע אשראי ^(ה)	בעייתיות ^(ה)	סך הכל
			פגום	בעייתיות ^(ה)	חובות ^(ב)	סך הכל ¹				
במיליוני ש"ח										
בגין פעילות לווים בחו"ל										
ציבור-מסחרי										
(1)	-	(1)	-	-	56	156	-	158	158	חקלאות
-	-	-	-	-	4	9	-	9	9	כרייה וחיבה
(39)	2	(1)	89	278	4,331	6,638	278	7,750	8,028	תעשייה
(173)	7	2	322	852	9,813	13,910	852	13,726	14,578	בינוי ונדל"ן ^(ז)
-	-	-	-	-	23	79	-	223	223	אספקת חשמל ומים
(82)	3	19	28	32	3,858	5,858	32	6,019	6,051	מסחר
(12)	-	2	-	4	1,725	1,971	4	1,979	1,983	בתי מלון, שרותי הארחה ואוכל
(13)	8	8	38	38	72	89	38	65	103	תחבורה ואחסנה
(1)	-	-	-	14	914	1,710	14	1,991	2,005	תקשורת ושרותי מחשב
(43)	13	(5)	87	87	1,416	2,253	87	15,398	15,485	שרותים פיננסיים
(32)	9	-	21	31	5,196	5,441	31	5,725	5,756	שרותים עסקיים ואחרים
(17)	-	-	7	7	478	795	7	791	798	שרותים ציבוריים וקהילתיים
(413)	42	24	592	1,343	27,886	38,909	1,343	53,834	55,177	סך הכל מסחרי
(7)	1	(2)	28	29	500	501	29	472	501	אנשים פרטיים - הלוואות לדיור
(2)	-	-	16	16	462	539	16	524	540	אנשים פרטיים - אחר
(422)	43	22	636	1,388	28,848	39,949	1,388	54,830	56,218	סך הכל ציבור - פעילות בחו"ל
-	-	-	-	-	8,180	8,226	-	26,514	26,514	בנקים בחו"ל
-	-	-	-	-	465	1,212	-	10,975	10,975	ממשלות בחו"ל
(422)	43	22	636	1,388	37,493	49,387	1,388	92,319	93,707	סך הכל פעילות בחו"ל
(3,826)	327	143	3,746	8,934	277,741	380,270	8,960	471,024	479,984	סך הכל

(א) סיכון אשראי מאזני וסיכון אשראי חוץ מאזני, לרבות בגין מכשירים נגזרים. כולל: חובות, אג"ח, ניירות ערך שנשאלו או נרכשו במסגרת הסכמי מכר חוזר, נכסים בגין מכשירים נגזרים וסיכון אשראי במכשירים פיננסיים חוץ מאזניים כפי שחושב לצורך מגבלות חבות של לווה בסך 30,575,37,494, -18,633,7,005 מיליון ש"ח בהתאמה.

(ב) אשראי לציבור, אשראי לממשלות, פיקדונות בבנקים וחובות אחרים, למעט אג"ח וניירות ערך שנשאלו או נרכשו במסגרת הסכמי מכר חוזר.

(ג) סיכון אשראי במכשירים פיננסיים חוץ מאזניים כפי שחושב לצורך מגבלות חבות של לווה, למעט בגין מכשירים נגזרים.

(ד) כולל בגין מכשירי אשראי חוץ מאזניים (מוצגים במאזן בסעיף "התחייבויות אחרות").

(ה) סיכון אשראי מאזני וחוץ מאזני פגום, נחות או בהשגחה מיוחדת, לרבות בגין הלוואות לדיור שבגינן קיימת הפרשה לפי עומק הפיגור והלוואות לדיור שבגינן לא קיימת הפרשה לפי עומק הפיגור הנמצאות בפיגור של 90 ימים או יותר.

(ו) סיכון אשראי אשר דירוג האשראי שלו במועד הדוח תואם את דירוג האשראי לביצוע אשראי חדש בהתאם למדיניות הבנק.

(ז) כולל הלוואות לדיור, שהועמדו לקבוצות רכישת מסוימות הנמצאות בהליכי בניה.

סיכון האשראי הכולל לציבור לפי ענפי משק (המשך)

30 ביוני 2016										
הפסדי אשראי ^(ד)			חובות ^(ב) וסיכון אשראי חוץ מאזני (למעט נגזרים) ^(א)				סיכון אשראי כולל ^(א)			
יתרת הפרשה הפסדי אשראי	מחיקות נטו חשבונאיות	הוצאות (הכנסות) בגין הפסדי אשראי	מזה:				סך הכל	ביצוע דירוג אשראי ^(ה)	סך הכל	
			פגום	בעייתי ^(ה)	חובות ^(ב)	סך הכל ¹				
במיליוני ש"ח										
בגין פעילות לווים בישראל										
ציבור-מסחרי										
			71	160	1,828	2,143	160	1,985	2,145	חקלאות
(45)	1	6	-	9	315	661	9	745	754	כרייה וחציבה
			514	1,364	15,221	22,851	1,365	21,816	23,181	תעשייה
(485)	(171)	(211)	225	1,455	16,363	47,663	1,455	46,294	47,749	בינוי ונדל"ן - בינוי ^(ו)
(303)	(17)	(58)								בינוי ונדל"ן - פעילות בנדל"ן
(467)	(39)	(201)	754	1,369	25,502	28,167	1,369	26,868	28,237	אספקת משל ומים
(73)	1	33	279	389	3,190	4,702	389	4,605	4,994	מסחר
(334)	-	35	276	1,231	22,894	28,313	1,281	27,184	28,465	בתי מלון, שרותי הארחה ואוכל
(25)	(56)	(61)	110	156	2,649	3,011	156	2,888	3,044	תחבורה ואחסנה
(42)	2	10	216	281	6,241	7,637	281	7,474	7,755	תקשורת ושרותי מחשב
(77)	(1)	(2)	228	238	4,369	5,825	242	6,262	6,504	שרותים פיננסיים
(241)	(12)	(71)	51	143	10,317	14,280	143	19,872	20,015	שרותים עסקיים ואחרים
(117)	14	33	51	124	5,828	8,311	124	8,384	8,508	שרותים ציבוריים וקהילתיים
(50)	2	9	17	49	6,783	8,182	49	8,151	8,200	סך הכל מסחרי^(ח)
(2,259)	(276)	(478)	2,792	6,968	121,500	181,746	7,023	182,528	189,551	אנשים פרטיים - הלוואות לדירוג
(500)	2	6	-	749	80,831	83,067	749	82,318	83,067	אנשים פרטיים - אחר
(775)	109	230	262	744	37,533	66,860	744	66,132	66,876	סך הכל ציבור - פעילות בישראל
(3,534)	(165)	(242)	3,054	8,461	239,864	331,673	8,516	330,978	339,494	בנקים בישראל
(2)	-	(1)	-	-	3,103	3,175	-	5,771	5,771	ממשלת ישראל
-	-	-	-	-	221	220	-	50,686	50,686	סך הכל פעילות בישראל
(3,536)	(165)	(243)	3,054	8,461	243,188	335,068	8,516	387,435	395,951	

- (א) סיכון אשראי מאזני וסיכון אשראי חוץ מאזני, לרבות בגין מכשירים נגזרים. כולל: חובות, אג"ח, ניירות ערך שנשאלו או נרכשו במסגרת הסכמי מכר חוזר, נכסים בגין מכשירים נגזרים וסיכון אשראי במכשירים פיננסיים חוץ מאזניים כפי שחושב לצורך מגבלות חבות של לווה בסך 243,188, 98,849, 2,817, 1,476, 49,621 מיליון ש"ח בהתאמה.
- (ב) אשראי לציבור, אשראי לממשלות, פיקדונות בבנקים וחובות אחרים, למעט אג"ח וניירות ערך שנשאלו או נרכשו במסגרת הסכמי מכר חוזר.
- (ג) סיכון אשראי במכשירים פיננסיים חוץ מאזניים כפי שחושב לצורך מגבלות חבות של לווה, למעט בגין מכשירים נגזרים.
- (ד) כולל בגין מכשירי אשראי חוץ מאזניים (מוצגים במאזן בסעיף "התחייבויות אחרות").
- (ה) סיכון אשראי מאזני וחץ מאזני פגום, נחות או בהשגחה מיוחדת, לרבות בגין הלוואות לדירוג שביגין קיימת הפרשה לפי עומק הפיגור והלוואות לדירוג שביגין לא קיימת הפרשה לפי עומק הפיגור הנמצאות כפיגור של 90 ימים או יותר.
- (ו) סיכון אשראי אשר דירוג האשראי שלו במועד הדוח תואם את דירוג האשראי לביצוע המדיניות הבנק.
- (ז) כולל הלוואות לדירוג, שהועמדו לקבוצות רכישת מסוימות הנמצאות בהליכי בניה.
- (ח) יתרת החובות המסחריים כוללת יתרת הלוואות לדירוג, בסך 982 מיליון ש"ח שהועמדו לקבוצות רכישת הנמצאות בהליכי בניה.

סיכון האשראי הכולל לציבור לפי ענפי משק (המשך)

30 ביוני 2016										
הפסדי אשראי ^(ד)			חובות ^(ב) וסיכון אשראי חוץ מאזני (למעט נגזרים) ^(א)				סיכון אשראי כולל ^(א)			
יתרת הפרשה להפסדי אשראי	מחיקות חשבונאיות נטו	הוצאות (הכנסות) בגין הפסדי אשראי	מזה: ¹			סך הכל ¹	בעייתיות ^(ה)	דירוג ביצועי אשראי ^(ו)	סך הכל	במיליוני ש"ח
			פגום	בעייתיות ^(ה)	חובות ^(ב)					
(1)	-	(1)	1	1	31	53	1	53	54	חקלאות
-	-	-	-	-	37	45	-	46	46	כרייה וחציבה
(52)	11	(26)	62	280	4,494	6,905	280	8,227	8,507	תעשייה
(207)	(4)	(17)	371	558	9,324	12,139	558	11,963	12,521	בניין ונדל"ן ^(ז)
-	-	-	-	-	49	95	-	314	314	אספקת חשמל ומים
(81)	1	9	56	57	4,789	7,324	57	7,377	7,434	מסחר
(10)	-	(1)	1	7	1,628	1,733	7	1,726	1,733	בתי מלון, שרותי הארחה ואוכל
(16)	19	6	63	64	101	126	64	79	143	תחבורה ואחסנה
(1)	-	-	-	-	733	2,074	-	2,321	2,321	תקשורת ושרותי מחשב
(48)	(2)	(6)	90	90	1,827	2,753	90	17,660	17,750	שרותים פיננסיים
(24)	-	3	22	61	4,552	5,386	61	5,416	5,477	שרותים עסקיים ואחרים
(18)	-	(1)	7	7	466	591	7	587	594	שרותים ציבוריים וקהילתיים
(458)	25	(34)	673	1,125	28,031	39,224	1,125	55,769	56,894	סך הכל מסחרי
(13)	3	-	36	37	1,140	1,145	37	1,108	1,145	אנשים פרטיים - הלוואות לדיור
(4)	-	-	20	21	567	727	21	717	738	אנשים פרטיים - אחר
(475)	28	(34)	729	1,183	29,738	41,096	1,183	57,594	58,777	סך הכל ציבור - פעילות בחו"ל
-	-	-	-	-	10,059	11,833	-	27,848	27,848	בנקים בחו"ל
-	-	-	-	-	259	871	-	13,025	13,025	ממשלות בחו"ל
(475)	28	(34)	729	1,183	40,056	53,800	1,183	98,467	99,650	סך הכל פעילות בחו"ל
(4,011)	(137)	(277)	3,783	9,644	283,244	388,868	9,699	485,902	495,601	סך הכל

(א) סיכון אשראי מאזני וסיכון אשראי חוץ מאזני, לרבות בגין מכשירים נגזרים. כולל: חובות, אג"ח, ניירות ערך שנשאלו או נרכשו במסגרת הסכמי מכר חוזר, נכסים בגין מכשירים נגזרים וסיכון אשראי במכשירים פיננסיים חוץ מאזניים כפי שחושב לצורך מגבלות חבות של לווה בסך 32,893,40,056, -10,182,16,519 מיליון ש"ח בהתאמה.

(ב) אשראי לציבור, אשראי לממשלות, פיקדונות בבנקים וחובות אחרים, למעט אג"ח וניירות ערך שנשאלו או נרכשו במסגרת הסכמי מכר חוזר.

(ג) סיכון אשראי במכשירים פיננסיים חוץ מאזניים כפי שחושב לצורך מגבלות חבות של לווה, למעט בגין מכשירים נגזרים.

(ד) כולל בגין מכשירי אשראי חוץ מאזניים (מוצגים במאזן בסעיף "התחייבויות אחרות").

(ה) סיכון אשראי מאזני וחוץ מאזני פגום, נחות או בהשגחה מיוחדת, לרבות בגין הלוואות לדיור שבגינן קיימת הפרשה לפי עומק הפיגור והלוואות לדיור שבגינן לא קיימת הפרשה לפי עומק הפיגור הנמצאות בפיגור של 90 ימים או יותר.

(ו) סיכון אשראי אשר דירוג האשראי שלו במועד הדוח תואם את דירוג האשראי לביצוע אשראי חדש בהתאם למדיניות הבנק.

(ז) כולל הלוואות לדיור, שהועמדו לקבוצות רכישת מסוימות הנמצאות בהליכי בניה.

סיכון האשראי הכולל לציבור לפי ענפי משק (המשך)

31 בדצמבר 2016										
הפסדי אשראי ^(ד)			חובות ^(ב) וסיכון אשראי חוץ מאזני (למעט נגזרים) ^(ג)				סיכון אשראי כולל ^(א)			
יתרת הפרשה להפסדי אשראי	מחיקות חשבונאיות נטו	הוצאות (הכנסות) בגין הפסדי אשראי	מזה:			סך הכל ¹	בעייתיות ^(ה)	דירוג ביצועי ^(ו) אשראי	סך הכל	
			פגום	בעייתיות ^(ה)	חובות ^(ב)					
בנין פעילות לווים בישראל										
ציבור-מסחרי										
(54)	7	23	93	192	1,863	2,165	193	1,975	2,168	חקלאות
-	-	-	-	9	290	703	9	717	726	כרייה וחציבה
(526)	(203)	(189)	460	1,281	13,941	20,531	1,278	19,559	20,837	תעשייה
(328)	17	(7)	380	1,556	15,576	45,588	1,556	44,106	45,662	בינוי ונדל"ן - בינוי ^(ז)
(433)	(79)	(303)	751	1,127	23,878	26,373	1,127	25,313	26,440	בינוי ונדל"ן - פעילות בנדל"ן
(68)	4	23	269	366	3,060	4,569	366	4,483	4,849	אספקת חשמל ומים
(321)	13	33	252	1,033	22,685	27,842	1,051	26,960	28,011	מסחר
(28)	(76)	(74)	94	223	2,307	2,566	223	2,364	2,587	בתי מלון, שרותי הארחה ואוכל
(44)	(57)	(52)	169	254	6,789	7,739	259	7,613	7,872	תחבורה ואחסנה
(69)	(2)	(15)	197	208	4,067	5,445	212	5,495	5,707	תקשורת ושרותי מחשב
(222)	(23)	(82)	476	482	10,854	14,605	483	19,037	19,520	שרותים פיננסיים
(147)	37	95	50	146	6,264	8,876	146	8,762	8,908	שרותים עסקיים ואחרים
(52)	(5)	5	13	55	7,148	8,500	55	8,469	8,524	שרותים ציבוריים וקהילתיים
(2,292)	(367)	(543)	3,204	6,932	118,722	175,502	6,958	174,853	181,811	סך הכל מסחרי^(ח)
(462)	25	(10)	-	719	78,645	80,570	720	79,850	80,570	אנשים פרטיים - הלוואות לדיר
(820)	291	458	108	656	38,141	67,683	656	67,035	67,691	אנשים פרטיים - אחר
(3,574)	(51)	(95)	3,312	8,307	235,508	323,755	8,334	321,738	330,072	סך הכל ציבור - פעילות בישראל
(1)	-	(2)	-	-	1,742	1,801	-	4,370	4,370	בנקים בישראל
-	-	-	-	-	206	206	-	41,992	41,992	ממשלת ישראל
(3,575)	(51)	(97)	3,312	8,307	237,456	325,762	8,334	368,100	376,434	סך הכל פעילות בישראל

- (א) סיכון אשראי מאזני וסיכון אשראי חוץ מאזני, לרבות בגין מכשירים נגזרים. כולל: חובות, אג"ח, ניירות ערך שנשאלו או נרכשו במסגרת הסכמי מכר חוזר, נכסים בגין מכשירים נגזרים וסיכון אשראי במכשירים פיננסיים חוץ מאזניים כפי שחושב לצורך מגבלות חבות של לווה בסך 237,456, 41,059, 1,284, 3,298, 93,337 מיליון ש"ח בהתאמה.
- (ב) אשראי לציבור, אשראי לממשלות, פיקדונות בבנקים וחובות אחרים, למעט אג"ח וניירות ערך שנשאלו או נרכשו במסגרת הסכמי מכר חוזר.
- (ג) סיכון אשראי במכשירים פיננסיים חוץ מאזניים כפי שחושב לצורך מגבלות חבות של לווה, למעט בגין מכשירים נגזרים.
- (ד) כולל בגין מכשירי אשראי חוץ מאזניים (מוצגים במאזן בסעיף "התחייבויות אחרות").
- (ה) סיכון אשראי מאזני וחוף מאזני פגום, נחות או בהשגחה מיוחדת, לרבות בגין הלוואות לדיר שבגינן קיימת הפרשה לפי עומק הפיגור והלוואות לדיר שבגינן לא קיימת הפרשה לפי עומק הפיגור הנמצאות בפיגור של 90 ימים או יותר.
- (ו) סיכון אשראי אשר דירוג האשראי שלו במועד הדוח תואם את דירוג האשראי לביצוע אשראי חדש בהתאם למדיניות הבנק.
- (ז) כולל הלוואות לדיר, שהועמדו לקבוצות רכישת מסוימות הנמצאות בהליכי בניה.
- (ח) יתרת החובות המסחריים כוללת יתרת הלוואות לדיר, בסך 909 מיליון ש"ח שהועמדו לקבוצות רכישת הנמצאות בהליכי בנייה.

סיכון האשראי הכולל לציבור לפי ענפי משק (המשך)

31 בדצמבר 2016										
הפסדי אשראי ^(ד)			חובות ^(ב) וסיכון אשראי חוץ מאזני (למעט נגזרים) ^(א)				סיכון אשראי כולל ^(א)			
יתרת הפרשה להפסדי אשראי	מחיקות חשבונאיות נטו	הוצאות (הכנסות) בגין הפסדי אשראי	מזה: ¹			סך הכל ¹	בעייתיות ^(ה)	דירוג ביצוע אשראי ^(ו)	סך הכל	במיליוני ש"ח
			פגום	בעייתיות ^(ה)	חובות ^(ב)					
בגין פעילות לווים בחו"ל										
ציבור-מסחרי										
(1)	-	(1)	1	1	58	83	1	84	85	חקלאות
-	-	-	-	-	5	11	-	12	12	כרייה וחציבה
(45)	18	(18)	45	205	4,613	7,229	203	8,427	8,630	תעשייה
(189)	2	(34)	326	529	9,540	13,342	529	13,193	13,722	בינוי ונדל"ן ^(ז)
-	-	-	-	-	45	80	-	169	169	אספקת חשמל ומים
(89)	2	16	39	46	4,659	6,888	46	6,969	7,015	מסחר
(9)	-	(1)	-	4	1,705	1,978	4	1,991	1,995	בתי מלון, שרותי הארחה ואוכל
(5)	33	13	43	52	101	115	52	79	131	תחבורה ואחסנה
(1)	-	-	-	-	898	1,810	-	2,011	2,011	תקשורת ושרותי מחשב
(53)	(3)	(7)	104	104	1,465	1,972	104	16,201	16,305	שרותים פיננסיים
(24)	-	8	18	45	5,488	6,330	45	6,357	6,402	שרותים עסקיים ואחרים
(19)	(4)	(4)	42	42	463	824	42	789	831	שרותים ציבוריים וקהילתיים
(435)	48	(28)	618	1,028	29,040	40,662	1,026	56,282	57,308	סך הכל מסחרי
(11)	6	1	46	46	486	494	46	448	494	אנשים פרטיים - הלוואות לדיור
(5)	-	(1)	5	5	416	486	5	481	486	אנשים פרטיים - אחר
(451)	54	(28)	669	1,079	29,942	41,642	1,077	57,211	58,288	סך הכל ציבור - פעילות בחו"ל
-	-	-	-	-	9,654	10,385	-	25,423	25,423	בנקים בחו"ל
-	-	-	-	-	436	833	-	15,220	15,220	ממשלות בחו"ל
(451)	54	(28)	669	1,079	40,032	52,860	1,077	97,854	98,931	סך הכל פעילות בחו"ל
(4,026)	3	(125)	3,981	9,386	277,488	378,622	9,411	465,954	475,365	סך הכל

(א) סיכון אשראי מאזני וסיכון אשראי חוץ מאזני, לרבות בגין מכשירים נגזרים. כולל: חובות, אג"ח, ניירות ערך שנשאלו או נרכשו במסגרת הסכמי מכר חוזר, נכסים בגין מכשירים נגזרים וסיכון אשראי במכשירים פיננסיים חוץ מאזניים כפי שחושב לצורך מגבלות חבות של לווה בסך 34,200,40,032.

-17,338,7,361 מיליון ש"ח בהתאמה.

(ב) אשראי לציבור, אשראי לממשלות, פיקדונות בבנקים וחובות אחרים, למעט אג"ח וניירות ערך שנשאלו או נרכשו במסגרת הסכמי מכר חוזר.

(ג) סיכון אשראי במכשירים פיננסיים חוץ מאזניים כפי שחושב לצורך מגבלות חבות של לווה, למעט בגין מכשירים נגזרים.

(ד) כולל בגין מכשירי אשראי חוץ מאזניים (מוצגים במאזן בסעיף "התחייבויות אחרות").

(ה) סיכון אשראי מאזני וחוץ מאזני פגום, נחות או בהשגחה מיוחדת, לרבות בגין הלוואות לדיור שבגינן קיימת הפרשה לפי עומק הפיגור והלוואות לדיור שבגינן לא קיימת הפרשה לפי עומק הפיגור הנמצאות בפיגור של 90 ימים או יותר.

(ו) סיכון אשראי אשר דירוג האשראי שלו במועד הדוח תואם את דירוג האשראי לביצוע אשראי חדש בהתאם למדיניות הבנק.

(ז) כולל הלוואות לדיור, שהועמדו לקבוצות רכישת מסוימות הנמצאות בהליכי בניה.

הפעילות ומגבלות הסיכון בענף הבינוי והנדל"ן

ענף הבינוי והנדל"ן הינו תחום הפעילות שבו לבנק החשיפה הגדולה ביותר מבין ענפי המשק העסקיים. בדומה ליתר ענפי המשק, מוגדרים במדיניות האשראי מתודולוגיות ופרמטרים למימון עסקאות בכל אחד מענפי המשנה של תחום הנדל"ן.

המעקב אחר תיק האשראי בתחום הנדל"ן מבוצע באופן הדוק. בנוסף לבחינת העמידה במגבלות הפנימיות והרגולטוריות, נבחנות המגמות והתפתחות הסיכון, ובכלל זה המאפיינים המקרו-כלכליים של המשק, הענף וענפי המשנה לרבות התפלגות הדירוגים הפנימיים, החלוקה בין קווי העסקים השונים, פרמטרים מרכזיים, הערכה צופה פני עתיד לגבי רמת הסיכון הצפויה ועוד.

בנוסף למגבלה הרגולטורית ובמטרה לנהל באופן אפקטיבי את התמהיל הפנימי של סיכון האשראי, הבנק מקפיד על פיזור בין איזורים גיאוגרפיים שבהם מוקמים הפרויקטים בהתאם לביקושים, ובין ענפי המשנה השונים.

להלן התפלגות האשראי לבינוי ונדל"ן בבנק, לפי היקף האשראי ללווה בודד:

31 בדצמבר		30 ביוני			
2016	2016	2017			
יתרת האשראי			היקף האשראי ללווה בודד באלפי ש"ח		
במיליוני ש"ח			טד	מ-	
1,512	1,471	1,698	300	-	
1,762	1,647	1,768	600	300	
3,141	2,973	2,963	1,200	600	
2,332	2,506	2,385	2,000	1,200	
3,468	3,591	3,398	4,000	2,000	
4,432	4,335	4,255	8,000	4,000	
6,547	6,328	6,583	20,000	8,000	
5,826	5,533	5,944	40,000	20,000	
21,264	21,199	22,894	200,000	40,000	
10,501	12,743	10,936	400,000	200,000	
11,995	12,931	12,473	800,000	400,000	
2,787	4,516	3,976	1,200,000	800,000	

קבוצות לווים

הבנק מנהל מעקב אחר חשיפות האשראי של קבוצות הלווים הגדולות, לצורכי דיווח לבנק ישראל, בחינת עמידת היקף החבות במגבלות הרגולטוריות ולצרכי מעקב פנימי.

החל מ-1 בינואר 2016 נכנס לתוקף עדכון להוראת ניהול בנקאי תקין מספר 313 בנושא "מגבלות על חבות של לווה ושל קבוצת לווים". עיקר עדכון ההוראה הינו בצמצום הדרגתי (עד ל-31 בדצמבר 2018) של הגדרת ההון שביחס אליו מוגדרת המגבלה, מההון הכולל להון רובד 1 בלבד. הבנק עומד בכל הדרישות של העדכון הנ"ל.

מגבלות על חבות של לווה ושל קבוצת לווים

1. ליום 30 ביוני 2017 אין לקבוצה חשיפת אשראי לקבוצת לווים אשר חבותם עולה על 15% מהון הבנק (כהגדרתו בהוראת ניהול בנקאי תקין מספר 313).
2. ליום 30 ביוני 2017 אין לקבוצה חשיפת אשראי ללווים גדולים, קבוצות לווים וקבוצות לווים בנקאיות אשר חבותם עולה על שיעור של 10% מהון הבנק. המגבלה הרגולטורית המצרפית בגין חשיפות אלה הינה בשיעור 120% מהון הבנק.

פיזור גיאוגרפי

מיפוי נתוני החשיפה של פעילות הלווים למדינות/אזורים:

הפיזור הגיאוגרפי בתיק האשראי נועד לצמצם סיכון להידרדרות כלכלית/פוליטית/ביטחונית במדינות שהלווה חשוף אליהן, העלולה להביא לפגיעה במצבו הפיננסי וביכולתו לעמוד בהתחייבויותיו.

במסגרת המידע המשמש לקביעת דירוג הסיכון הפנימי של לווים עסקיים, נלקחים בחשבון היבטים המתייחסים לחשיפה הגיאוגרפית, ובפרט מיקומם של מקורות התזרים ו/או הנכסים הפיזיים המשמשים את הלווה בפעילותו השוטפת. מידע זה מאפשר לבנק לערוך מעקב בראייה כוללת של חשיפות כלל הלווים למדינות השונות.

נכון להיום, אין בתיק האשראי של הבנק ריכוזיות מהותית בחשיפה של הלווים העסקיים למדינה זרה כלשהי.

בהתאם להוראת המפקח על הבנקים חשיפה למדינות זרות מוצגת על בסיס סיכון סופי.

החשיפות לפי מדינות מתחלקות כדלהלן: בארה"ב 41%, אירופה (גרמניה, צרפת, איטליה, ספרד ומדינות בנלוקס) 21%, בריטניה 21%, ומדינות אחרות 17%.

חלק א' - מידע בדבר סך כל החשיפות למדינות זרות, ובדבר חשיפות למדינות שסך סכום החשיפה לכל אחת מהן הוא מעל 1% מסך הנכסים או מעל 20% מסך ההון לצורך חישוב יחס ההון, לפי הנמוך ביניהם (המשך):

30 ביוני 2016						
חשיפה מאזנית ^(א)						
חשיפה מאזנית של שלוחות התאגיד הבנקאי במדינה זרה לתושבים מקומיים			חשיפה מאזנית מעבר לגבול			
חשיפה מאזנית נטו לאחר ניכוי התחייבויות מקומיות	ניכוי בגין התחייבויות מקומיות	חשיפה מאזנית לפני ניכוי התחייבויות מקומיות	לאחרים	לבנקים	למשלות ^(ג)	במיליוני ש"ח
המדינה						
11,995	11,513	23,508	10,377	3,190	11,606	ארצות הברית
5,400	1,876	7,276	4,021	3,683	-	בריטניה
-	-	-	1,014	983	-	צרפת
511	64	575	785	731	-	שוויץ
-	-	-	861	2,476	-	גרמניה
540	637	1,177	4,488	5,188	407	אחרות
18,446	14,090	32,536	21,546	16,251	12,013	סך כל החשיפה למדינות זרות
537	636	1,173	512	1,003	258	סך כל החשיפה למדינות LDC
-	-	-	324	12	-	סך כל החשיפה למדינות ה-GIIPS ^(ד)

30 ביוני 2016						
חשיפה מאזנית ^(א)			חשיפה חוץ מאזנית ^{(א)ב}			
חשיפה מאזנית מעבר לגבול			חשיפה מאזנית מעבר לגבול			
תקופת פרעון		מזה: סיכון אשראי חוץ מאזני בעייתי	סך החשיפה החוץ מאזנית ^(ג)	מזה: יתרת חובות פגומים	סיכון אשראי מאזני בעייתי	סך כל החשיפה המאזנית
מעל שנה	עד שנה	מזה: סיכון אשראי חוץ מאזני בעייתי	סך החשיפה החוץ מאזנית ^(ג)	מזה: יתרת חובות פגומים	סיכון אשראי מאזני בעייתי	סך כל החשיפה המאזנית
במיליוני ש"ח						
המדינה						
15,208	9,965	-	7,755	314	761	37,168
4,264	3,440	-	3,007	192	193	13,104
1,134	863	-	1,687	19	19	1,997
794	722	-	1,986	-	-	2,027
798	2,539	-	1,996	-	-	3,337
7,553	2,530	-	2,673	219	243	10,623
29,751	20,059	-	19,104	744	1,216	68,256
1,620	153	-	1,729	167	198	2,310
189	147	-	244	-	-	336

[ראה הערות בעמוד 49.](#)

חלק א' - מידע בדבר סך כל החשיפות למדינות זרות, ובדבר חשיפות למדינות שסך סכום החשיפה לכל אחת מהן הוא מעל 1% מסך הנכסים או מעל 20% מסך ההון לצורך חישוב יחס ההון, לפי הנמוך ביניהם (המשך):

31 בדצמבר 2016						
חשיפה מאזנית ^(א)						
חשיפה מאזנית של שלוחות התאגיד הבנקאי במדינה זרה לתושבים מקומיים			חשיפה מאזנית מעבר לגבול			
חשיפה מאזנית נטו לאחר ניכוי התחייבויות מקומיות	ניכוי בגין התחייבויות מקומיות	חשיפה מאזנית לפני ניכוי התחייבויות מקומיות	לאחרים	לבנקים	למשלות ^(ב)	במיליוני ש"ח
המדינה						
12,968	13,879	26,847	9,193	2,003	10,013	ארצות הברית
5,271	1,567	6,838	3,656	2,534	252	בריטניה
-	-	-	304	1,350	810	צרפת
33	29	62	888	576	-	שוויץ
-	-	-	354	2,201	-	גרמניה
531	633	1,164	4,637	5,232	2,726	אחרות
18,803	16,108	34,911	19,032	13,896	13,801	סך כל החשיפה למדינות זרות
513	633	1,146	679	1,227	397	סך כל החשיפה למדינות LDC
-	-	-	328	10	372	סך כל החשיפה למדינות ה-GIIPS ^(ג)

31 בדצמבר 2016						
חשיפה מאזנית ^(א)			חשיפה מאזנית ^(א)			
חשיפה מאזנית מעבר לגבול			חשיפה מאזנית חוץ מאזנית ^{(א)(ב)}			
תקופת פרעון		מזה: סיכון אשראי חוץ מאזני בעייתי	סך החשיפה החוץ מאזנית ^(ה)	מזה: יתרת חובות פגומים	סיכון אשראי מאזני בעייתי	סך כל החשיפה המאזנית
מעל שנה	עד שנה	מזה: סיכון אשראי חוץ מאזני בעייתי	סך החשיפה החוץ מאזנית ^(ה)	מזה: יתרת חובות פגומים	סיכון אשראי מאזני בעייתי	סך כל החשיפה המאזנית
במיליוני ש"ח						
המדינה						
16,011	5,198	-	7,816	297	703	34,177
3,941	2,501	-	3,609	229	230	11,713
1,030	1,434	-	2,168	6	6	2,464
738	726	-	1,949	-	-	1,497
749	1,806	-	1,990	-	-	2,555
7,400	5,195	-	2,779	165	172	13,126
29,869	16,860	-	20,311	697	1,111	65,532
1,906	397	-	1,878	119	127	2,816
199	511	-	174	-	-	710

[ראה הערות בעמוד 49.](#)

- (א) סיכון אשראי מאזני וחוזי מאזני, סיכון אשראי מסחרי בעייתי וחובות פגומים מוצגים לפני השפעת ההפרשה להפסדי אשראי ולפני השפעת הביטחונות המותרים לניכוי לצורך מגבלות על חבות של לווה וקבוצת לווים ולפני השפעת קיזוז דו צדדי בגין נגזרים.
- (ב) סיכון אשראי במכשירים פיננסיים חוץ מאזניים כפי שחושב לצורך מגבלות חבות של לווה, לפני השפעת קיזוז דו צדדי בגין נגזרים.
- (ג) כולל ממשלות, מוסדות רשמיים ובנקים מרכזיים.
- (ד) החשיפה למדינות ה-GIIPS כוללת את המדינות: פורטוגל, אירלנד, איטליה, יוון וספרד.
- (ה) הוצג מחדש.

הערות:

1. שורת "סך הכל חשיפה למדינות LDC" כוללת את סך החשיפה למדינות המוגדרות כמדינות פחות מפותחות (LDC), שהינן ארצות המסווגות על ידי הבנק העולמי כבעלות הכנסה נמוכה או בינונית.
2. חשיפה מאזנית למדינה זרה כוללת חשיפה מאזנית מעבר לגבול וחשיפה מאזנית של שלוחות התאגיד הבנקאי במדינה זרה לתושבים מקומיים. חשיפה מאזנית מעבר לגבול כוללת חשיפה מאזנית של משרדי התאגיד הבנקאי בישראל לתושבי המדינה הזרה וחשיפה מאזנית של שלוחות בחו"ל של התאגיד הבנקאי לתושבים שאינם תושבי המדינה שבה ממוקמת השלוחה. חשיפה מאזנית של שלוחות התאגיד הבנקאי במדינה זרה לתושבים מקומיים כוללת חשיפה מאזנית של שלוחות התאגיד הבנקאי באותה מדינה זרה לתושביה, בניכוי התחייבויות אותן שלוחות (הניכוי מבוצע עד גובה החשיפה).

חלק ב' - ליום 30 ביוני 2017 ולתקופות השוואה אין חשיפה מאזנית מצרפית למדינות זרות שסך החשיפה לכל אחת מהן הינו בין 0.75% לבין 1% מסך הנכסים במאוחד או בין 15% לבין 20% מההון, לפי הנמוך.

חלק ג' - סכום החשיפה למדינות זרות עם בעיות נזילות כפי שהוגדר על ידי בנק ישראל (מדינה אשר מקבלת סיוע כספי מ-IMF או שהתחייבויותיה מדורגות בדירוג אשראי CCC או נמוך יותר) מסתכם בסך 697 מיליון ש"ח ומתייחס ל-10 מדינות (ב-30 ביוני 2016 מסתכם בסך 653 מיליון ש"ח והתייחס ל-9 מדינות וב-31 בדצמבר 2016 מסתכם בסך 656 מיליון ש"ח והתייחס ל-11 מדינות).

להלן החשיפה למדינות לפי דרוג האשראי של המדינות כפי הדירוג של הבנק העולמי, ליום 30 ביוני 2017 במיליוני ש"ח:

מדינות עם הכנסה גבוהה	חשיפה מאזנית	חשיפה חוץ מאזנית	סך הכל חשיפה	אחוז החשיפה מסך הכל	מזה: סיכון אשראי מסחרי בעייתי
58,582	20,054	78,636	94.3	1,303	
2,432	1,223	3,655	4.4	98	
311	789	1,100	1.3	4	
-	1	1	-	-	
61,325	22,067	83,392	100.0	1,405	

הגדרת המדינות הינה בהתאם להכנסה הלאומית לנפש כדלהלן:

- הכנסה גבוהה - מעל 12,236 דולר לנפש.
- הכנסה בינונית-גבוהה - מ-3,956 דולר עד 12,235 דולר לנפש.
- הכנסה בינונית-נמוכה - מ-1,006 דולר עד 3,955 דולר לנפש.
- הכנסה נמוכה - עד 1,005 דולר לנפש.

חשיפת אשראי למוסדות פיננסיים זרים

חשיפת האשראי למוסדות פיננסיים זרים מתייחסת לבנקים מסחריים, לחברות החזקה בנקאיות, בנקים להשקעות, חברות ביטוח וגופים מוסדיים.

החשיפה כוללת בעיקר פיקדונות בבנקים הזרים לתקופות קצרות עד שבוע ואגרות חוב בדרך כלל לתקופה של עד 5 שנים. הבנק מנהל מעקב הדוק אחר מצבם של בנקים בעולם ומנתח באופן תדיר את איתנותם הפיננסית. הבנק מנהל רשימה מצומצמת של בנקים איכותיים שבהם הבנק והשלוחות בחו"ל מבצעים פיקדונות.

להלן חשיפת אשראי למוסדות פיננסיים זרים^(א):

ליום 30 ביוני 2017		
סיכון אשראי מאזני ^(ב)	סיכון אשראי חוץ מאזני נוכחי ^(ג)	חשיפת אשראי נוכחית
במיליוני ש"ח		
חשיפת אשראי נוכחית למוסדות פיננסיים זרים ^(ד)		
15,494	913	16,407
3,784	671	4,455
276	221	497
4	16	20
11	1	12
201	-	201
19,770	1,822	21,592
		סיכון אשראי בעייתי
		-

ליום 30 ביוני 2016		
סיכון אשראי מאזני ^(ב)	סיכון אשראי חוץ מאזני נוכחי ^(ג)	חשיפת אשראי נוכחית
במיליוני ש"ח		
חשיפת אשראי נוכחית למוסדות פיננסיים זרים ^(ד)		
17,417	2,311	19,728
3,123	89	3,212
264	357	621
2	8	10
27	-	27
369	8	377
21,202	2,773	23,975
		סיכון אשראי בעייתי
		-

- (א) מוסדות פיננסיים זרים כוללים: בנקים, בנקים להשקעות, דילרים/ברוקרים, חברות ביטוח וגופים מוסדיים.
 (ב) פיקדונות בבנקים, אשראי לציבור, ניירות ערך שנשאלו או נרכשו במסגרת הסכמי מכר חוזר, נכסים אחרים בגין מכשירים נגזרים (שווי הוגן של נגזרים) והשקעות באגרות חוב כולל אגרות חוב של בנקים מסוג Subordinated ב-30 ביוני 2017 בשווי של 321 מיליון ש"ח (ב-30 ביוני 417 מיליון ש"ח וב-31 בדצמבר 2016 - 478 מיליון ש"ח).
 (ג) בעיקר ערבויות והתחייבויות למתן אשראי (ללא נגזרים חוץ מאזניים).
 (ד) הבנק משתמש בדירוג של סוכנות S&P ו-Moody's בלבד לדירוג המוסדות הפיננסיים הזרים אליהם קיימת חשיפת אשראי.

הערות:

- חשיפות האשראי אינן כוללות השקעות בניירות ערך מגובי נכסים (למידע נוסף ראה [ביאור 5](#)).
- חלק מהבנקים קיבלו תמיכות ממשלתיות באופנים שונים. ובכלל זה בהשקעה ישירה בהון הבנק, בערבות ממשלתית לתיקי נכסים מסוימים של הבנקים, בערבויות לגיוס מקורות לבנקים, וכו'.
- למידע נוסף לגבי הרכב חשיפות האשראי בגין מכשירים נגזרים מול בנקים ודילרים/ברוקרים (מקומיים וזרים) ראה [ביאור 11](#) בדוח הכספי.

ליום 31 בדצמבר 2016		
סיכון אשראי מאזני ^(ב)	סיכון אשראי חוץ מאזני נוכחי ^(ג)	חשיפת אשראי נוכחית
במיליוני ש"ח		
חשיפת אשראי נוכחית למוסדות פיננסיים זרים^(ד)		
15,338	2,508	17,846
AA- עד AAA		
1,985	12	1,997
A- עד A+		
571	395	966
BBB- עד BBB+		
4	27	31
B- עד BB+		
18	-	18
נמוך מ: B-		
347	-	347
ללא דרוג		
18,263	2,942	21,205
סך הכל חשיפת אשראי נוכחית למוסדות פיננסיים זרים		
-	-	-
סיכון אשראי בעייתי		

- (א) מוסדות פיננסיים זרים כוללים: בנקים, בנקים להשקעות, דילרים/ברוקרים, חברות ביטוח וגופים מוסדיים.
- (ב) פיקדונות בבנקים, אשראי לציבור, ניירות ערך שנשאלו או נרכשו במסגרת הסכמי מכר חוזר, נכסים אחרים בגין מכשירים נגזרים (שווי הוגן של נגזרים) והשקעות באגרות חוב כולל אגרות חוב של בנקים מסוג Subordinated ב-30 ביוני 2017 בשווי של 321 מיליון ש"ח (ב-30 ביוני 417 מיליון ש"ח וב-31 בדצמבר 2016 - 478 מיליון ש"ח).
- (ג) בעיקר ערבויות והתחייבויות למתן אשראי (ללא נגזרים חוץ מאזניים).
- (ד) הבנק משתמש בדירוג של סוכנות S&P ו-Moody's בלבד לדירוג המוסדות הפיננסיים הזרים אליהם קיימת חשיפת אשראי.

הערות:

1. חשיפות האשראי אינן כוללות השקעות בניירות ערך מגובי נכסים (למידע נוסף ראה [ביאור 5](#)).
2. חלק מהבנקים קיבלו תמיכות ממשלתיות באופנים שונים. ובכלל זה בהשקעה ישירה בהון הבנק, בערבות ממשלתית לתיקי נכסים מסוימים של הבנקים, בערבויות לגיוס מקורות לבנקים, וכו'.
3. למידע נוסף לגבי הרכב חשיפות האשראי בגין מכשירים נגזרים מול בנקים ודילרים/ברוקרים (מקומיים וזרים) ראה [ביאור 11](#) בדוח הכספי.

סיכונים בתיק הלוואות לדיור

התפתחויות בסיכונים אשראי

במחצית הראשונה של שנת 2017 ישנה ירידה בביקושים זאת לאחר עלייה חדה בביקושים לאשראי לדיור בישראל הן למטרת מגורים והן למטרת השקעה בשנים האחרונות.

לאור המגמות בשנים האחרונות, ועל מנת לוודא ניהול סיכונים אפקטיבי, מנוטר תיק הלוואות לדיור באופן שוטף, תוך ניתוח המגמות במאפייני ובמוקדי הסיכון בעיקר במאפיינים הבאים: שיעורי המימון, יכולת החזר חודשי, דירוגי אשראי בהתאם למודל הסטטיסטי הפנימי של הבנק.

הבנק מקפיד על מדיניות חיתום מאוזנת הלוואות בחשבון את יכולת החזר של הלווה, שיעור המימון, בסיס ההצמדה והרבית, ועוד. זאת, תוך עמידה בכל דרישות הפיקוח על הבנקים.

במסגרת העמדת הלוואות לדיור, מועמדות גם הלוואות פרטניות למשתתפים בקבוצת רכישה. מימון במסגרת קבוצת רכישה נותן מענה לביקושי שוק של התארגנויות פרטיות, עמותות, בעלי קרקע היסטוריים וכיו"ב. מהיבט הסיכון, המימון ניתן לאוכלוסיות שונות, בפיזור גיאוגרפי, ולאחר שכל לווה עובר בדיקת יכולת סילוק הלוואה.

להלן נתונים על ביצועי הלוואות חדשות שניתנו והלוואות שמחזרו לרכישת דירת מגורים ובמשכון דירת מגורים בישראל

שיעור השינוי	לשישה חודשים שהסתיימו		
	2016	2017	
	במיליוני ש"ח		
	5,574	3,845	מכספי הבנק
(31.0)%			מכספי האוצר:
	5	12	הלוואות מוכונות
140.0	6	4	הלוואות עומדות
(33.3)	5,585	3,861	סך כל הלוואות חדשות
(30.9)	1,206	473	הלוואות שמחזרו
(60.8)	6,791	4,334	סך כל ביצועים
(36.2)			

גילוי על הלוואות לדיור

להלן הנתונים בנוגע למאפייני הסיכון של הלוואות לדיור ההתפתחויות בסיכונים האשראי ואופן ניהולם, לרבות התייחסות לצעדים שננקטו על ידי הבנק לצורך התמודדות עם מאפייני סיכון אלה.

התפתחות יתרת האשראי לדיור נטו בישראל

שיעור גידול	יתרת תיק האשראי		
	במיליוני ש"ח	%-ב	
9.1	80,136		31 בדצמבר 2015
(2.4)	78,183		31 בדצמבר 2016
(0.8)	77,546		30 ביוני 2017

במחצית הראשונה של שנת 2017 המשיכה מגמת הקיטון בהיקף האשראי לדיור שמעמיד הבנק, וזאת הן בשל קיטון בכמות הלוואות המועמדות והן בשל שיתוף גוף מוסדי בהלוואות שמועמדות.

התפתחות יתרת האשראי לדיור נטו לפי בסיס הצמדה בישראל

סך הכל התיק	שיעור מתיק האשראי	שיעור מתיק האשראי	צמוד מדד	שיעור מתיק האשראי	לא צמוד	
במיליוני ש"ח	ב-%	במיליוני ש"ח	במיליוני ש"ח	במיליוני ש"ח	במיליוני ש"ח	
80,136	1.8	1,456	43.1	34,511	55.1	44,169
78,183	1.6	1,243	40.9	31,986	57.5	44,954
77,546	1.4	1,078	40.6	31,457	58.0	45,011

התפתחות יתרת תיק האשראי לדיור נטו, בריבית משתנה וקבועה בישראל

סך תיק האשראי	משתנה		קבועה		
	מט"ח	צמוד	לא צמוד	צמוד	
במיליוני ש"ח					
80,136	1,456	22,034	31,076	12,477	13,093
78,183	1,243	20,194	30,776	11,792	14,178
77,546	1,078	19,967	31,034	11,490	13,977

התפתחות האשראי החדש לדיור על פי מסלולי ריבית בישראל

להלן התפתחות ביצועי האשראי החדש על פי מסלולי ריבית משתנה וקבועה (הלוואה בריבית משתנה הינה הלוואה שהריבית שהיא נושאת עשויה להשתנות לאורך תקופת חיי ההלוואה):

2015		2016			2017		
ממוצע שנתי	רבעון ראשון	רבעון שני	רבעון שלישי	רבעון רביעי	רבעון ראשון	רבעון שני	
שיעור מביצוע באחוזים							
18.6	19.4	18.9	17.6	18.3	16.7	15.1	קבועה - צמודה
13.3	13.9	12.1	13.4	14.2	16.2	16.8	משתנה כל 5 שנים ומעלה - צמודה
1.2	1.2	0.6	0.3	0.3	0.2	0.1	משתנה עד 5 שנים - צמודה
32.1	29.0	32.1	29.7	29.4	27.5	29.9	קבועה - לא צמודה
6.0	6.8	7.7	8.1	8.3	7.3	7.0	משתנה כל 5 שנים ומעלה - לא צמודה
28.3	29.4	28.3	30.5	29.0	31.5	30.9	משתנה עד 5 שנים - לא צמודה
0.5	0.3	0.3	0.4	0.5	0.6	0.2	משתנה - מט"ח

שיעור האשראי החדש שהעמיד הבנק בהלוואות לדיור בריבית משתנה במהלך התקופה המדווחת עמד על 54.9% לעומת 51.2% בשנת 2016. הנתונים מתייחסים לכל מסלולי הריבית המשתנה ומגזרי ההצמדה השונים לרבות הלוואות בהן הריבית משתנה מדי תקופה של חמש שנים ומעלה. בנטרול הלוואות בהן שיעור הריבית המשתנה, משתנה מדי תקופה של 5 שנים ומעלה, אשר הוראת המפקח מחריגה אותה מהגדרת הלוואות בריבית משתנה, שיעור האשראי לדיור בריבית משתנה שהועמד במהלך התקופה המדווחת הינו 31.6% לעומת 30.2% בכל שנת 2016.

להלן יתרת תיק הלוואות לדיור והיתרות בפיגור מעל 90 יום פיגור בישראל

שנת	שיעור הסכום בפיגור	סכום בפיגור	יתרת חוב רשומה במיליוני ש"ח
31 בדצמבר 2015	1.0%	768	80,633
31 בדצמבר 2016	1.0%	749	78,646
30 ביוני 2017	0.9%	730	77,996

ההפרשה להפסדי אשראי ליום 30 ביוני 2017, הכוללת את ההפרשה הקבוצתית על הלוואות לדיור (להלן: "ההפרשה הכוללת") הינה 450 מיליון ש"ח המהווה 0.58% מיתרת האשראי לדיור, בהשוואה ל-463 מיליון ש"ח ליום 31 בדצמבר 2016, המהווה 0.59% מיתרת האשראי לדיור.

נתונים המתייחסים לאשראי חדש לדיור בישראל

במהלך התקופה המדווחת הועמדו הלוואות חדשות לדיור בסך של כ-3.7 מיליארד ש"ח מכספי הבנק. במהלך שנת 2016 הועמדו הלוואות חדשות לדיור בסך של כ-9.8 מיליארד ש"ח מכספי הבנק.

ההלוואה הממוצעת שהועמדה מכספי בנק בתקופה המדווחת הייתה 530 אלפי ש"ח זאת לעומת 555 אלפי ש"ח בשנת 2016 ו-623 אלפי ש"ח בשנת 2015.

התפתחות ביתרות אשראי חדש שניתן בישראל בשיעור מימון מעל 60%

להלן התפתחות האשראי החדש שהעמיד הבנק בשיעור מימון הגבוה מ-60% (שיעור מימון הינו היחס בין שיעור האשראי שאושר ללווה, אף אם טרם הועמד כולו או חלקו בפועל, לבין שווי הנכס המשועבד, בעת העמדת מסגרת האשראי):

שיעור מימון	2017					
	רבעון ראשון	רבעון רביעי	רבעון שלישי	רבעון שני	רבעון ראשון	ממוצע שנתי
מעל 60 ועד 70 כולל	15.7	15.6	18.4	16.3	15.5	18.8
מעל 70 ועד 80 כולל	14.3	14.7	17.8	12.7	13.5	16.7
מעל 80	0.1	0.1	0.1	0.1	0.2	1.1
	16.9					
	17.8					
	0.04					

(א) מסך האשראי החדש שהעמיד הבנק.

התפתחות שיעור מימון, יתרת תיק האשראי בישראל

שיעור המימון הממוצע של יתרת תיק האשראי ליום 30 ביוני 2017 עומד על 46.5% לעומת 47.1% בשנת 2016.

התפתחות באשראי חדש, בו יחס ההחזר נמוך מ-2.5 בישראל

שיעור הלוואות בהן יחס ההחזר נמוך מ-2.5 במועד אישור האשראי שהועמדו בתקופה המדווחת, עמד על 1.5% מסך העמדות האשראי החדשות לעומת 1.8% בשנת 2016.

חישבו זה תואם את הנחיות בנק ישראל לצורך הדיווח על פי הוראה 876.

התפתחות באשראי חדש, בו מועדי הפרעון ארוכים מ-25 שנה בישראל

שיעור האשראי החדש של הלוואות לדיור, בהן מועדי הפרעון על פי חוזי הלוואה ארוכים מ-25 שנה, עמד בתקופה המדווחת בממוצע על כ-35.6% מסך האשראי החדש שהועמד, לעומת שיעור ממוצע של כ-35.9% במהלך שנת 2016 ושל כ-30.0% בשנת 2015.

סיכון אשראי לאנשים פרטיים (ללא הלוואות לדיור)

היקף האשראי לאנשים פרטיים (להלן: "אשראי פרטי") כמו גם תמהיל האשראי נגזרים מפעילות משקי הבית בישראל. האינדיקטור המרכזי המשקף את רמת פעילות משקי הבית הינו היקף הצריכה הפרטית, אשר נמצא בשנים האחרונות במגמת התרחבות משמעותית.

האשראי הפרטי, אשר יכולת החזר שלו מבוססת בעיקרה על כושר ההשתכרות של משק הבית, מאופיין בפיזור רחב מאוד של לווים, במגוון של מוצרי אשראי (הלוואות לסוגיהן, עו"ש, כרטיסי אשראי) ובהיקף נמוך (בממוצע) של אשראי ללקוח בודד.

על מנת לוודא ניהול סיכונים אפקטיבי, הבנק פועל תחת מגבלות ניהוליות פנימיות הדוקות בעיקר במאפיינים הבאים: שיעורי המימון, יכולת החזר חודשי, דירוגי אשראי בהתאם למודל הסטטיסטי הפנימי של הבנק.

פעילות הלקוחות הפרטיים מרוכזת בחטיבה הבנקאית באמצעות סניפים פזורים ברחבי הארץ ובאמצעות ערוצים ישירים. החטיבה הבנקאית מעניקה שירות מגוון המותאם לכלחי הלקוחות השונים.

במטרה להתמודד עם הגידול בהיקפי האשראי הפרטי ועם מוטת השליטה הרחבה הנדרשת לניהולו, וכן במטרה ליישם ממשל תאגידי נאות, הורחבו וחוזקו מספר פונקציות, הן בקו הראשון בחטיבה הבנקאית, והן בחטיבה לניהול סיכונים המהווה קו הגנה שני.

מדיניות האשראי הפרטי, אותה מגבשת החטיבה לניהול סיכונים בשיתוף החטיבה הבנקאית, מהווה נדבך חשוב בהתוויית תיאבון הסיכון ובהכוונת הניהול השוטף של פעילות זאת.

לאור החלטות הנהלת הבנק והדירקטוריון למתן את שיעור הגידול בתיק האשראי ללקוחות פרטיים, כפועל יוצא מהגדרת תיאבון הסיכון בסגמנט זה, נמשך הניטור ההדוק והמוגבר אחר ההתפתחויות בתיק.

להלן התפתחות יתרות סיכון האשראי הפרטי בבנק (פעילות בישראל, ללא הלוואות לדיור):

יתרת סיכון אשראי במיליוני ש"ח	
46,461	31 בדצמבר 2015
49,987	31 בדצמבר 2016
49,836	30 ביוני 2017

להלן התפלגות סיכון האשראי הפרטי בבנק לפי גודל האשראי ללווה בודד:

2016 31 בדצמבר		2017 30 ביוני		גודל סיכון האשראי באלפי ש"ח	
שיעור מהתיק	במיליוני ש"ח	שיעור מהתיק	במיליוני ש"ח	מ-	עד
10.13%	5,062	10.05%	5,030	-	25
14.98%	7,489	14.86%	7,406	25	50
14.05%	7,023	13.99%	6,971	50	75
12.45%	6,221	12.46%	6,211	75	100
17.64%	8,817	17.99%	8,967	100	150
10.70%	5,356	11.25%	5,585	150	200
10.85%	5,423	10.92%	5,442	200	300
9.20%	4,596	8.47%	4,224	300	מעל 300

להלן התפלגות סיכון האשראי הפרטי בבנק (פעילות בישראל, ללא הלוואות לדירור):

2017 ביוני 30		31 בדצמבר 2016		
יתרת סיכון אשראי	ב-%	יתרת סיכון אשראי	ב-%	
במיליוני ש"ח		במיליוני ש"ח		מסיכון האשראי הכולל
7,263	14.6%	7,394	14.8%	יתרות עובר ושב ויתרות מנוצלת בכרטיסי אשראי
2,573	5.2%	2,585	5.2%	הלוואות לרכישת רכב (ששועבד)
21,802	43.7%	21,775	43.5%	הלוואות אחרות
31,638	63.5%	31,754	63.5%	סך הכל סיכון אשראי מאזני
6,930	13.9%	6,992	14.0%	מסגרת עובר ושב לא מנוצלת
10,903	21.9%	10,905	21.8%	מסגרת כרטיסי אשראי לא מנוצלת
365	0.7%	336	0.7%	סיכון אשראי חוץ מאזני אחר
18,198	36.5%	18,233	36.5%	סך הכל סיכון אשראי חוץ מאזני
49,836	100.0%	49,987	100.0%	סך הכל סיכון אשראי כולל

התפלגות החובות וסיכון אשראי בעייתי מסך החובות לאנשים פרטיים בבנק (פעילות בישראל, ללא הלוואות לדירור):

30 ביוני		31 בדצמבר		
2017	2016	2016	2015	
במיליוני ש"ח				
31,338	31,369	28,166		אשראי לא בעיתי
202	294	161		אשראי בעייתי לא פגום
98	91	44		אשראי בעייתי פגום
31,638	31,754	28,371		סך הכל סיכון אשראי מאזני
0.9%	1.2%	0.7%		שיעור סיכון אשראי בעייתי מסך החובות לאנשים פרטיים

למידע נוסף ובכלל זה הנוגע לחובות בעייתיים והוצאות בגין הפסדי אשראי ראה [ביאור 6 וביאור 13](#) ובפרק החשיפה לסיכונים סעיף [סיכון האשראי](#) [הכולל לציבור לפי ענפי משק](#).

חשיפת הבנק למימון ממונף

בהוראת ניהול בנקאי תקין מספר 311 נקבע כי מדיניות אשראי של בנק תתייחס, בין היתר, למימון ממונף. הבנק פועל על פי עקרונות ייחודיים במדיניות האשראי לסגמנט זה, ובכלל זה בהיבט של פרמטרים פיננסיים, סמכויות אשראי ועוד.

ב-1 בינואר 2016 נכנס לתוקף עדכון להוראת ניהול בנקאי תקין מספר 323 (מגבלות על מימון עסקאות הוניות) וכן הוראת ניהול בנקאי תקין חדשה מספר 327 (ניהול הלוואות ממונפות). הבנק עומד בדרישות הוראות אלה.

מימון ממונף מוגדר ומנוהל על ידי הבנק בהלימה ובהרחבה להוראות העדכניות.

נציין כי באופן כללי היקף האשראי הממונף בבנק נמצא מזה שנים במגמת קיטון.

להלן יתרות האשראי המצרפיות ללווים ממונפים אשר לכל אחד מהם יתרת האשראי בסכום של 0.5% מהון רוברד 1 ומעלה, נכון למועד הדיווח, בחלוקה לפי ענפי משק:

	30 ביוני	31 בדצמבר
	2017	2016
	במיליוני ש"ח	
ענף משק		
אספקת חשמל	835	601
כרייה וחציבה	381	377
מסחר	468	541
נדל"ן	167	434
שירותים פיננסיים	496	596
תחבורה ואחסנה	411	434
תעשייה	1,027	877
סך הכל	3,785	3,860

סיכוני שוק

סיכון שוק מוגדר כסיכון להפסד בפוזיציות מאזניות וחוץ מאזניות הנובע משינוי בשווי הוגן של מכשיר פיננסי עקב שינוי בתנאי שוק (שינוי ברמת מחירים בשווקים שונים, תנודתיות בשיעורי ריבית, שערי חליפין, אינפלציה, מחירי מניות וסחורות ומדדים כלכליים נוספים). החשיפה לסיכוני שוק מתבטאת בתוצאות העסקיות, בשווי ההוגן של הנכסים וההתחייבויות, בהון העצמי ובתזרימי המזומנים.

הבנק מיישם את הוראות הפיקוח על הבנקים בנושא ניהול סיכוני השוק של הקבוצה, לרבות הוראות ניהול בנקאי תקין מספר 333 בנושא "ניהול סיכון ריבית" ומספר 339 בנושא "ניהול סיכוני שוק". במסגרת יישום הוראות אלה נקבעו עקרונות יסוד לאופן ניהול הסיכונים ובקרתם, ובכלל זה האחריות של ההנהלה והדירקטוריון, הגדרת אמצעי הבקרה והכללים למדידת הסיכונים ואמצעי הבקרה והפיקוח על סיכונים אלה, תוך יישום מממשל תאגידי שכולל שלושה "קווי הגנה".

מדיניות ניהול סיכוני השוק

מדיניות ניהול סיכוני השוק מהווה ביטוי לאסטרטגיית סיכון השוק של הקבוצה. זאת לצד הנהלים הקיימים לזיהוי, מדידה, מעקב, פיתוח ובקרה אחר סיכוני השוק. המדיניות נועדה מחד לתמוך בהשגת היעדים העסקיים תוך הערכת הסיכונים והסיכויים שיכולים לנבוע מהחשיפה לסיכונים וזאת בהשוואה לרווח הצפוי מהם, ומאידך, נועדה להפחית את רמת הסיכון הנובעת מהפעילות השוטפת של הבנק, ובכלל זה לשמור על רמת נזילות גבוהה.

המדיניות מהווה כלי חשוב להגדרת תאבון הסיכון של הבנק בתחום הנוסטרו, חדרי העסקות וחשיפות השוק בכלל קבוצת לאומי. המדיניות מגדירה את הממשל התאגידי, חלוקת האחריות הארגונית ומנגנוני האסקלציה.

החשיפות לסיכוני שוק מנוהלות באופן שוטף ברמת הקבוצה. חברות הבת בחו"ל קובעות מדיניות לניהול סיכוני שוק בהלימה עם המדיניות הקבוצתית ומסגרות הסיכון שאושרו בה. המידע על מצב החשיפות בפועל בהתאם למסגרות שנקבעו מתקבל מחברות הבנות ומובא בחשבון בניהול הכולל של החשיפות בקבוצה.

ניהול סיכוני השוק מתבצע בשני מוקדי סיכון עיקריים - התיק הבנקאי והתיק למסחר. הגדרת התיק למסחר נגזרה מהוראות באזל והיא כוללת את תיק ניירות הערך הסחיר של הבנק ועסקות נגזרים בפעילות הסחירה. הגדרת התיק הבנקאי כוללת את העסקות אשר אינן כלולות בתיק למסחר.

הבנק מיישם את כללי החשבונאות בארה"ב בנושא זכויות עובדים, כפי שנקבעו על ידי בנק ישראל. ניהול סיכוני השוק בגין המחויבות לעובדים מבוצע בחלקו במסגרת התיק הבנקאי ובחלקו הנוסף מנוהל באופן נפרד ועצמאי כחלק מניהול "נכסי התכנית", אשר נועדו לשאת תשואה לאורך זמן, במטרה לשרת את ערך ההתחייבות. המחויבות האקטוארית לעובדים בעלת מח"מ ארוך ומושפעת באופן משמעותי משינויים בריבית ההיוון. שיעור ההיוון המשמש לחישוב ההתחייבויות האקטואריות לזכויות עובדים נעשה על בסיס תשואת אגרות חוב ממשלתיות בישראל בתוספת עקום מרווח קבוע של אגרות חוב קונצרניות בדירוג בינלאומי AA התואם למח"מ ההתחייבויות לזכויות עובדים.

מתחילת השנה לא חלו שינויים מהותיים במבנה הארגוני, במדיניות ובממשל התאגידי של ניהול סיכוני השוק.

סיכוני השוק אליהם חשוף הבנק

א. החשיפה בריבית

סיכון הריבית הינו הסיכון להפסד כתוצאה משינויים בשערי ריבית חסרת סיכון אשראי במטבעות השונים, בשל הפערים בין מועדי שינוי הריבית או הפרעון של הנכסים וההתחייבויות בכל אחד ממגזרי הצמדה, כמוקדם מביניהם.

מדיניות החשיפות בריבית הנה להגביל את מידת ההשפעה של שינויים אפשריים בריבית על השחיקה הפוטנציאלית של השווי הכלכלי¹ ושל הרווח המימוני לשנה הקרובה.

סיכון הריבית נמדד ומנוהל בפועל על בסיס הנחות התנהגותיות שונות באשר לזמני הפרעון של הנכסים וההתחייבויות. על פי ניסיון העבר, הבנק מתייחס לחלק מיתרות העו"ש כהתחייבות לזמן ארוך. כמו כן, קיימות הנחות בהתייחס לפרעונות המוקדמים במשכנתאות. להערכות אלו חשיבות גדולה בניהול סיכוני הריבית, בין היתר בשל הגידול המשמעותי ביתרות בשנים האחרונות.

מדידת החשיפה לשינויים בריבית מבוצעת הן לעליה והן לירידת ריבית בכל מגזר הצמדה. מדידה זו נועדה לבחון את רגישות מבנה שווי הנכסים וההתחייבויות הקיים לשינויי ריבית, ולכן החישוב המבוצע נעשה מבלי לשנות את מבנה הנכסים וההתחייבויות.

¹ השווי הכלכלי של ההון מוגדר כהפרש בין הערך הנוכחי של הנכסים וההתחייבויות. בחישוב הערך הנוכחי מנכים את התזרימים בעקום התשואה חסר סיכון אשראי ואת התזרימים המט"חיים בלייבור.

להלן תמצית החשיפות לשינויים בלתי צפויים בריבית ברמת הקבוצה (לפני מס ובמיליוני ש"ח)*:

		השינוי הפוטנציאלי בשווי הכלכלי כתוצאה מתרחיש								
		ליום 31 בדצמבר 2016			ליום 30 ביוני 2016			ליום 30 ביוני 2017		
תרחיש	במט"י	עליה ב-0.1%	ירידה ב-1%	עליה ב-1%	עליה ב-0.1%	ירידה ב-1%	עליה ב-1%	ירידה ב-1%	עליה ב-0.1%	ירידה ב-1%
תיק בנקאי		10	(227)	(12)	(92)	1,052	(828)	(26)	145	(362)
תיק למסחר		4	(45)	37	(13)	107	(120)	(5)	54	(48)
במט"ח										
תיק בנקאי		-	(143)	(42)	(1)	(107)	18	5	(78)	(4)
תיק למסחר		5	(49)	52	1	(43)	25	1	(38)	(25)
השינוי הפוטנציאלי ברווח השנתי מעליית ריבית של 1% **										
		ליום 31 בדצמבר 2016			ליום 30 ביוני 2016			ליום 30 ביוני 2017		
		מט"ח	מט"י	מט"ח	מט"י	מט"ח	מט"י	מט"ח	מט"י	מט"ח
סך הכל		215	523	196	284	289	332			

* חישוב החשיפה לירידת ריבית ב-1% מבוסס על הורדת שיעור הריבית על האשראי והפיקדונות בשיעור זה. מאחר ושיעור הריבית על רוב הפיקדונות כיום נמוך מ-1%, ומאחר וקיימת הסתברות נמוכה שהריבית על הפיקדונות תרד מתחת ל-0.0%, יש לראות בחישוב החשיפה המוצג לעיל אמת מידה בהתאם לסטנדרטים המקובלים.

** בירידת ריבית צפוי הפסד בסכום דומה.

להלן חשיפת ההון לעליה/ירידה מיידית בריבית (לפני השפעת המס ובמיליוני ש"ח):

		חשיפה במט"ח					
		ליום 30 ביוני 2017					
חשיפת ההון לעליה/ירידה מיידית בריבית*		לעליה של 1%	לירידה של 1%	לעליה של 1%	לירידה של 1%	לעליה של 0.1%	לירידה של 0.1%
		1,294	(1,685)	145	(405)	282	(35)
ליום 30 ביוני 2016							
		434	(707)	54	(377)	288	(43)
ליום 31 בדצמבר 2016							
		1,537	(1,978)	176	(435)	268	(40)

* מדידה זו כוללת את החשיפה לשינוי מידי בריבית של תיקי הנוסטרו המשוערכים לפי שווי שוק והמחויבות האקטוארית לעובדים. מדידה זו אינה כוללת את השפעת הרגישות של נכסי התכנית לשינויים בריבית אשר נאמדת ב-30 ביוני 2017 בירידה בשווי הנכסים של כ-149 מיליון ש"ח (ב-30 ביוני 2016 כ-120 מיליון ש"ח ב-31 בדצמבר 2016 כ-117 מיליון ש"ח) בתרחיש עליה של 1% בריבית. כמו כן, המדידה אינה כוללת את ההשפעות של הוראות המעבר של תקן זכויות עובדים, לפיהן מחושב יחס הלימות ההון.

רגישות השווי ההוגן של הנכסים וההתחייבויות לריבית

להלן השווי ההוגן של מכשירים פיננסיים לפני השפעת השינויים בריבית והשפעת שינויים פוטנציאליים בשיעורי הריבית על השווי ההוגן של המכשירים הפיננסיים של הבנק וחברות מאוחדות שלו, למעט פריטים לא כספיים, על פי כללים חשבונאיים:

שווי הוגן נטו של מכשירים פיננסיים לפני השפעת השינויים בריבית:

30 ביוני 2017						
מטבע ישראל						מטבע חוץ לרבות מטבע ישראל
לא צמוד	צמוד מדד	דולר	אירו	אחרים	סך הכל	במיליוני ש"ח
נכסים פיננסיים	284,124	47,568	58,274	10,759	9,529	410,254
סכומים לקבל בגין מכשירים פיננסיים נגזרים וחוץ מאזניים	261,183	6,996	187,253	62,772	26,185	544,389
התחייבויות פיננסיות ^(א)	237,207	54,442	85,093	12,813	6,922	396,477
סכומים לשלם בגין מכשירים פיננסיים נגזרים וחוץ מאזניים	280,958	11,036	162,663	61,110	29,621	545,388
שווי הוגן נטו של מכשירים פיננסיים	27,142	(10,914)	(2,229)	(392)	(829)	12,778
30 ביוני 2016						
מטבע ישראל						מטבע חוץ לרבות מטבע ישראל
לא צמוד	צמוד מדד	דולר	אירו	אחרים	סך הכל	במיליוני ש"ח
נכסים פיננסיים	268,086	53,102	71,064	7,244	9,863	409,359
סכומים לקבל בגין מכשירים פיננסיים נגזרים וחוץ מאזניים	267,056	7,461	218,270	52,116	43,143	588,046
התחייבויות פיננסיות ^(א)	223,985	60,170	89,699	13,119	8,637	395,610
סכומים לשלם בגין מכשירים פיננסיים נגזרים וחוץ מאזניים	288,517	8,867	199,973	46,772	44,879	589,008
שווי הוגן נטו של מכשירים פיננסיים	22,640	(8,474)	(338)	(531)	(510)	12,787
31 בדצמבר 2016						
מטבע ישראל						מטבע חוץ לרבות מטבע ישראל
לא צמוד	צמוד מדד	דולר	אירו	אחרים	סך הכל	במיליוני ש"ח
נכסים פיננסיים	278,940	48,232	69,263	8,061	8,561	413,057
סכומים לקבל בגין מכשירים פיננסיים נגזרים וחוץ מאזניים	252,169	6,790	214,767	55,373	28,222	557,321
התחייבויות פיננסיות ^(א)	231,563	55,451	91,577	15,107	7,038	400,736
סכומים לשלם בגין מכשירים פיננסיים נגזרים וחוץ מאזניים	276,575	8,526	193,704	48,587	30,473	557,865
שווי הוגן נטו של מכשירים פיננסיים	22,971	(8,955)	(1,251)	(260)	(728)	11,777

(א) כולל שווי הוגן של ההתחייבויות האקטואריות לעובדים ואינו כולל את שווי נכסי התכנית.

השפעת שינויים פוטנציאליים בשיעורי הריבית על שווי הוגן* נטו של מכשירים פיננסיים:

30 ביוני 2017								
שווי הוגן נטו של מכשירים פיננסיים לאחר השפעת שינויים בשיעורי הריבית ^(א)								
שינוי בשווי ההוגן								
מטבע ישראל								
מטבע חוץ לרבות מטבע ישראלי								
צמוד מט"ח								
לא צמוד								
צמוד מדד דולר ^(ב)								
אחרים								
סך הכל								
במיליוני ש"ח								
במיליוני ש"ח באחוזים								
גידול מידי מקביל של 1%	26,253	(9,393)	(2,773)	(424)	(835)	12,828	50	0.39
גידול מידי מקביל של 0.1%	27,056	(10,743)	(2,277)	(393)	(830)	12,813	35	0.27
קיטון מידי מקביל של 1%	27,967	(12,915)	(1,793)	(385)	(823)	12,051	(727)	(5.69)

30 ביוני 2016								
שווי הוגן נטו של מכשירים פיננסיים לאחר השפעת שינויים בשיעורי הריבית ^(א)								
שינוי בשווי ההוגן								
מטבע ישראל								
מטבע חוץ לרבות מטבע ישראלי								
צמוד מט"ח								
לא צמוד								
צמוד מדד דולר ^(ב)								
אחרים								
סך הכל								
במיליוני ש"ח								
במיליוני ש"ח באחוזים								
גידול מידי מקביל של 1%	21,263	(6,789)	(785)	(547)	(505)	12,637	(150)	(1.17)
גידול מידי מקביל של 0.1%	22,491	(8,288)	(388)	(533)	(511)	12,771	(16)	(0.13)
קיטון מידי מקביל של 1%	24,238	(10,558)	16	(514)	(514)	12,668	(119)	(0.93)

31 בדצמבר 2016								
שווי הוגן נטו של מכשירים פיננסיים לאחר השפעת שינויים בשיעורי הריבית ^(א)								
שינוי בשווי ההוגן								
מטבע ישראל								
מטבע חוץ לרבות מטבע ישראלי								
צמוד מט"ח								
לא צמוד								
צמוד מדד דולר ^(ב)								
אחרים								
סך הכל								
במיליוני ש"ח								
במיליוני ש"ח באחוזים								
גידול מידי מקביל של 1%	22,574	(7,363)	(1,820)	(281)	(720)	12,390	613	5.21
גידול מידי מקביל של 0.1%	22,937	(8,771)	(1,304)	(262)	(728)	11,872	95	0.81
קיטון מידי מקביל של 1%	23,260	(11,050)	(849)	(239)	(736)	10,386	(1,391)	(11.81)

(א) מדידה זו כוללת את החשיפה לשינוי מידי בריבית של תיקי הנוסטרו המשוערים לפי שווי שוק והמחויבות האקטוארית לעובדים. מדידה זו אינה כוללת את השפעת הרגישות של נכסי התכנית לשינויים בריבית אשר נאמדת ב-30 ביוני 2017 בירידה בשווי הנכסים של כ-149 מיליון ש"ח (ב-31 ביוני 2016 כ-120 מיליון ש"ח ב-31 בדצמבר 2016 כ-117 מיליון ש"ח) בתרחיש עליה של 1% בריבית. כמו כן, המדידה אינה כוללת את ההשפעות של הוראות המעבר של תקן זכויות טובים, לפיהן מחושב יחס הלימות ההון.

(ב) מזה: השפעת נכסים פיננסיים מורכבים: גידול מידי מקביל של 1% - (260) מיליון ש"ח (ב-30 ביוני 2016 - (169) מיליון ש"ח וב-31 בדצמבר 2016 - (345) מיליון ש"ח), קיטון מידי מקביל של 1% - 182 מיליון ש"ח (ב-30 ביוני 2016 - 56 מיליון ש"ח ב-31 בדצמבר 2016 - 171 מיליון ש"ח), גידול מידי מקביל של 2% - (545) מיליון ש"ח (ביום 31 בדצמבר 2016 - (701) מיליון ש"ח), קיטון מידי מקביל של 2% - 286 מיליון ש"ח (ביום 31 בדצמבר 2016 - 401 מיליון ש"ח בהתאמה).

* לא כולל אומדן שווי הכנסות בגין עמלת פרעון מוקדם.

ליום 31 בדצמבר 2016					ליום 30 ביוני 2016						
משך חיים ממוצע אפקטיבי ^(ב)	שיעור תשואה פנימי	סך הכל שווי הוגן	משך חיים ממוצע אפקטיבי ^(ב)	שיעור תשואה פנימי	סך הכל שווי הוגן	משך חיים ממוצע אפקטיבי ^(ב)	שיעור תשואה פנימי	סך הכל שווי הוגן	ללא תקופת פרעון	מעל עשרים שנה	
בשנים	באחוזים		בשנים	באחוזים		בשנים	באחוזים				
0.56	3.30	278,940	1.02	2.66	268,086	0.62	2.88	284,124	568	366	
1.50	-	247,093	1.48	-	261,555	1.51	-	253,485	-	55	
-	-	5,076	-	-	5,501	-	-	7,698	-	-	
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
0.99	3.30	531,109	1.23	2.66	535,142	1.02	2.88	545,307	568	421	
0.42	1.00	231,563	0.55	0.65	223,985	0.35	0.99	237,207	-	-	
1.44	-	273,646	1.38	-	284,831	1.43	-	274,982	-	24	
-	-	2,905	-	-	3,666	-	-	5,951	-	-	
0.50	-	24	0.50	-	20	0.50	-	25	-	-	
0.97	1.00	508,138	1.01	0.65	512,502	0.92	0.99	518,165	-	24	
									397		
									26,574		
3.82	2.44	48,232	3.97	1.97	53,102	3.73	2.58	47,568	27	1,599	
2.65	-	6,790	2.78	-	7,461	2.40	-	6,996	-	-	
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
3.68	2.44	55,022	3.82	1.97	60,563	3.56	2.58	54,564	27	1,599	
2.91	0.82	38,888	3.01	1.16	43,078	2.73	0.71	38,143	-	-	
2.78	-	8,391	2.87	-	8,748	2.56	-	10,891	-	-	
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
-	-	135	-	-	119	-	-	145	-	-	
2.88	0.82	47,414	2.98	1.16	51,945	2.68	0.71	49,179	-	-	
									1,599		
									5,358		

ליום 31 בדצמבר 2016			ליום 30 ביוני 2016							
משך חיים ממוצע אפקטיבי ^(ב)	שיעור תשואה פנימי	סך הכל שווי הוגן	משך חיים ממוצע אפקטיבי ^(ב)	שיעור תשואה פנימי	סך הכל שווי הוגן	משך חיים ממוצע אפקטיבי ^(ב)	שיעור תשואה פנימי	סך הכל שווי הוגן	ללא תקופת פרעון	מעל עשרים שנה
בשנים	באחוזים		בשנים	באחוזים		בשנים	באחוזים			
1.26	2.48	85,885	1.26	1.79	88,171	1.05	1.52	78,562	476	145
3.44	2.83	10,029	2.89	2.36	10,909	3.49	2.60	8,804	-	56
0.96	-	291,443	0.84	-	305,032	0.93	-	267,020	-	78
-	-	6,919	-	-	8,497	-	-	9,190	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
1.01	2.48	384,247	0.91	1.79	401,700	0.93	1.52	354,772	476	223
0.18	1.08	113,337	0.26	0.94	111,081	0.17	0.60	104,465	5	1
1.19	-	263,660	1.02	-	281,435	1.16	-	244,582	-	345
-	-	9,090	-	-	10,181	-	-	8,805	-	-
0.50	-	14	0.50	-	8	0.50	-	7	-	-
0.87	1.08	386,101	0.79	0.94	402,705	0.84	0.60	357,859	5	346
										(123)
										(3,558)
1.09	2.78	416,301	1.45	2.26	412,600	1.06	1.86	414,532	5,349	2,110
1.23	-	547,007	1.16	-	575,491	1.23	-	529,099	1,598	133
-	-	12,132	-	-	14,210	-	-	17,191	303	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
1.15	2.78	975,440	1.26	2.26	1,002,301	1.13	1.86	960,822	7,250	2,243
0.60	0.93	385,128	0.75	0.91	379,451	0.54	0.34	380,958	1,148	1
1.34	-	547,167	1.23	-	576,388	1.33	-	532,168	1,713	369
-	-	11,995	-	-	14,059	-	-	14,839	83	-
0.06	-	353	0.05	-	337	0.04	-	367	190	-
1.02	0.93	944,643	1.02	0.91	970,235	0.98	0.34	928,332	3,134	370
										1,873
										28,374
15.49	2.23	16,948	15.95	2.15	17,465	15.32	2.60	16,662	-	4,349

הערות כלליות:

1. בלוח זה, הנתונים לפי תקופות מציגים את הערך הנוכחי של תזרמים עתידיים כשהם מהווים לפי שיעור התשואה הפנימי שמנכה אותם לשווי ההוגן הכלול בגין המכשיר הפיננסי בעקביות להנחות שלפיהן חושב השווי ההוגן של המכשיר הפיננסי.
לפירוט נוסף בדבר ההנחות ששימשו לחישוב השווי ההוגן של המכשירים הפיננסיים ראה [ביאור 15 א](#).
2. שיעור תשואה פנימי הינו שיעור הריבית המנכה את תזרמי המזומנים הצפויים ממכשיר פיננסי אל השווי ההוגן הכלול בגינו.
3. משך חיים ממוצע אפקטיבי של קבוצת מכשירים פיננסיים מהווה קירוב לשינוי באחוזים בשווי ההוגן של קבוצת המכשירים הפיננסיים שייגרם כתוצאה משינוי קטן (גידול של 0.1%) בשיעור התשואה הפנימי של כל אחד מהמכשירים הפיננסיים.
4. השפעת עסקאות גידור כלולה בסך כל הנכסים או סך ההתחייבויות, לפי העניין.
5. בחישוב מח"מ הנכסים וההתחייבויות במגזר הצמוד למדד נלקח בחשבון אומדן לגבי פרעונות מוקדמים ומשיכות בנקודות היציאה בתוכניות החיסכון, בהתאם למודל האומדן את הפרעונות המוקדמים הצפויים על סמך התנהגות החוסכים. מח"מ סך הנכסים על פי התזרים המקורי של תוכניות החיסכון גבוה יותר ומגיע ל-3.60 שנים, מח"מ סך ההתחייבויות מגיע ל-2.81 שנים, ופער שיעור התשואה הפנימי (להלן - שת"פ), מסתכם ב-1.25%. השינוי בשווי ההוגן בסך הנכסים הינו גידול של 1,645 מיליון ש"ח ובסך ההתחייבויות קיטון של 3 מיליון ש"ח.
6. פירוט נוסף על החשיפה לשינויים בשיעורי הריבית בכל מגזר של הנכסים הפיננסיים ושל ההתחייבויות הפיננסיות, לפי סעיפי המאזן השונים, יימסרו לכל מבקש.

להלן משך החיים הממוצע של הנכסים והתחייבויות:

ליום 30 בדצמבר 2016			ליום 30 ביוני 2016			ליום 30 ביוני 2017		
מט"ח	צמוד	לא	מט"ח	צמוד	לא	מט"ח	צמוד	לא
מט"ח	מדד	צמוד	מט"ח	מדד	צמוד	מט"ח	מדד	צמוד
משך חיים ממוצע (מח"מ) בשנים:								
1.01	3.68	0.99	0.91	3.82	1.23	0.93	3.56	1.02
0.87	2.88	0.97	0.79	2.98	1.01	0.84	2.68	0.92
0.14	0.80	0.02	0.12	0.84	0.22	0.09	0.88	0.10
1.40	1.62	2.30	0.85	0.81	2.01	0.92	1.87	1.89

(א) כולל עסקאות עתידיות ואופציות, ובהסתמכות על נתוני השווי ההוגן של המכשירים הפיננסיים.

השפעת פירעונות מוקדמים ומשיכות בתחנות יציאה בתכנית חיסכון - בחישוב מח"מ ההתחייבויות במגזר הצמוד למדד ובמגזר השקלי הלא צמוד נלקח בחשבון אומדן לגבי פירעונות מוקדמים ומשיכות בנקודות היציאה בתוכניות החיסכון, בהתאם למודל האומדן את הפירעונות המוקדמים הצפויים על סמך התנהגות החוסכים. מח"מ סך ההתחייבויות במגזר הצמוד למדד על פי התזרים המקורי של תוכניות החיסכון גבוה יותר ומגיע ל-2.81 שנים, ופער שיעור התשואה הפנימי (להלן - שת"פ), מסתכם ב-1.25%. במגזר הלא צמוד ההשפעה על מח"מ ההתחייבויות נמוכה.

השפעת פירעונות מוקדמים במשכנתאות - בנתונים המוצגים לעיל במגזר הצמוד למדד מובאים בחשבון פרעונות מוקדמים במשכנתאות. מח"מ הנכסים לסוף התקופה המדווחת על פי התזרים המקורי שאינו מביא בחשבון פרעונות מוקדמים גבוה יותר ומגיע ל-3.60 שנים, ופער השת"פ מסתכם בכ-1.25%.

השפעת פריסת יתרות העו"ש בשקלים לא צמודים ובמט"ח - בחשיפה לשינויים בשיעורי הריבית מוצגות יתרות העו"ש לפי הוראות בנק ישראל בפיקדונות עם דרישה עד חודש. לעומת זאת, לצורך החשיפה לריבית, נפרס שיעור מסוים מיתרות העו"ש בשקלים ובמט"ח לתקופות פרעון של עד עשר שנים. זאת בהתאם למודל התנהגות הבסיס שלו מתעדכנות באופן שוטף. בהתחשב בהנחות אלה, מח"מ ההתחייבויות הינו גבוה יותר ומגיע בשקלים לא צמודים ל-0.95 שנים ובמט"ח ל-0.88 שנים, וההפרש בשת"פ מגיע ל-2.21% ול-0.53% בהתאמה.

ב. סיכון בסיס/שער חליפין

סיכון בסיס הוא הסיכון הנובע מהחשיפה של שווי הנכסים וההתחייבויות לשינויים באינפלציה ושער חליפין. החשיפה לסיכון בסיס הצמדה ושער חליפין נמדדת כאחוז מההון החשוף ברמת הקבוצה. ההון החשוף כולל את ההון העצמי ועודדות מסוימות, בניכוי נכסים קבועים והשקעות בחברות כלולות

להלן החשיפה הכלכלית בפועל ברמת הקבוצה. הנתונים מוצגים במונחים של אחוז מההון החשוף:

המצב בפועל		
31 בדצמבר	30 ביוני	2017
2016	2016	2017
באחוזים		
(19.0)	(20.9)	(9.9)
17.7	19.1	8.9
1.3	1.8	1.0

* החשיפה אינה מביאה בחשבון את השפעת רצפות מדד על ההון המושקע במגזר.

מתחילת השנה שיעור ההון המושקע בממוצע על פני השנה במגזר הצמוד למדד היה כ-16%. שיעור זה נע במהלך השנה בין עודף של 8.8% ל-21.8% מההון החשוף. למגזר המט"ח נותב הון בשיעור נמוך יחסית ולכן ההשפעה של שינוי בשערי חליפין על הרווח אינה מהותית.

מתחילת השנה עמדה הקבוצה בכל מגבלות החשיפה בבסיס שאושרו על ידי הדירקטוריון.

סיכון הנזילות

סיכון הנזילות הוא הסיכון הנוצר בשל אי הוודאות ביחס לאפשרות לגיוס מקורות ו/או למימוש נכסים, באופן בלתי צפוי ותוך פרק זמן קצר, מבלי שיגרם הפסד מהותי. מדיניות ניהול סיכון הנזילות מהווה חלק אינטגרלי מהניהול העסקי האסטרטגי של קבוצת לאומי והיא מותאמת לדרישות הוראת ניהול בנקאי תקין מספר 342 בנושא "ניהול סיכון נזילות" ודרישות הוראה מספר 221 בנושא "יחס כיסוי הנזילות", המאמצת את המלצות ועדת באזל 3, לחישוב יחס מזערי לנזילות (LCR Liquidity Coverage Ratio), תוך ביצוע התאמות למשק הישראלי.

לאומי שומר על רמת נזילות נאותה, באמצעות השקעת תיק הנוסטרו בנכסים איכותיים ומפוזרים בשקלים ובמט"ח אשר תאפשר לו לעמוד בכל צורכי הנזילות במגוון תרחישי קיצון, ובאמצעות מדיניות גיוס של מקורות יציבים ומגוונים ולטווחי זמן שונים בדגש על גיוס פיקדונות מקמעונאים וכן גיוס של אג"ח לתקופות ארוכות.

לאומי מקיים מעקב שוטף אחר מצב הנזילות שלו באמצעות מדדים המיועדים להתריע על שינויים במצב הנזילות, בין היתר באמצעות מודל רגולטורי וכן מודלים פנימיים שפותחו בלאומי בהתאם להוראת בנק ישראל, ובהתאם לסטנדרטים המקובלים בעולם.

יחס כיסוי הנזילות של התאגיד הבנקאי (המודל הרגולטורי) חושב על בסיס ממוצע תצפיות יומיות.

למידע נוסף בנוגע לסיכון הנזילות ראה [דוח על הסיכונים](#) באתר האינטרנט של הבנק [וביאור 99](#).

לשנה שנסתיימה ביום 31 בדצמבר	לשישה חודשים שהסתיימו ביום 30 ביוני	2017
2016	2016	2017
באחוזים		
א. בנתוני המאוחד		
132	127	127
יחס כיסוי הנזילות		
80	80	100
יחס כיסוי הנזילות המזערי הנדרש על ידי המפקח על הבנקים		
ב. בנתוני התאגיד הבנקאי		
130	125	127
יחס כיסוי הנזילות		
80	80	100
יחס כיסוי הנזילות המזערי הנדרש על ידי המפקח על הבנקים		

סיכונים תפעוליים

סיכון תפעולי מוגדר כסיכון להפסד כתוצאה מאי נאותות או מכשל של תהליכים פנימיים, אנשים ומערכות, או כתוצאה מאירועים חיצוניים.

קבוצת לאומי פועלת במגוון רחב של פעילויות פיננסיות ולפיכך חשופה לסיכונים תפעוליים הכוללים, בין היתר, סיכונים אבטחת מידע וסייבר, סיכונים טכנולוגיים המידע, סיכונים מעילות והונאות וסיכונים המשכיות עסקית.

מדיניות ניהול הסיכונים התפעוליים הקבוצתית מאושרת מידי שנה על ידי הדירקטוריון. המדיניות מעגנת את תפיסת ניהול הסיכון התפעולי בלאומי באמצעות עקרונות וקווים מנחים ובכלל זה: ניהול סיכון מותאם לפעילות בקווי העסקים השונים, ראייה אינטגרטיבית, מיקוד בסיכונים בעלי פוטנציאל להשלכה משמעותית וניהול סיכונים במוצרים ובפרויקטים מהותיים.

מתחילת השנה לא חלו שינויים מהותיים במבנה הארגוני, במדיניות ובממשל התאגידי של ניהול הסיכון התפעולי.

סיכונים אחרים

סיכונים רגולציה וציות

א. ציות, איסור הלבנת הון ואיסור מימון טרור

לצורך ניהול אפקטיבי של הנושא פועל בלאומי מערך ציות ואכיפה שבראשו עומד קצין הציות הראשי (Chief Compliance Officer) האחראי, בין היתר, למילוי החובות לפי הוראות החקיקה בנושאי איסור הלבנת הון ואיסור מימון טרור. קצין הציות הראשי משמש גם כממונה על האכיפה בתחום דיני ניירות ערך וגם כ-Responsible Officer בתחום ה-FATCA, כפי שיפורט להלן.

פעילות מערך הציות מבוצעת באמצעות צוות מקצועי בעל ידע והבנה מעמיקה בתחומי הציות ומבוססת על תהליכי עבודה, בקרה ומערכות ממוכנות. המערך נמצא בקשר שוטף עם חברות הבנות בארץ ובח"ל לצורך מעקב ליישום נושאי הציות בכללותם ויישום מדיניות הציות הקבוצתית.

בהתאם למגמות המתפתחות בעולם, מטפל הבנק במגוון נושאים בתחום הציות, איסור הלבנת הון ואיסור מימון טרור ובהיבטי מיסוי ודיווח לרשויות המס הרלוונטיות ללקוח.

ב. אכיפה

בינואר 2011 התקבל בכנסת חוק ייעול הליכי האכיפה ברשות ניירות ערך (תיקוני חקיקה), התשע"א-2011. במסגרת חקיקה זו ניתן יהיה להטיל סנקציות שונות על תאגיד, וכן על עובדי התאגיד, לרבות נושאי המשרה. בהמשך לחוק פרסמה הרשות לניירות ערך מסמך קריטריונים להכרה בתכנית אכיפה פנימית בתחום.

קצין הציות הראשי של הקבוצה משמש גם כממונה על האכיפה. הדירקטוריון אישר את תכנית האכיפה הפנימית לאחר שתוקפה על ידי מומחה חיצוני ולאחר שנהלי האכיפה המרכזיים נסקרו על ידו.

ג. FATCA – Foreign Account Tax Compliance Act

במרס 2010 תוקן בארה"ב ה-Internal Revenue Code באופן שמחיל משטר דיווח שמטרתו לחייב מוסדות פיננסיים זרים (FFI) להעביר מידע אודות חשבונות המוחזקים על ידי לקוחות אמריקאים.

הבנק פועל במספר נדבכים על מנת לוודא ציות של קבוצת לאומי ויחידים בה להוראות החקיקה, בהם: מינוי קצין הציות כממונה לנושא, אימוץ מדיניות ונהלי עבודה מתאימים, פיתוח כלים ממוכנים תומכים בתהליכי העבודה, גיבוש מנגנוני הדרכה והטמעה, בדיקה, בקרה ותפעול הנדרשים למילוי ההנחיות והנחיית החברות הבנות בקבוצה להיערכות מתאימה.

ד. OECD – Common Reporting Standard (CRS) Standards for Automatic Exchange of Financial Account Information

בשנת 2013 ארגון ה-OECD פרסם תקן אחיד ליישום חילופי מידע אוטומטיים לגבי חשבונות פיננסיים בין מדינות (להלן: "התקן"). התקן נבנה ברוח ה-FATCA האמריקאי ונועד להגביר את השקיפות והפיקוח על דיווחי המס של תושבי המדינות המחזיקים חשבונות פיננסיים מחוץ למדינת התושבות שלהם. ביולי 2016 פורסם החוק לתיקון פקודת מס הכנסה (מספר 222) בנושא יישום ה-FATCA ויישום התקן. תקנות ליישום התקן טרם פורסמו.

לאומי נערך לעמידה בדרישות התקן אשר נכון למועד כתיבת שורות אלו צפוי להיכנס לתוקף בישראל ב-1 באוקטובר 2017. שלוחות בנק לאומי באנגליה וברומניה החלו ביישום התקן ביום 1 בינואר 2016 בהתאם להוראות הרגולציה המקומית החלות עליהן.

סיכונים משפטיים

פרק זה נכתב בפירוט רב [בדוח הדירקטוריון והנהלה לשנת 2016 \(עמודים 92-91\)](#) על כן יש לקרוא את הפרק בהמשך לכתוב בדוח השנתי.

קיימת חשיפה כללית, אשר לא ניתן להעריכה או לכמתה, הנובעת, בין היתר, ממורכבותם של השירותים הניתנים על ידי הבנק והחברות המאוחדות ללקוחותיהם. מורכבות שירותים אלו צופנת בחובה, בין היתר, פוטנציאל לטענות, פרשנויות ואחרות, הנוגעות לשורה ארוכה של תנאים מסחריים ורגולטורים. לא ניתן לצפות מראש את כל סוגי הטענות שיועלו בתחום זה ואת החשיפה הנובעת מטענות אלו ואחרות בקשר עם שירותי הבנק והחברות המאוחדות, המועלות, בין היתר, באמצעות המנגנון הדיוני הקבוע בחוק תובענות ייצוגיות.

כמו כן, קיימת חשיפה בשל שינויים רגולטורים והנחיות של המפקח על הבנקים. ההתקשרויות עם הלקוחות הינו, בחלקן, התקשרויות הנמשכות לאורך שנים רבות, במהלכן עשויים להתרחש שינויים במדיניות, ברגולציה ובמגמות הדין, לרבות בפסיקת בתי המשפט. הבנק והחברות המאוחדות פועלים באמצעות מערכות מיכוניות מורכבות, אשר לאור השינויים כאמור, יש צורך להתאימן באופן שוטף. כל אלו יוצרים חשיפה תפעולית ומשפטית מוגברת.

בנוסף קיימת חשיפה כללית הנובעת מכך שכנגד הבנק והחברות המאוחדות מוגשות מעת לעת תלונות למפקח על הבנקים, שעלולות בנסיבות מסוימות להביא לנקיטת הליכים משפטיים נגד הבנק. לעת הזו, לא ניתן להעריך האם קיימת חשיפה בגין תלונות אלו ולא ניתן להעריך אם תינתן הכרעה רוחבית של הפיקוח בעניין תלונות כנ"ל ו/או אם תוגשנה תביעות ייצוגיות או אחרות כתוצאה מהליכים שכאלו, וכן לא ניתן להעריך את החשיפה הפוטנציאלית לתלונות כנ"ל. לפיכך, לא נכללה הפרשה בגין החשיפה האמורה.

סיכונים מתפתחים

סיכונים מתפתחים הינם סיכונים שהמאפיינים שלהם ורמת החומרה שלהם משתנים בהתאם לתמורות שחלות בשנים האחרונות בסביבה התחרותית, בסביבת הצרכן, בסביבה הרגולטורית ובסביבה הטכנולוגית. בין סיכונים אלה ניתן לציין את סיכון הסייבר, הסיכון הטכנולוגי וסיכון ה-conduct.

כמו כן, סביבת הפעילות של הבנק מושפעת מאד בשנים האחרונות מסיכונים הקשורים לרגולציה ולחקיקה, לסביבה מאקרו-כלכלית תנודתית, לשינויים החלים במודל העסקי, ובכלל זה המעבר ל"בנקאות החדשה" המבוססת על הדיגיטל ולמגמות חברתיות וצרכניות.

מתחילת השנה לא חלו שינויים משמעותיים במפת הסיכונים והאיומים ובסביבה העסקית בה פועל הבנק בארץ ובעולם.

למידע נוסף ראה פרק [סקירת הסיכונים בדוח הדירקטוריון והנהלה לשנת 2016](#).

מדיניות חשבונאית ואומדנים בנושאים קריטיים

כללי

הדוחות הכספיים ערוכים בהתאם לכללי חשבונאות מקובלים ובהתאם להוראות המפקח על הבנקים והנחיותיו בדבר עריכת דוח כספי שנתי ורבעוני של תאגיד בנקאי כמפורט [בביאור 1 בדוחות הכספיים השנתיים ליום 31 בדצמבר 2016](#).

הכנת הדוחות הכספיים המאוחדים בהתאם לכללי חשבונאות מקובלים ובהתאם להוראות המפקח על הבנקים דורשת מהנהלה שימוש באומדנים והערכות המשפיעים על הסכומים המדווחים של נכסים, התחייבויות וכן על סכומי הכנסות והוצאות.

התוצאות בפועל של אומדנים אלו עלולות להיות שונות מהאומדנים ו/או ההערכות. האומדנים וההערכות מתבססים בדרך כלל על תחזיות כלכליות, הערכות לגבי השווקים השונים וניסיון העבר, תוך הפעלת שיקול דעת ואשר הנהלה מאמינה כי הינם סבירים בעת החתימה על הדוחות הכספיים.

הנושאים החשבונאיים הקריטיים העיקריים שצוינו בדוח השנתי ליום 31 בדצמבר 2016 הם כדלהלן: הפרשה להפסדי אשראי וסוג חובות בעייתיים, מכשירים נגזרים, ניירות ערך, התחייבויות לזכויות עובדים, התחייבויות בגין תביעות משפטיות, בניינים וציוד, נכסים בלתי מוחשיים ומיסים על ההכנסה.

התחייבויות לזכויות עובדים

הסכומים של ההתחייבויות לפנסיה מחושבים על פי מודלים אקטואריים. שיעור ההיוון המשמש לחישוב ההתחייבות האקטוארית לזכויות עובדים, של הבנק לפנסיה נעשה על בסיס תשואות השוק בהתאם לחלופה שהבנק בחר מתוך החלופות שנקבעו על ידי בנק ישראל, לפיהם העקום מורכב מתשואות אגרות חוב ממשלתיות בישראל בתוספת עקום מרווח קבוע של אגרות חוב קונצרניות בדירוג בינלאומי AA התואם למח"מ ההתחייבויות לזכויות עובדים.

כמו כן החישובים האקטואריים לוקחים בחשבון את תחזית עליית השכר הריאלית על סמך ניסיון העבר שמשנתה בהתאם לגיל העובד.

המודלים האקטואריים כוללים הנחות לגבי: תוחלת חיים, שיעורי נכות, שיעורי עזיבה, שיעורי עזיבה עם תנאים מועדפים, שיעור ניצול זכויות הפנסיה ושיעור משיכת כספי פיצויים ותגמולים וכד'. על אף שהפרמטרים נקבעו בזירות ובמקצועיות ראוייה, שינוי בכל אחד מהפרמטרים האקטואריים או בכמה מהם ו/או בשיעור ההיוון ו/או בשיעור עליית השכר יביא לשינוי בגובה ההתחייבויות של הבנק.

הערכת האקטואר של זכויות העובדים נמצאת באתר מגנ"א של רשות ניירות ערך וכתובתו: www.magna.isa.gov.il.

ליום 30 ביוני 2017 יתרת רווח כולל אחר מצטבר בגין הטבות לעובדים הסתכמה ביתרה שלילית בסך 2,254 מיליון ש"ח לאחר השפעת מס, קיטון של 85 מיליון ש"ח לאחר השפעת מס בהשוואה ליום 31 בדצמבר 2016.

יתרת ההתחייבות להטבות לעובדים ליום 30 ביוני 2017 לפי שיעור היוון על בסיס אגרות חוב קונצרניות בישראל ("שוק עמוק לגישת הרשות לניירות ערך") גבוהה בכ-50 מיליון ש"ח מיתרת ההתחייבות בפועל.

חישוב דרישות ההון בהתאם להוראות באזל 3 יעשה בהתאם להוראות מעבר שנקבעו בהוראת ניהול בנקאי תקין מספר 299, שקובעות שיתרת רווח או הפסד כולל אחר מצטבר הנובעת מהתאמות בגין הטבות לעובדים, והסכום שנקזף ישירות לעודפים ליום 1 בינואר 2013 בגין השפעת האימוץ לראשונה, לא יובאו בחשבון באופן מיידי אלא יהיו כפופים להוראות מעבר, כך שהשפעתם תיפרס כדלקמן: 40% מיום 1 בינואר 2015 ועוד 20% ב-1 בינואר של כל שנה עד ליישום מלא החל מיום 1 בינואר 2018.

בקורות ונהלים לגבי הגילוי בדוח הכספי

הוראות המפקח על הבנקים מחילות על תאגידיים בנקאיים את דרישות סעיפים 302 ו-404 של ה-Sox Act. בהתייחס לסעיפים אלו נקבעו על ידי ה-SEC וה-Public Company Accounting Oversight Board הוראות באשר לאחריות ההנהלה לקביעתם וקיומם של בקורות ונהלים לגבי הגילוי ולקיום בקרה פנימית על הדיווח הכספי וחוות דעת רואי החשבון המבקרים לגבי הביקורת של הבקרה הפנימית על דיווח כספי.

הוראות המפקח קובעות:

- תאגידיים בנקאיים יישמו את דרישות סעיפים 302 ו-404 וכן את הוראות ה-SEC שפורסמו מכוחם.
- בקרה פנימית נאותה מחייבת קיום מערך בקרה על פי מסגרת מוגדרת ומוכרת, ומודל ה-COSO (Committee Of Sponsoring Organizations of the Treadway Commission) עונה על הדרישות ויכול לשמש לצורך הערכת הבקרה הפנימית.

הבנק מיישם באופן שוטף את ההוראה בקבוצת לאומי.

במהלך שנת 2017 מבצע הבנק תיקוף ועדכון של תהליכי בקרה מהותיים ובדיקות אפקטיביות של כל מערך הבקרה הפנימית על הדיווח הכספי.

הערכת בקורות ונהלים לגבי הגילוי

הנהלת הבנק, בשיתוף המנכ"ל הראשי, ראש החטיבה הפיננסית והחשבונאי הראשי, העריכו לתום התקופה המכוסה בדוח זה את האפקטיביות של הבקורות ונהלים לגבי הגילוי של הבנק. על בסיס הערכה זו, המנכ"ל הראשי של הבנק, ראש החטיבה הפיננסית והחשבונאי הראשי, הסיקו כי לתום תקופה זו, הבקורות ונהלים לגבי הגילוי של הבנק הינם אפקטיביים כדי לרשום, לעבד, לסכם ולדווח על המידע שהבנק נדרש לגלות בדוח הכספי בהתאם להוראות הדיווח לציבור של המפקח על הבנקים ובמועד שנקבע בהוראות אלו.

בעקבות כניסתה לשימוש של מערכת נח"ל המנהלת את החובות הפגומים של הבנק ברבעון הראשון של שנת 2016, חלו שינויים במיכון תהליכי סיווג החובות הבעייתיים וחישוב ההוצאה להפסדי אשראי, ולפיכך חל שינוי בבקרה הפנימית של הבנק על הדיווח הכספי. במהלך הכנת הדוחות הכספיים לרבעון זה יושמו בקרות מפתח מפצות הקשורות לשלמות הנתונים ולסבירות התוצאות. במקרים שנתגלו בהם ליקויים הבנק פועל לתיקונם בהקדם האפשרי.

שינויים בבקרה הפנימית

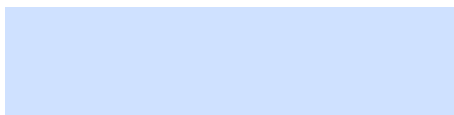
פרט לאמור לעיל, במהלך הרבעון שהסתיים ביום 30 ביוני 2017 לא אירע כל שינוי מהותי בבקרה הפנימית על הדיווח הכספי של הבנק, אשר השפיע באופן מהותי או סביר שצפוי להשפיע באופן מהותי על הבקרה הפנימית של הבנק על הדיווח הכספי.

דירקטוריון

בתקופת ינואר-יוני 2017 התקיימו 11 ישיבות של מליאת הדירקטוריון ו-35 ישיבות של ועדות הדירקטוריון. בישיבת הדירקטוריון שהתקיימה ביום 14 באוגוסט 2017, הוחלט לאשר ולפרסם את תמצית הדוחות הכספיים המאוחדים - הבלתי מבוקרים של הקבוצה ליום 30 ביוני 2017 ולתקופה שנסתיימה באותו תאריך. דירקטוריון הבנק מביע את הערכתו ותודתו לעובדים ולמנהלים של הבנק ושל חברות הקבוצה, בארץ ובחו"ל, על עבודתם המסורה ותרומתם לקידום עסקי הקבוצה.

דוד ברודט
יו"ר הדירקטוריון

רקפת רוסק-עמינח
מנהל כלכלי ראשי

14 באוגוסט 2017